

**КАМ'ЯНЕЦЬ-ПОДІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ІВАНА ОГІЄНКА**

Б. О. ОПРЯ

ОРГАНІЗАЦІЯ ТУРИСТИЧНИХ ПОДОРОЖЕЙ

Навчально-методичний посібник
для студентів 3 курсу природничо-економічного факультету
спеціальності 242 Туризм

Кам'янець-Подільський
2021

УДК 338.48-52:796.5(075.8)

ББК 65.433я73

О-62

*Рекомендовано до друку рішенням вченої ради
Кам'янець-Подільського національного університету
(протокол № 4 від 25 березня 2021 року)*

Рецензенти:

Баженов О. Л. – кандидат історичних наук, доцент кафедри архівознавства, спеціальних історичних та правових дисциплін Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка.

Нестеренко В. А. – кандидат історичних наук, доцент кафедри теоретико-правових і соціально-гуманітарних дисциплін Подільського державного аграрно-технічного університету.

Андрейцева І. А. – кандидат економічних наук, доцент кафедри менеджменту Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка.

Опря Б. О.

О-62

Організація туристичних подорожей: навчально-методичний посібник для студентів 3 курсу природничо-економічного факультету спеціальності 242 Туризм. Кам'янець-Подільський: ТОВ «Друкарня «Рута», 2021. 154 с.

ISBN 978-617-8021-06-1

Навчально-методичний посібник призначений для студентів 3 курсу природничо-економічного факультету спеціальності 242 Туризм. Він містить робочу програму навчальної дисципліни, плани практичних занять і методичні рекомендації до їх виконання, питання і тести для поточного і підсумкового контролю, завдання для самостійної роботи і методичні рекомендації до їх виконання, питання до екзамену, словник, додатки, список рекомендованої літератури.

УДК 338.48-52:796.5(075.8)

ББК 65.433я73

© Опря Б.О., 2021

ВСТУП

На початку XXI століття туризм є соціально-економічним явищем, що істотно впливає практично на усі сфери життя країн світу. Туризм розвивається як система, яка надає можливості для ознайомлення з історією, культурою, звичаями, духовними і релігійними цінностями різних країн та народів, дає суттєві надходження до місцевих та державних бюджетів. Туристична індустрія безпосередньо взаємодіє із більшістю галузей економіки, в тому числі з промисловістю, сільським господарством, будівництвом, транспортом, страхуванням, зв'язком, торгівлею, харчуванням, культурою, мистецтвом, стимулює їх розвиток. Головною метою розвитку туристичної індустрії України є надання туристських послуг згідно світових стандартів якості. Важливими передумовами для цього є: географічне положення та наявність природних і антропогенних ресурсів. Туристична діяльність в Україні є дієвим засобом підсилення економіки країни і створення нових робочих місць. Подальший розвиток туристичної галузі можливий завдяки висококваліфікованим працівникам сфери обслуговування.

Навчальна дисципліна «Організація туристичних подорожей» є базовою у процесі підготовки таких працівників. Вона вивчається згідно з навчальним планом підготовки фахівців першого рівня вищої освіти «бакалавр» спеціальності 242 Туризм для всіх форм навчання.

Метою викладання навчальної дисципліни «Організація туристичних подорожей» є вивчення та засвоєння студентами теоретичних та практичних аспектів організації туристичних подорожей із активним видом пересування та організації комерційних маршрутів; визначення головних сегментів сфери туристичних послуг, вивчення впливу різних факторів на якість туристичного обслуговування.

Основними *завданнями* дисципліни є:

- засвоїти загальні принципи планування та організації туристичних маршрутів;
- опанувати етапи та методи розробки туристичних маршрутів;
- засвоїти особливості планування туристських маршрутів з активним способом пересування;
- усвідомити особливості проходження туристських маршрутів;
- розкрити сутність діяльності туроператорів та турагентів;
- з'ясувати особливості створення комерційних туристських подорожей;

- опанувати особливості підготовки різноманітних вікових контингентів для туристичної подорожі;
- з'ясувати ази теоретичної та практичної підготовки туриста до подорожі;
- опанувати особливості обслуговування туристів різними видами транспорту;
- засвоїти особливості надання послуг розміщення, харчування та екскурсійного обслуговування туристів.

Зміст дисципліни «Організація туристичних подорожей» реалізується в процесі опрацювання трьох блоків: теоретичного, практичного та самостійної роботи студентів.

Теоретичний блок: включає вивчення у лекційному курсі загальних принципів планування та організації туристичних подорожей для різних вікових категорій. Він також передбачає ознайомлення студентів з основними, найбільш важливими темами курсу, з головними аспектами формування туристичних маршрутів та оформленням маршрутної документації.

Практичний блок: передбачає винесення на більш вузьке, але глибоке вивчення окремих, особливо значущих для формування туристичних подорожей аспектів функціонування туристичної галузі. Він також має завданням виявити творчі здібності студентів, продовжити розвиток їхнього логічного мислення та ораторського мистецтва, вміння висловлювати та належним чином аргументувати власну точку зору.

Самостійна робота: передбачає розвиток вміння студентів підібрати необхідну літературу для теми практичних занять, концентрувати увагу на основних її пунктах, робити власні аргументовані висновки, систематизувати й аналізувати документи та джерела інформації. Самостійна робота спрямована на формування самостійності студентів і засвоєння ними сукупності знань, вмінь, навичок, формування самостійності як риси особистості.

Навчально-методичний посібник містить робочу програму навчальної дисципліни, плани практичних занять і методичні рекомендації до їх виконання, питання і тести для поточного і підсумкового контролю, завдання для самостійної роботи і методичні рекомендації до їх виконання, питання до екзамену, словник, додатки, список рекомендованої літератури.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1. Мета вивчення навчальної дисципліни «Організація туристичних подорожей» – надати студентам необхідний об'єм знань і навчити їх використовувати на практиці загальні принципи, методи і прийоми формування туристських маршрутів з використанням різних засобів пересування, формування бізнесплану туристської фірми з реалізації туристичних подорожей, забезпечення реклами цих подорожей.

2. Обсяг дисципліни:

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни	
	денна ф-ма навчання	заочна ф-ма навчання
Рік навчання	3	3
Семестр навчання	5	5
Кількість кредитів ЄКТС	4	4
Загальний обсяг годин	120	120
Кількість годин навчальних занять	48	24
Лекційні заняття	24	12
Практичні заняття	24	12
Семінарські заняття		
Лабораторні заняття		
Самостійна та індивідуальна робота	72	96
Форма підсумкового контролю	іспит	іспит

3. Статус дисципліни – нормативна.

4. Передумови для вивчення дисципліни: основи туризмознавства, історія туризму, спортивний туризм, технологія туристичної діяльності.

5. Програмні компетентності навчання:

Інтегральна компетентність: здатність комплексно розв'язувати складні професійні задачі та практичні проблеми у сфері туризму і рекреації як в процесі навчання, так і в процесі роботи, що передбачає

застосування теорій і методів системи наук, які формують туризм, і характеризуються комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності:

K01. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

K02. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

K03. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

K04. Здатність до критичного мислення, аналізу та синтезу.

K05. Прагнення до збереження навколишнього середовища.

K06. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

K07. Здатність працювати в міжнародному контексті.

K08. Навички використання інформаційних та комунікаційних технологій.

K09. Вміння виявляти, ставити і вирішувати проблеми.

K10. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

K11. Здатність спілкуватися іноземною мовою.

K12. Навички міжособистісної взаємодії.

K13. Здатність планувати та управляти часом.

K14. Здатність працювати в команді та автономно.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності:

K15. Знання та розуміння предметної області та розуміння специфіки професійної діяльності.

K16. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

K17. Здатність аналізувати рекреаційно-туристичний потенціал територій.

K18. Здатність аналізувати діяльність суб'єктів індустрії туризму на всіх рівнях управління.

K19. Розуміння сучасних тенденцій і регіональних пріоритетів розвитку туризму в цілому та окремих його форм і видів.

K20. Розуміння процесів організації туристичних подорожей і комплексного туристичного обслуговування (готельного, ресторанного, транспортного, екскурсійного, рекреаційного).

K21. Здатність розробляти, просувати, реалізовувати та організовувати споживання туристичного продукту.

K22. Розуміння принципів, процесів і технологій організації роботи суб'єкта туристичної індустрії та її підсистем.

K23. Здатність забезпечувати безпеку туристів у звичайних та складних форс-мажорних обставинах.

K24. Здатність здійснювати моніторинг, інтерпретувати, аналізувати та систематизувати туристичну інформацію, уміння презентувати туристичний інформаційний матеріал.

K25. Здатність використовувати в роботі туристичних підприємств інформаційні технології та офісну техніку.

K26. Здатність визначати індивідуальні туристичні потреби, використовувати сучасні технології обслуговування туристів та вести претензійну роботу.

K27. Здатність до співпраці з діловими партнерами і клієнтами, уміння забезпечувати з ними ефективні комунікації.

K28. Здатність працювати у міжнародному середовищі на основі позитивного ставлення до несхожості до інших культур, поваги до різноманітності та мультикультурності, розуміння місцевих і професійних традицій інших країн, розпізнавання міжкультурних проблем у професійній практиці.

K29. Здатність діяти у правовому полі, керуватися нормами законодавства.

K30. Здатність працювати з документацією та здійснювати розрахункові операції суб'єктом туристичного бізнесу

6. Очікувані результати навчання з дисципліни:

ПР01. Знати, розуміти і вміти використовувати на практиці основні положення туристичного законодавства, національних і міжнародних стандартів з обслуговування туристів.

ПР02. Знати, розуміти і вміти використовувати на практиці базові поняття з теорії туризму, організації туристичного процесу та туристичної діяльності суб'єктів ринку туристичних послуг, а також світоглядних та суміжних наук.

ПР03. Знати і розуміти основні форми і види туризму, їх поділ.

ПР04. Пояснювати особливості організації рекреаційно-туристичного простору.

- ПР05. Аналізувати рекреаційно-туристичний потенціал території.
- ПР06. Застосовувати у практичній діяльності принципи і методи організації та технології обслуговування туристів.
- ПР07. Розробляти, просувати та реалізовувати туристичний продукт.
- ПР08. Ідентифікувати туристичну документацію та вміти правильно нею користуватися.
- ПР09. Організувати процес обслуговування споживачів туристичних послуг на основі використання сучасних інформаційних, комунікаційних і сервісних технологій та дотримання стандартів якості і норм безпеки.
- ПР10. Розуміти принципи, процеси і технології організації роботи суб'єкта туристичного бізнесу та окремих його підсистем (адміністративно-управлінська, соціально-психологічна, економічна, техніко-технологічна).
- ПР11. Володіти державною та іноземною (-ними) мовою (мовами) на рівні, достатньому для здійснення професійної діяльності.
- ПР12. Застосовувати навички продуктивного спілкування зі споживачами туристичних послуг.
- ПР13. Встановлювати зв'язки з експертами туристичної та інших галузей.
- ПР14. Проявляти повагу до індивідуального і культурного різноманіття.
- ПР15. Проявляти толерантність до альтернативних принципів та методів виконання професійних завдань.
- ПР16. Діяти у відповідності з принципами соціальної відповідальності та громадянської свідомості.
- ПР17. Управляти своїм навчанням з метою самореалізації в професійній туристичній сфері.
- ПР18. Адекватно оцінювати свої знання і застосовувати їх в різних професійних ситуаціях.
- ПР19. Аргументовано відстоювати свої погляди у розв'язанні професійних завдань.
- ПР20. Виявляти проблемні ситуації і пропонувати шляхи їх розв'язання.
- ПР21. Приймати обґрунтовані рішення та нести відповідальність за результати своєї професійної діяльності.
- ПР22. Професійно виконувати завдання в невизначених та екстремальних ситуаціях.

7. Засоби діагностики результатів навчання:

реферати, есе, презентації результатів виконаних завдань та досліджень, студентські презентації та виступи на наукових заходах, екзамен.

8. Програма навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	разом	у тому числі				
	лекційні заняття	практичні заняття	семінарські	лабораторні	самостійна робота	індивідуальна
Змістовий модуль 1 Планування та підготовка туристських маршрутів						
Загальні принципи планування та організації туристичних маршрутів		2				
Виникнення і розвиток туризму та краєзнавства			2			
Краєзнавство і туризм у системі навчально-виховної роботи освітніх закладів			2			
Комплектування та самоврядування туристичної групи					8	
Етапи та методика розробки туристичних маршрутів		2				
Підготовка до туристично-краєзнавчої подорожі			2			
Організація місця відпочинку туристів			2			
Оформлення маршрутної документації					8	

Організація та планування туристичних маршрутів з активним способом пересування		4					
Організація харчування та медичне забезпечення у подорожах			2				
Організація харчування туристів у поході						8	
Розробка меню						8	
Теоретична підготовка туриста			2				
Практична підготовка туриста			2				
Особливості проходження туристських маршрутів		4					
Ознайомлення та підбір спорядження						8	
Особливості організації та проведення походів із різних видів туризму			2				
Разом за змістовим модулем 1	68	12	16			40	
Змістовий модуль 2							
Організація та проведення туристичних подорожей							
Організатори туризму: туроператори і турагенти		4					
Організація обслуговування на повітряному транспорті						8	
Суспільно-корисна робота і організація туристсько-краєзнавчих досліджень під час подорожі			2				
Створення комерційних туристських подорожей		4					
Обслуговування туристів автотранспортом						8	
Особливості підготовки різноманітних вікових контингентів, котрі займаються туризмом			2				

Організація послуг розміщення, харчування та екскурсійного обслуговування		4					
Організація залізничних подорожей						8	
Основи туropolерейтингу			2				
Організація комерційних туристських подорожей			2				
Організація обслуговування туристів водним транспортом						8	
Разом за змістовим модулем 2	52	12	8			32	
Разом годин	120	24	24			72	

9. Форми поточного та підсумкового контролю: Оцінка роботи студентів на практичних заняттях, модульна контрольна робота, екзамен.

10. Критерії оцінювання результатів навчання:

Рівні навчальних досягнень	Оцінка в балах (за 12-бальною шкалою)	Критерії оцінювання
Початковий (понятійний)	1	Студент володіє навчальним матеріалом дисципліни на рівні засвоєння окремих термінів; відповідає на запитання, які потребують відповіді „так” або „ні”.
	2	Студент недостатньо усвідомлює мету навчально-пізнавальної діяльності; робить спробу знайти способи дій, розповісти суть заданого, проте відповідає лише за допомогою викладача на рівні „так” або „ні”; може самостійно знайти в підручнику відповідь.
	3	Студент намагається аналізувати на основі елементарних знань і навичок; виявляє окремі закономірності; робить спроби виконання вправ і завдань репродуктивного характеру; за допомогою викладача виконує прості вправи за готовим алгоритмом.

Середній (репродуктивний)	4	Студент володіє найпростішими знаннями; здатний виконати вправи і завдання за зразком; орієнтується в термінах, поняттях, визначеннях; самостійне опрацювання навчального матеріалу викликає значні труднощі.
	5	Студент розуміє суть навчальної дисципліни; може дати визначення окремих понять, категорій (однак з окремими помилками); вміє працювати з підручником; вміє самостійно опрацювати частину навчального матеріалу; виконує прості вправи і завдання за алгоритмом, але окремі висновки є нелогічними та непослідовними.
	6	Студент розуміє основні положення навчального матеріалу; може поверхнево аналізувати явища туризму та рекреації; робить певні висновки: відповідь може бути правильною, проте недостатньо осмисленою; самостійно відтворює більшу частину матеріалу; вміє застосовувати знання під час виконання вправ і завдань за алгоритмом; вміє послуговуватися додатковими джерелами.
Достатній (алгоритмічно-дієвий)	7	Студент логічно і правильно відтворює навчальний матеріал; оперує базовими поняттями; встановлює причинно-наслідкові зв'язки між ними; вміє наводити приклади на підтвердження певних думок; застосовувати теоретичні знання в стандартних ситуаціях; самостійно користуватися додатковими джерелами; правильно використовувати термінологію; складати таблиці, схеми, діаграми, карти, картосхеми.
	8	Знання студента досить повні: студент вільно застосовує вивчений матеріал у стандартних ситуаціях; вміє аналізувати, робити висновки; відповідь логічна, повна, обґрунтована, однак з окремими неточностями; вміє самостійно працювати; може підготувати реферат і обґрунтувати його положення.
	9	Студент вільно володіє вивченим матеріалом; застосовує знання в дещо змінених ситуаціях; вміє аналізувати і систематизувати інформацію; робить аналітичні висновки; використовує докази у власній аргументації; чітко тлумачить поняття, категорії; може самостійно опрацювати матеріал; має сформовані типові навички.

Високий (творчо-професійний)	10	Студент володіє глибокими і міцними знаннями та використовує їх у нестандартних ситуаціях; робить аргументовані висновки; практично оцінює сучасний стан рекреаційної галузі; може сприймати іншу позицію як альтернативну; знає суміжні географічні та економічні дисципліни; використовує знання, аналізуючи різні явища, процеси, які відбуваються в рекреалогії.
	11	Студент володіє узагальненими знаннями з навчальної дисципліни; аргументовано використовує здобуті знання в нестандартних ситуаціях; вміє знаходити джерела інформації та аналізувати їх; ставити і розв'язувати проблеми; застосовувати вивчений матеріал для власних аргументованих суджень у практичній діяльності (диспути, круглі столи тощо); спроможний за допомогою викладача підготувати виступ на студентську наукову конференцію; самостійно вивчити матеріал; визначити програму своєї пізнавальної діяльності; оцінювати різноманітні явища, процеси в рекреалогії.
	12	Студент має глибокі, системні, дієві знання; виявляє неординарні творчі здібності в навчальній діяльності; використовує широкий арсенал засобів для обґрунтування та доведення своєї думки; розв'язує складні завдання та проблемні ситуації; схильний до системно-наукового аналізу та прогнозу явищ, процесів у рекреалогії; вміє ставити і розв'язувати проблеми; вміє самостійно здобувати і використовувати інформацію; займається науково-дослідною роботою; логічно та творчо викладає матеріал в усній та письмовій формі; розвиває свої здібності й схильності; використовує різноманітні джерела інформації; моделює ситуації в нестандартних умовах; спроможний за допомогою викладача підготувати виступ на студентську наукову конференцію.

Поточний і модульний контроль (60 балів)						Екза- мен	Сума
Змістовий модуль 1 (30 балів)			Змістовий модуль 2 (30 балів)			40	100
Поточний контроль	МКР	Сам. робота	Поточний контроль	МКР	Сам. робота		
10	15	5	10	15	5		

**Таблиця відповідності шкал оцінювання навчальних досягнень
здобувачів вищої освіти**

Рейтингова оцінка з кредитного модуля	Оцінка за шкалою ECTS	Рекомендовані системою ECTS статистичні значення (у %)	Екзаменаційна оцінка за національною шкалою	Національна залікова оцінка
90-100 і більше	A (відмінно)	10	відмінно	зараховано
82-89	B (дуже добре)	25	добре	
75-81	C (добре)	30	задовільно	
67-74	D (задовільно)	25		
60-66	E (достатньо)	10		
35-59	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)		незадовільно	не зараховано
34 і менше	F (незадовільно з обов'язковим проведенням додаткової роботи щодо вивчення навчального матеріалу кредитного модуля)			

12. Рекомендована література:

Основна:

1. Пангелов Б. П. Організація і проведення туристсько-краєзнавчих подорожей. Київ, 2010.
2. Писаревський І М., Тонкошкур М. В. Планування та організація туристських маршрутів. Харків, 2014.
3. Мальська М. П. Кризовий менеджмент у туризмі: теорія, методологія, практика. Київ, 2020.
4. Галасюк С. С., Нездоймінов С. Г. Організація туристичних подорожей та екскурсійної діяльності. Київ, 2017.
5. Грабовський Ю. А., Скалій О. В., Скалій Т. В. Спортивний туризм. Тернопіль, 2009.

Додаткова:

1. Алексеев А. А. Питание в туристском походе. Москва, 2005.
2. Мальська М.П., Гаталяк О. М. Туризм у містах. Київ, 2019.
3. Байлик С. И. Гостиничное хозяйство. Київ, 2009.
4. Булашев А. Я. Спортивно-оздоровительний туризм. Харьків, 2003.
5. Дмитрук О. Ю., Щур Ю. В. Спортивно-оздоровчий туризм. Київ, 2008.
6. Кудла Н. Є. Управління якістю у туризмі. Київ, 2015.

7. Прасул Ю. І., Пономарьова А. В. Організація туристичних походів. Харків, 2010.
8. Сокол Т. Г. Основи туристичної діяльності. Київ, 2006.
9. Балашова Р. І. Організація діяльності туристичного підприємства. Київ, 2017.
10. Мальська М. П., Бордун О. Ю. Організація та планування туристичних підприємств. Київ, 2017.
11. Алексєєва Н.Ф., Сакун Л.М. Регіональні аспекти стратегії розвитку туристичної індустрії // Економіка. Управління. Інновації. 2012. № 2 (8).
12. Дребчинська А.В. Розвиток активного туризму в Україні. Матеріали III Всеукраїнської науково-практичної конференції «Сучасні тенденції розвитку туризму». Частина II. Миколаїв, 2015.
13. Яхно Т.П., Зіник С.П. Пріоритетні напрямки розвитку туристичних послуг в Україні // Науковий вісник НЛТУ України. Випуск 21.6, 2011.
14. Яковенко В.С. Тенденції розвитку туристичної галузі України // Матеріали I Всеукраїнської науково-практичної конференції «Модернізація економіки в умовах зростання суспільної свідомості: людинорозмірність, духовність, партнерство, кооперація». Полтава, 2016.
15. Туризмологія: концептуальні засади теорії туризму: монографія / В. К. Федорченко, Пазенюк В. С., Кручек О. А. Київ, 2013.
16. Стадницький Ю. Л., Комарницький І. М., Товкан О. Е. Просторологія: словник-довідник. Львів, 2010.
17. Музиченко-Козловська О. В. Методика оцінки рівня туристичної привабливості регіону // Регіональна економіка. 2006. № 1.
18. Baptista R. Geographical Clusters and Innovation Diffusion // Technological Forecasting and Social Change. 2001. № 66.
19. Мельниченко С.В. Інформаційні технології в туризмі: теорія, методологія, практика. Київ, 2008.
20. Руденко В. П. Географія природно-ресурсного потенціалу України. у 3-х ч. Київ, 1999.

13. Рекомендовані джерела інформації:

Законодавчі та нормативно-правові документи:

1. Конституція України (офіц. текст за станом на 1 січня 2006 р.). Київ, 2006.
2. Господарський кодекс України. Харків, 2007.

3. Кодекс законів про працю України з постатейними матеріалами. Київ, 2006.
4. Закон України «Про туризм». Київ, 2011.
5. Закон України «Про курорти». Київ, 2006.
6. Закон України «Про захист прав споживачів». Київ, 2004.
7. Закон України «Про пожежну безпеку». Харків, 2003.
8. Закон України «Про благоустрій населених пунктів. Про державну статистику». Київ, 2008.
9. Закон України «Про стандартизацію». Київ, 2001.
10. Закон України «Про страхування». Київ, 2005.
11. Про затвердження Порядку встановлення категорій готелям та іншим об'єктам, що призначаються для надання послуг з тимчасового розміщення (проживання): [постанова КМУ від 29 липня 2009 року № 803] // *Новости турбізнесу*. 2009. № 15.
12. Про затвердження Порядку надання послуг з тимчасового розміщення (проживання): [постанова КМУ від 15 березня 2006 р. № 297] // *Офіційний вісник України*. 2006. № 11.
13. Послуги туристичні. Класифікація готелів: ДСТУ 4269:2003. [Введ. в дію 01.07.2004]. Київ, 2004.
14. Послуги туристичні. Засоби розміщення. Загальні вимоги: ДСТУ 4268:2003. – [Введ. в дію 01.07.2004]. Київ, 2004.
15. Послуги туристичні. Засоби розміщення. Терміни та визначення: ДСТУ 4527:2006. [Введ. в дію 01.10.2006]. Київ, 2006.
16. Управління якістю і елементами якості. Частина 2. Вказівки по послугах: ДСТУ ISO 9004-2-96. [Введ. в дію 27.11.1996]. Київ, 1996.

Інформаційні ресурси:

1. Лойко О. Т. Туризм і готельне господарство [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://infotour.in.ua/lojko5-1.htm>
2. Історичний туризм (історико-культурний туризм) [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://pidruchniki.com/1299101043566/turizm/internet-turizm>
3. Бабкін О. В. Спеціальні види туризму [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://infotour.in.ua/babkin09.htm>
4. Археологічний туризм в Україні [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.eco-mir.net/show/1219/>
5. Кляп М. П. Сучасні різновиди туризму [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://westudents.com.ua/glavy/93406-etnchniy-turizm-nostalghniy-turizm-etnografchniy-turizm.html>

6. Екологічний туризм [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://buklib.net/books/26977/>
7. Державне агентство України з туризму та курортів (Держтуризмкурорт) [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://tourism.gov.ua>
8. Міністерство економіки України [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.me.gov.ua>
9. Міністерство інфраструктури України [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.mtu.gov.ua/>
10. Українська готельна мережа «Premier Hotels» [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.premier-hotels.com.ua>
11. Державний комітет статистики України [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>
12. Нормативні акти України [Електронний ресурс]. Режим доступу: www.nau.kiev.ua
13. Верховна Рада України [Електронний ресурс]. Режим доступу: www.rada.gov.ua

ПЛАН ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ І МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ЇХ ВИКОНАННЯ

ТЕМА 1

ВИНИКНЕННЯ І РОЗВИТОК ТУРИЗМУ ТА КРАЄЗНАВСТВА

Мета практичного заняття: дослідити процес появи та подальшого розвитку туризму та краєзнавства.

План практичного заняття

1. Зародження туристсько-краєзнавчої діяльності у давньому світі.
2. Розвиток туристсько-краєзнавчої діяльності у XVIII – XIX ст.
3. Основні тенденції розвитку туристсько-краєзнавчої діяльності у XX – на початку XXI ст.
4. Взаємозв'язок туристської та краєзнавчої діяльності.

І. ОСНОВНА ЛІТЕРАТУРА

1. Бардин К. В. Азбука туризма (о технике пешеходных путешествий). Москва, 1981.
2. Галасюк С. С., Нездоймінов С. Г. Організація туристичних подорожей та екскурсійної діяльності. Київ, 2016.
3. Ганопольский В. И., Безносиков Е.Я., Булатов В. Г. Туризм и спортивное ориентирование. Москва, 2007.
4. Грабовський Ю. А., Скалій Т. В., Скалій О. В. Спортивний туризм. Тернопіль, 2009.
5. Грицак Ю. П. Организация самодеятельного туризма. Харьков, 2008.
6. Пангелов Б. П. Організація і проведення туристсько-краєзнавчих подорожей. Київ, 2010.
7. Писаревський І М., Тонкошкур М. В. Планування та організація туристських маршрутів. Харків, 2014.
8. Гуменюк Г.М. Організація туристичних подорожей. Івано-Франківськ, 2014.
9. Лисюк Т. В., Терещук О. С. Організація туристичних подорожей і туropolерейтинг // Економіка та управління підприємствами. Випуск 7. 2016.
10. Блiстiв Т. В., Горбацьо І. І., Нужний О. В. Теорія і практика туристичних походів. Львів, 2006.
11. Тонкошкур М. В., Абрамов В. В. Організація туризму. Харків, 2015.

12. Корж Н. В., Басюк Д. І. Управління туристичними дестинаціями. Вінниця, 2017.
13. Сокол Т.Г., Щука Г. П. До питання регіонального туристичного брендування в Україні // Туристичний бренд як фактор формування позитивного іміджу України на світовому ринку. Львів, 2020
14. Сокол Т.Г., Жила Є. В. Екскурсія як ефективна форма пізнання // Держава, регіони, підприємництво: інформаційні, суспільно-правові, соціально-економічні аспекти розвитку. Київ, 2020.
15. Мальська М. П. Кризовий менеджмент у туризмі: теорія, методологія, практика. Київ, 2020.

ІІ. ДОДАТКОВА ЛІТЕРАТУРА

1. Алексеев А. А. Питание в туристском походе. Москва, 2005.
2. Мальська М.П., Гаталяк О. М. Туризм у містах. Київ, 2019.
3. Байлик С. И. Гостиничное хозяйство. Київ, 2009.
4. Булашев А. Я. Спортивно-оздоровительный туризм. Харьков, 2003.
5. Дмитрук О. Ю., Щур Ю. В. Спортивно-оздоровчий туризм. Київ, 2008.
6. Кудла Н. Є. Управління якістю у туризмі. Київ, 2015.
7. Прасул Ю. І., Пономарьова А. В. Організація туристичних походів. Харків, 2010.
8. Сокол Т. Г. Основи туристичної діяльності. Київ, 2006.
9. Балашова Р. І. Організація діяльності туристичного підприємства. Київ, 2017.
10. Мальська М. П., Бордун О. Ю. Організація та планування туристичних підприємств. Київ, 2017.
11. Алексеева Н.Ф., Сакун Л.М. Регіональні аспекти стратегії розвитку туристичної індустрії // Економіка. Управління. Інновації. 2012. №2 (8).
12. Деревчинська А.В. Розвиток активного туризму в Україні. Матеріали III Всеукраїнської науково-практичної конференції «Сучасні тенденції розвитку туризму». Частина II. Миколаїв, 2015.
13. Яхно Т.П., Зіник С.П. Пріоритетні напрямки розвитку туристичних послуг в Україні // Науковий вісник НЛТУ України. Випуск 21.6, 2011.

14. Яковенко В.С. Тенденції розвитку туристичної галузі України // Матеріали I Всеукраїнської науково-практичної конференції «Модернізація економіки в умовах зростання суспільної свідомості: людинорозмірність, духовність, партнерство, кооперація». Полтава, 2016.
15. Туризмологія: концептуальні засади теорії туризму: монографія / В. К. Федорченко, Пазенюк В. С., Кручек О. А. Київ, 2013.

Методичні рекомендації

Підготовка до першого питання передбачає насамперед з'ясування змісту поняття туристсько-краєзнавчої діяльності. Для цього потрібно визначити цілі подорожей, охарактеризувати їх пізнавально-краєзнавчий аспект. Далі необхідно зосередити увагу на історії розвитку туристсько-краєзнавчої діяльності з найдавніших часів. Доцільно вказати на приклади відомих нам мандрівок, виявити мотиви, котрі спонукали давніх мандрівників до подорожей та окреслити їх практичні результати. Нарешті, слід описати загальні риси розвитку туристсько-краєзнавчої діяльності у наступні століття.

У другому питанні потрібно охарактеризувати розвиток туристсько-краєзнавчої діяльності у XVIII – XIX ст. Тут доцільно з'ясувати якісні зміни, що сталися у цей час, визначити, чим вони були зумовлені та які мали наслідки. Варто вказати на появу окремих організацій туристського спрямування, визначити напрямки їх роботи та практичні результати. Також необхідно звернути увагу на активізацію етнографічної діяльності у XIX ст. на території України, більша частина якої на той час входила до Російської імперії. Доцільно виявити основні наслідки тодішніх етнографічних досліджень, вказати їх роль у вивченні історії окремих регіонів України.

Третє питання потребує аналізу тенденцій розвитку туристсько-краєзнавчої діяльності від початку XX ст. Тут необхідно охарактеризувати роботу активістів краєзнавчого руху, згадати діяльність А. Макаренка, котрий активно використовував туристичні подорожі у пізнавальній та виховній роботі. Доцільно вказати, як політична ситуація в СРСР впливала на розвиток туристсько-краєзнавчого руху. Слід також виявити здобутки і втрати туристсько-краєзнавчого руху на час розпаду Радянського Союзу.

Насамкінець варто з'ясувати риси розвитку туристсько-краєзнавчої роботи на початку XXI ст.

У четвертому питанні потрібно виявити, яке змістове навантаження несуть поняття туристської та краєзнавчої діяльності, як вони співвідносяться між собою. Необхідно пояснити, чому в умовах рідного краю туристи часто стають краєзнавцями, а краєзнавці – туристами. Також доцільно порівняти наскільки чинники, котрі сприяли розвитку туризму, співпадають з чинниками, сприятливими для розвитку краєзнавства.

Питання для самоконтролю:

1. Дайте визначення поняттю «туристська діяльність».
2. Дайте визначення поняттю «краєзнавча діяльність».
3. Вкажіть тенденції розвитку туристсько-краєзнавчої діяльності у XVIII – XIX ст.
4. Назвіть активістів туристсько-краєзнавчої діяльності XX - XXI ст.

ТЕМА 2

КРАЄЗНАВСТВО І ТУРИЗМ У СИСТЕМІ НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОЇ РОБОТИ ОСВІТНІХ ЗАКЛАДІВ

Мета практичного заняття: з'ясувати роль і значення краєзнавства та туризму у системі навчально-виховної роботи освітніх закладів.

План практичного заняття

1. Об'єкт, предмет і завдання туристсько-краєзнавчої діяльності.
2. Функції та види туристсько-краєзнавчої діяльності.
3. Форми і напрями туристсько-краєзнавчої діяльності.
4. Класифікація екскурсій та їх характеристика.

І. ОСНОВНА ЛІТЕРАТУРА

1. Бардин К. В. Азбука туризма (о технике пешеходных путешествий). Москва, 1981.
2. Галасюк С. С., Нездоймінов С. Г. Організація туристичних подорожей та екскурсійної діяльності. Київ, 2016.
3. Ганопольский В. И., Безносиков Е.Я., Булатов В. Г. Туризм и спортивное ориентирование. Москва, 2007.
4. Грабовський Ю. А., Скалій Т. В., Скалій О. В. Спортивний туризм. Тернопіль, 2009.
5. Грицак Ю. П. Организация самодетельного туризма. Харьков, 2008.
6. Пангелов Б. П. Організація і проведення туристсько-краєзнавчих подорожей. Київ, 2010.
7. Писаревський І М., Тонкошкур М. В. Планування та організація туристських маршрутів. Харків, 2014.
8. Гуменюк Г.М. Організація туристичних подорожей. Івано-Франківськ, 2014.
9. Лисюк Т. В., Терещук О. С. Організація туристичних подорожей і туropolерейтинг // Економіка та управління підприємствами. Випуск 7. 2016.
10. Блистів Т. В., Горбачьо І. І., Нужний О. В. Теорія і практика туристичних походів. Львів, 2006.
11. Тонкошкур М. В., Абрамов В. В. Організація туризму. Харків, 2015.
12. Корж Н. В., Басюк Д. І. Управління туристичними DESTINATIONAMI. Вінниця, 2017.

13. Сокол Т.Г., Щука Г. П. До питання регіонального туристичного брендування в Україні // Туристичний бренд як фактор формування позитивного іміджу України на світовому ринку. Львів, 2020
14. Сокол Т.Г., Є. В. Жила Експерсія як ефективна форма пізнання // Держава, регіони, підприємництво: інформаційні, суспільно-правові, соціально-економічні аспекти розвитку. Київ, 2020.
15. Кризовий менеджмент у туризмі: теорія, методологія, практика. Київ, 2020.

II. ДОДАТКОВА ЛІТЕРАТУРА

1. Алексеев А. А. Питание в туристском походе. Москва, 2005.
2. Мальська М.П., Гаталяк О. М. Туризм у містах. Київ, 2019.
3. Байлик С. И. Гостиничное хозяйство. Київ, 2009.
4. Булашев А. Я. Спортивно-оздоровительный туризм. Харьков, 2003.
5. Дмитрук О. Ю., Щур Ю. В. Спортивно-оздоровчий туризм. Київ, 2008.
6. Кудла Н. Є. Управління якістю у туризмі. Київ, 2015.
7. Прасул Ю. І., Пономарьова А. В. Організація туристичних походів. Харків, 2010.
8. Сокол Т. Г. Основи туристичної діяльності. Київ, 2006.
9. Балашова Р. І. Організація діяльності туристичного підприємства. Київ, 2017.
10. Мальська М. П., Бордун О. Ю. Організація та планування туристичних підприємств. Київ, 2017.
11. Алексєєва Н.Ф., Сакун Л.М. Регіональні аспекти стратегії розвитку туристичної індустрії // Економіка. Управління. Інновації. 2012. №2 (8).
12. Деревчинська А.В. Розвиток активного туризму в Україні. Матеріали III Всеукраїнської науково-практичної конференції «Сучасні тенденції розвитку туризму». Частина II. Миколаїв, 2015.
13. Яхно Т.П., Зіник С.П. Пріоритетні напрямки розвитку туристичних послуг в Україні // Науковий вісник НЛТУ України. Випуск 21.6, 2011.
14. Яковенко В.С. Тенденції розвитку туристичної галузі України // Матеріали I Всеукраїнської науково-практичної конференції

«Модернізація економіки в умовах зростання суспільної свідомості: людинорозмірність, духовність, партнерство, кооперація». Полтава, 2016.

15. Туризмологія: концептуальні засади теорії туризму: монографія / В. К. Федорченко, Пазенюк В. С., Кручек О. А. Київ, 2013.

Методичні рекомендації

Готуючись до практичного заняття, студент повинен чітко усвідомити зміст понять «об'єкт» та «предмет» туристсько-краєзнавчої діяльності, визначити завдання цього виду роботи, охарактеризувати його значення у контексті навчання та виховання в освітніх закладах. Тут також слід звернути увагу на те, що дослідження рідного краю відбувається у комплексі та взаємозв'язку з вивченням глобальних питань історії України, географії та інших предметів.

Друге питання присвячено аналізу функцій туристсько-краєзнавчої роботи. Тут варто детально зупинитися на характеристиці таких основних функцій як виховна, розвиваюча, пізнавальна, соціалізуюча та рекреаційна. У цьому ж питанні потрібно визначити існуючу класифікацію видів туризму за характером подорожі, за способом пересування, за змістом, за метою тощо. Необхідно також пояснити, які зміни відбуваються у туризмі із розвитком суспільства, урізноманітненням його потреб.

Третє питання вимагає характеристики форм і напрямів туристсько-краєзнавчої роботи. Готуючи відповідь на це питання, студент повинен усвідомити різницю між прогулянкою та походом, вказати, чим відрізняється підготовка до них. Потрібно пояснити, які труднощі можуть виникнути при багатоденному поході та як їх уникнути на етапі підготовки походу. Також варто охарактеризувати такі форми туристсько-краєзнавчої роботи як експедиція та зліт, вказати завдання та напрямки роботи туристських гуртків та секцій.

Четверте питання стосується екскурсії, як діяльності по вивченню певного туристичного об'єкту. Тут потрібно звернути увагу на обов'язкові складові екскурсії, усвідомити, що найсуттєвішими елементами екскурсій є показ об'єктів та розповідь про них. Далі варто навести загальну класифікацію екскурсій. Насамкінець необхідно виявити та обґрунтувати умови успішної екскурсії.

Питання для самоконтролю:

1. Дайте визначення «об'єкту» та «предмету» туристсько-краєзнавчої діяльності.
2. Вкажіть основні види туристсько-краєзнавчої роботи.
3. Які існують форми туристсько-краєзнавчої роботи, у чому їх специфіка?
4. Що лежить в основі класифікації екскурсій?

ТЕМА 3

ПІДГОТОВКА ДО ТУРИСТСЬКО-КРАЄЗНАВЧОЇ ПОДОРОЖІ

Мета практичного заняття: дослідити процес підготовки до туристсько-краєзнавчої подорожі.

План практичного заняття

1. Організація роботи керівника та учасників подорожі.
2. Планування маршрутного походу.
3. Складання кошторису походу.
4. Групове та особисте спорядження для туристських подорожей.
5. Оформлення звітних документів про туристсько-краєзнавчу подорож.

I. ОСНОВНА ЛІТЕРАТУРА

1. Бардин К. В. Азбука туризма (о технике пешеходных путешествий). Москва, 1981.
2. Галасюк С. С., Нездоймінов С. Г. Організація туристичних подорожей та екскурсійної діяльності. Київ, 2016.
3. Ганопольский В. И., Безносиков Е.Я., Булатов В. Г. Туризм и спортивное ориентирование. Москва, 2007.
4. Грабовський Ю. А., Скалій Т. В., Скалій О. В. Спортивний туризм. Тернопіль, 2009.
5. Грицак Ю. П. Организация самодетельного туризма. Харьков, 2008.
6. Пангелов Б. П. Організація і проведення туристсько-краєзнавчих подорожей. Київ, 2010.
7. Писаревський І М., Тонкошкур М. В. Планування та організація туристських маршрутів. Харків, 2014.
8. Гуменюк Г.М. Організація туристичних подорожей. Івано-Франківськ, 2014.
9. Лисюк Т. В., Терещук О. С. Організація туристичних подорожей і туropolейтинг // Економіка та управління підприємствами. Випуск 7. 2016.
10. Блiстiв Т. В., Горбачоь І. І., Нужний О. В. Теорія і практика туристичних походів. Львів, 2006.
11. Тонкошкур М. В., Абрамов В. В. Організація туризму. Харків, 2015.

12. Корж Н. В., Басюк Д. І. Управління туристичними дестинаціями. Вінниця, 2017.
13. Сокол Т.Г., Щука Г. П. До питання регіонального туристичного брендування в Україні // Туристичний бренд як фактор формування позитивного іміджу України на світовому ринку. Львів, 2020
14. Сокол Т.Г., Є. В. Жила Експурсія як ефективна форма пізнання // Держава, регіони, підприємництво: інформаційні, суспільно-правові, соціально-економічні аспекти розвитку. Київ, 2020.
15. Кризовий менеджмент у туризмі: теорія, методологія, практика. Київ, 2020.

II. ДОДАТКОВА ЛІТЕРАТУРА

1. Алексеев А. А. Питание в туристском походе. Москва, 2005.
2. Мальська М.П., Гаталяк О. М. Туризм у містах. Київ, 2019.
3. Байлик С. И. Гостиничное хозяйство. Київ, 2009.
4. Булашев А. Я. Спортивно-оздоровительный туризм. Харьков, 2003.
5. Дмитрук О. Ю., Щур Ю. В. Спортивно-оздоровчий туризм. Київ, 2008.
6. Кудла Н. Є. Управління якістю у туризмі. Київ, 2015.
7. Прасул Ю. І., Пономарьова А. В. Організація туристичних походів. Харків, 2010.
8. Сокол Т. Г. Основи туристичної діяльності. Київ, 2006.
9. Балашова Р. І. Організація діяльності туристичного підприємства. Київ, 2017.
10. Мальська М. П., Бордун О. Ю. Організація та планування туристичних підприємств. Київ, 2017.
11. Алексеева Н.Ф., Сакун Л.М. Регіональні аспекти стратегії розвитку туристичної індустрії // Економіка. Управління. Інновації. 2012. №2 (8).
12. Деревчинська А.В. Розвиток активного туризму в Україні. Матеріали III Всеукраїнської науково-практичної конференції «Сучасні тенденції розвитку туризму». Частина II. Миколаїв, 2015.
13. Яхно Т.П., Зіник С.П. Пріоритетні напрямки розвитку туристичних послуг в Україні // Науковий вісник НЛТУ України. Випуск 21.6, 2011.

14. Яковенко В.С. Тенденції розвитку туристичної галузі України // Матеріали I Всеукраїнської науково-практичної конференції «Модернізація економіки в умовах зростання суспільної свідомості: людинорозмірність, духовність, партнерство, кооперація». Полтава, 2016.
15. Туризмологія: концептуальні засади теорії туризму: монографія / В. К. Федорченко, Пазенюк В. С., Кручек О. А. Київ, 2013.

Методичні рекомендації

Готуючись до першого питання, студент повинен чітко усвідомити значення ефективної підготовки для забезпечення успішності туристсько-краєзнавчої подорожі. Також необхідно визначити, що така підготовка у себе включає. Далі потрібно з'ясувати функції окремих членів групи, а насамперед її керівника. Варто охарактеризувати вимоги, які пред'являються до керівника групи та пояснити, чим вони зумовлені.

Друге питання передбачає аналіз процесу планування маршруту походу. Тут потрібно вказати, яку роль у підготовці можуть відіграти спеціальні путівники туристичних маршрутів. Далі доцільно охарактеризувати, яким чином визначається тривалість походу та його окремих етапів, як складається графік походу. Також важливою складовою питання є визначення району походу, де не обійтись без вивчення відповідних карт.

Третє питання стосується фінансової сторони організації походу. Тут потрібно пояснити, які основні витрати передбачаються та як складається кошторис походу. Слід пам'ятати, що за самого ретельного планування неможливо передбачити усі можливі витрати, а тому доцільно передбачити певну суму і на цю статтю розходів.

Четверте питання потребує характеристики групового та особистого спорядження для туристичних подорожей. Необхідно вказати, які вимоги пред'являються до такого спорядження. Далі потрібно вказати особливості одягу та взуття, рекомендованого для походу. Описати знаряддя, потрібне для організації ночівлі. У цьому ж питанні необхідно вказати на особливості спорядження при організації гірської, водної подорожі, лижного походу тощо.

П'яте питання присвячене звітній документації про туристсько-краєзнавчу подорож. Тут потрібно з'ясувати зміст понять

«маршрутні листи» та «маршрутні книжки». Далі потрібно пояснити, як відбувається контроль за підготовкою і проведенням подорожі. Насамкінець необхідно визначити, як складається звіт подорожі, як його складові співвідносяться з цілями подорожі.

Питання для самоконтролю:

1. Які вимоги пред'являються до керівника туристсько-краєзнавчого походу?
2. Як відбувається планування маршруту?
3. Що включає у себе календарний план маршруту?
4. Що таке кошторис походу та як він формується?
5. Визначте основні елементи спорядження для туристичного походу.

ТЕМА 4

ОРГАНІЗАЦІЯ МІСЦЯ ВІДПОЧИНКУ ТУРИСТІВ

Мета практичного заняття: визначити роль, значення та умови організації належного місця відпочинку для ефективної туристичної подорожі.

План практичного заняття

1. Організація привалів і ночівель.
2. Установлення і обладнання наметів.
3. Організація найпростіших укриттів за відсутності намету.
4. Багаття та їх види.

I. ОСНОВНА ЛІТЕРАТУРА

1. Бардин К. В. Азбука туризма (о технике пешеходных путешествий). Москва, 1981.
2. Галасюк С. С., Нездоймінов С. Г. Організація туристичних подорожей та екскурсійної діяльності. Київ, 2016.
3. Ганопольский В. И., Безносиков Е.Я., Булатов В. Г. Туризм и спортивное ориентирование. Москва, 2007.
4. Грабовський Ю. А., Скалій Т. В., Скалій О. В. Спортивний туризм. Тернопіль, 2009.
5. Грицак Ю. П. Организация самодетельного туризма. Харьков, 2008.
6. Пангелов Б. П. Організація і проведення туристсько-краєзнавчих подорожей. Київ, 2010.
7. Писаревський І М., Тонкошкур М. В. Планування та організація туристських маршрутів. Харків, 2014.
8. Гуменюк Г.М. Організація туристичних подорожей. Івано-Франківськ, 2014.
9. Лисюк Т. В., Терещук О. С. Організація туристичних подорожей і туроперейтинг // Економіка та управління підприємствами. Випуск 7. 2016.
10. Блістів Т. В., Горбачьо І. І., Нужний О. В. Теорія і практика туристичних походів. Львів, 2006.
11. Тонкошкур М. В., Абрамов В. В. Організація туризму. Харків, 2015.
12. Корж Н. В., Басюк Д. І. Управління туристичними DESTINATIONAMI. Вінниця, 2017.

13. Сокол Т.Г., Щука Г. П. До питання регіонального туристичного брендування в Україні // Туристичний бренд як фактор формування позитивного іміджу України на світовому ринку. Львів, 2020
14. Сокол Т.Г., Є. В. Жила Експерсія як ефективна форма пізнання // Держава, регіони, підприємництво: інформаційні, суспільно-правові, соціально-економічні аспекти розвитку. Київ, 2020.
15. Кризовий менеджмент у туризмі: теорія, методологія, практика. Київ, 2020.

II. ДОДАТКОВА ЛІТЕРАТУРА

1. Алексеев А. А. Питание в туристском походе. Москва, 2005.
2. Мальська М.П., Гаталяк О. М. Туризм у містах. Київ, 2019.
3. Байлик С. И. Гостиничное хозяйство. Київ, 2009.
4. Булашев А. Я. Спортивно-оздоровительный туризм. Харьков, 2003.
5. Дмитрук О. Ю., Щур Ю. В. Спортивно-оздоровчий туризм. Київ, 2008.
6. Кудла Н. Є. Управління якістю у туризмі. Київ, 2015.
7. Прасул Ю. І., Пономарьова А. В. Організація туристичних походів. Харків, 2010.
8. Сокол Т. Г. Основи туристичної діяльності. Київ, 2006.
9. Балашова Р. І. Організація діяльності туристичного підприємства. Київ, 2017.
10. Мальська М. П., Бордун О. Ю. Організація та планування туристичних підприємств. Київ, 2017.
11. Алексєєва Н.Ф., Сакун Л.М. Регіональні аспекти стратегії розвитку туристичної індустрії // Економіка. Управління. Інновації. 2012. №2 (8).
12. Деревчинська А.В. Розвиток активного туризму в Україні. Матеріали III Всеукраїнської науково-практичної конференції «Сучасні тенденції розвитку туризму». Частина II. Миколаїв, 2015.
13. Яхно Т.П., Зіник С.П. Пріоритетні напрямки розвитку туристичних послуг в Україні // Науковий вісник НЛТУ України. Випуск 21.6, 2011.
14. Яковенко В.С. Тенденції розвитку туристичної галузі України // Матеріали I Всеукраїнської науково-практичної конференції

«Модернізація економіки в умовах зростання суспільної свідомості: людинорозмірність, духовність, партнерство, кооперація». Полтава, 2016.

15. Туризмологія: концептуальні засади теорії туризму: монографія / В. К. Федорченко, Пазенюк В. С., Кручек О. А. Київ, 2013.

Методичні рекомендації

Успішність туристичної подорожі значною мірою залежить від раціонального розподілу часу у поході, від можливості туристів за час відпочинку відновити свої сили. З цієї причини питання організації місця відпочинку займає ключове значення у процесі підготовки подорожі. Готуючи відповідь на перше питання студент має усвідомити, що саме включає у себе правильна організація привалів і ночівель. Також слід звернути увагу на типові помилки при виборі місця привалів і ночівель. Далі потрібно пояснити, у чому полягає режим ночівлі і днювання. Окремо слід зупинитися на характеристичі ночівлі у різних умовах (польових умовах, населеному пункті, на турбазах тощо).

Підготовка до другого питання передбачає з'ясування особливостей встановлення наметів. Тут потрібно охарактеризувати умови, дотримання яких є необхідними для правильного встановлення намету. Далі слід описати послідовність дій туриста по встановленню намету. Також необхідно звернути увагу на обладнання наметів, оскільки нехтування дрібними деталями на етапі підготовки може обернутися значними труднощами чи незручностями у поході.

Третє питання пов'язане з незапланованою або вимушеною зупинкою туристичної групи, коли виникає потреба облаштувати найпростіше укриття за відсутності намету. Тут варто звернути увагу на ночівлю без намету улітку, детально охарактеризувати умови організації ночівлі взимку. Також необхідно описати правила поведінки туриста в укриттях.

При підготовці до четвертого питання потрібно охарактеризувати умови розведення багаття під час туристичної подорожі. Обов'язково слід вказати умови пожежної безпеки, оскільки нехтування останніми може призвести до значних матеріальних збитків та загрози життю і здоров'ю багатьох людей. Далі необхідно описати процес заготівлі палива, вказати, які існують

види багаття. Також потрібно визначити, як можна добути вогонь за відсутності сірників.

Питання для самоконтролю:

1. На що варто звернути увагу при виборі місця для привалу і ночівлі?
2. Назвіть необхідне обладнання наметів.
3. Опишіть, як можна організувати ночівлю без намету в зимових умовах.
4. Вкажіть, як можна добути вогонь без сірників.

ТЕМА 5

ОРГАНІЗАЦІЯ ХАРЧУВАННЯ ТА МЕДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ У ПОДОРОЖАХ

Мета практичного заняття: дослідити порядок організації харчування та медичного забезпечення у подорожах.

План практичного заняття

1. Режим харчування туристів у поході.
2. Приготування їжі в похідних умовах.
3. Медичний контроль і підготовка медикаментів перед походом.
4. Долікарська допомога в туристському поході.
5. Травми і захворювання, пов'язані з несприятливими метеорологічними умовами.

I. ОСНОВНА ЛІТЕРАТУРА

1. Бардин К. В. Азбука туризма (о технике пешеходных путешествий). Москва, 1981.
2. Галасюк С. С., Нездоймінов С. Г. Організація туристичних подорожей та екскурсійної діяльності. Київ, 2016.
3. Ганопольский В. И., Безносиков Е.Я., Булатов В. Г. Туризм и спортивное ориентирование. Москва, 2007.
4. Грабовський Ю. А., Скалій Т. В., Скалій О. В. Спортивний туризм. Тернопіль, 2009.
5. Грицак Ю. П. Организация самодеятельного туризма. Харьков, 2008.
6. Пангелов Б. П. Організація і проведення туристсько-краєзнавчих подорожей. Київ, 2010.
7. Писаревський І М., Тонкошкур М. В. Планування та організація туристських маршрутів. Харків, 2014.
8. Гуменюк Г.М. Організація туристичних подорожей. Івано-Франківськ, 2014.
9. Лисюк Т. В., Терещук О. С. Організація туристичних подорожей і туropolерейтинг // Економіка та управління підприємствами. Випуск 7. 2016.
10. Блистів Т. В., Горбацьо І. І., Нужний О. В. Теорія і практика туристичних походів. Львів, 2006.
11. Тонкошкур М. В., Абрамов В. В. Організація туризму. Харків, 2015.

12. Корж Н. В., Басюк Д. І. Управління туристичними дестинаціями. Вінниця, 2017.
13. Сокол Т.Г., Щука Г. П. До питання регіонального туристичного брендування в Україні // Туристичний бренд як фактор формування позитивного іміджу України на світовому ринку. Львів, 2020
14. Сокол Т.Г., Є. В. Жила Експерсія як ефективна форма пізнання // Держава, регіони, підприємництво: інформаційні, суспільно-правові, соціально-економічні аспекти розвитку. Київ, 2020.
15. Кризовий менеджмент у туризмі: теорія, методологія, практика. Київ, 2020.

II. ДОДАТКОВА ЛІТЕРАТУРА

1. Алексеев А. А. Питание в туристском походе. Москва, 2005.
2. Мальська М.П., Гаталяк О. М. Туризм у містах. Київ, 2019.
3. Байлик С. И. Гостиничное хозяйство. Київ, 2009.
4. Булашев А. Я. Спортивно-оздоровительный туризм. Харьков, 2003.
5. Дмитрук О. Ю., Щур Ю. В. Спортивно-оздоровчий туризм. Київ, 2008.
6. Кудла Н. Є. Управління якістю у туризмі. Київ, 2015.
7. Прасул Ю. І., Пономарьова А. В. Організація туристичних походів. Харків, 2010.
8. Сокол Т. Г. Основи туристичної діяльності. Київ, 2006.
9. Балашова Р. І. Організація діяльності туристичного підприємства. Київ, 2017.
10. Мальська М. П., Бордун О. Ю. Організація та планування туристичних підприємств. Київ, 2017.
11. Алексеева Н.Ф., Сакун Л.М. Регіональні аспекти стратегії розвитку туристичної індустрії // Економіка. Управління. Інновації. 2012. №2 (8).
12. Деревчинська А.В. Розвиток активного туризму в Україні. Матеріали III Всеукраїнської науково-практичної конференції «Сучасні тенденції розвитку туризму». Частина II. Миколаїв, 2015.
13. Яхно Т.П., Зіник С.П. Пріоритетні напрямки розвитку туристичних послуг в Україні // Науковий вісник НЛТУ України. Випуск 21.6, 2011.

14. Яковенко В.С. Тенденції розвитку туристичної галузі України // Матеріали I Всеукраїнської науково-практичної конференції «Модернізація економіки в умовах зростання суспільної свідомості: людинорозмірність, духовність, партнерство, кооперація». Полтава, 2016.
15. Туризмологія: концептуальні засади теорії туризму: монографія / В. К. Федорченко, Пазенюк В. С., Кручек О. А. Київ, 2013.

Методичні рекомендації

Підготовка до першого питання передбачає з'ясування змісту поняття організація харчування у подорожі. Тут потрібно пояснити, у чому полягає важливість добору продуктів, що передбачає оптимальне співвідношення жирів, білків, вуглеводів та вітамінів у них. Далі необхідно зупинитися на режимі харчування у поході, вказати склад харчового раціону на добу з розрахунку на одну людину. Також доцільно визначити, що таке водно-сольовий режим харчування та як його підтримувати на оптимальному рівні.

Друге питання потребує характеристики процесу приготування їжі в похідних умовах. Тут необхідно з'ясувати умови, необхідні для приготування їжі, пояснити загальні правила приготування. Оскільки продукти харчування – це додаткова маса поклажі туриста, потрібно пояснити, як розраховується необхідний запас їжі.

При підготовці до третього питання слід з'ясувати, у чому полягає медичний контроль та підготовка медикаментів перед походом. Потрібно вказати, основні захворювання, які не дозволяють приймати участь у поході та приблизний термін відновлення після хвороби. Далі необхідно описати вміст аптечки туриста, дати загальну класифікацію вміщених у ній ліків.

Четверте питання передбачає вивчення основних складових долікарської допомоги у поході. Травми у поході часто пов'язані з незнанням або нехтуванням туристами правил безпеки, отож потрібно чітко визначити ці правила. Якщо ж травма все ж сталася, необхідно грамотно та професійно надати першу допомогу. Тому слід описати, як надається допомога при термічних опіках, пораненні гострими предметами, отруєнні продуктами харчування, розтягненнях, переломах, втраті свідомості тощо.

Часто у поході причиною погіршення стану здоров'я туристів можуть стати несприятливі погодні умови. Тож у п'ятому питанні

потрібно охарактеризувати, як мінімізувати цей негативний вплив, а у разі потреби – надати допомогу. У першу чергу потрібно вказати негативні наслідки, пов'язані з переохолодженням (озноб, відмороження, застуда тощо) та описати, яку у таких випадках можна надати допомогу. Далі необхідно визначити негативні наслідки перегріву організму, як то тепловий чи сонячний удар, сонячні опіки тощо і також вказати, у чому тут полягає перша допомога.

Питання для самоконтролю:

1. Охарактеризуйте оптимальний режим харчування у поході.
2. Поясніть важливість водно-сольового балансу в організмі.
3. Вкажіть вміст аптечки туриста.
4. Опишіть зміст першої допомоги при переохолодженні.
5. Опишіть зміст першої допомоги при сонячному ударі.

ТЕМА 6

ТЕОРЕТИЧНА ПІДГОТОВКА ТУРИСТА

Мета практичного заняття: Дослідити зміст теоретичної підготовки туриста до подорожі.

План практичного заняття

1. Географічна підготовка туриста.
2. Краєзнавча підготовка туриста.
3. Топографічна та картографічна підготовка туриста.

I. ОСНОВНА ЛІТЕРАТУРА

1. Бардин К. В. Азбука туризма (о технике пешеходных путешествий). Москва, 1981.
2. Галасюк С. С., Нездоймінов С. Г. Організація туристичних подорожей та екскурсійної діяльності. Київ, 2016.
3. Ганопольский В. И., Безносиков Е.Я., Булатов В. Г. Туризм и спортивное ориентирование. Москва, 2007.
4. Грабовський Ю. А., Скалій Т. В., Скалій О. В. Спортивний туризм. Тернопіль, 2009.
5. Грицак Ю. П. Организация самодетельного туризма. Харьков, 2008.
6. Пангелов Б. П. Організація і проведення туристсько-краєзнавчих подорожей. Київ, 2010.
7. Писаревський І М., Тонкошкур М. В. Планування та організація туристських маршрутів. Харків, 2014.
8. Гуменюк Г.М. Організація туристичних подорожей. Івано-Франківськ, 2014.
9. Лисюк Т. В., Терещук О. С. Організація туристичних подорожей і туropolерейтинг // Економіка та управління підприємствами. Випуск 7. 2016.
10. Блистів Т. В., Горбацьо І. І., Нужний О. В. Теорія і практика туристичних походів. Львів, 2006.
11. Тонкошкур М. В., Абрамов В. В. Організація туризму. Харків, 2015.
12. Корж Н. В., Басюк Д. І. Управління туристичними дестинаціями. Вінниця, 2017.
13. Сокол Т.Г., Щука Г. П. До питання регіонального туристичного брендування в Україні // Туристичний бренд як

фактор формування позитивного іміджу України на світовому ринку. Львів, 2020

14. Сокол Т. Г., Є. В. Жила Експерсія як ефективна форма пізнання // Держава, регіони, підприємництво: інформаційні, суспільно-правові, соціально-економічні аспекти розвитку. Київ, 2020.
15. Кризовий менеджмент у туризмі: теорія, методологія, практика. Київ, 2020.

II. ДОДАТКОВА ЛІТЕРАТУРА

1. Алексеев А. А. Питание в туристском походе. Москва, 2005.
2. Мальська М.П., Гаталяк О. М. Туризм у містах. Київ, 2019.
3. Байлик С. И. Гостиничное хозяйство. Київ, 2009.
4. Булашев А. Я. Спортивно-оздоровительный туризм. Харьков, 2003.
5. Дмитрук О. Ю., Щур Ю. В. Спортивно-оздоровчий туризм. Київ, 2008.
6. Кудла Н. Є. Управління якістю у туризмі. Київ, 2015.
7. Прасул Ю. І., Пономарьова А. В. Організація туристичних походів. Харків, 2010.
8. Сокол Т. Г. Основи туристичної діяльності. Київ, 2006.
9. Балашова Р. І. Організація діяльності туристичного підприємства. Київ, 2017.
10. Мальська М. П., Бордун О. Ю. Організація та планування туристичних підприємств. Київ, 2017.
11. Алексеева Н.Ф., Сакун Л.М. Регіональні аспекти стратегії розвитку туристичної індустрії // Економіка. Управління. Інновації. 2012. №2 (8).
12. Деревчинська А.В. Розвиток активного туризму в Україні. Матеріали III Всеукраїнської науково-практичної конференції «Сучасні тенденції розвитку туризму». Частина II. Миколаїв, 2015.
13. Яхно Т.П., Зіник С.П. Пріоритетні напрямки розвитку туристичних послуг в Україні // Науковий вісник НЛТУ України. Випуск 21.6, 2011.
14. Яковенко В.С. Тенденції розвитку туристичної галузі України // Матеріали I Всеукраїнської науково-практичної конференції «Модернізація економіки в умовах зростання суспільної свідомості: людинорозмірність, духовність, партнерство, кооперація». Полтава, 2016.

15. Туризмологія: концептуальні засади теорії туризму: монографія / В. К. Федорченко, Пазенюк В. С., Кручек О. А. Київ, 2013.

Методичні рекомендації

Результативність туристсько-краєзнавчої подорожі значною мірою залежить від належної підготовки до неї туриста. У першому питанні потрібно визначити, що включає у себе теоретична підготовка, які її складові. Насамперед слід приділити увагу географічній складовій цієї підготовки. Також потрібно вказати, які географічні дослідження можна провести у подорожі, та охарактеризувати напрямки цих досліджень.

Друге питання потребує з'ясування змісту поняття краєзнавча підготовка туриста. Тут потрібно виходити з положення, що вивчення певного регіону передбачає ознайомлення з його фізико-географічними та краєзнавчими характеристиками. А до краєзнавчих характеристик належать певні екскурсійні об'єкти: історичні, архітектурні тощо. У цьому ж питанні слід вказати, яким чином відбувається краєзнавча підготовка туриста, що вона у себе включає.

Невід'ємною частиною теоретичної підготовки туриста є топографічна складова, адже успішна туристсько-краєзнавча подорож неможлива без вмінь працювати з картами, схемами, планами, орієнтуватись у предметно-просторовому середовищі. У цьому питанні необхідно пояснити, що основою належної підготовки туриста у цій сфері є робота з топографічним матеріалом. Слід добитися розуміння умовних позначок на карті з реальними формами рельєфу. Описати існуючу класифікацію карт.

Питання для самоконтролю:

1. Що включає у себе поняття теоретична підготовка туриста?
2. Які складові географічної підготовки туриста?
3. Як відбувається краєзнавча підготовка туриста?
4. Дайте загальну класифікацію карт.

ТЕМА 7

ПРАКТИЧНА ПІДГОТОВКА ТУРИСТА

Мета практичного заняття: Дослідити і проаналізувати зміст практичної підготовки туриста до туристсько-краєзнавчої подорожі.

План практичного заняття

1. Фізична підготовка туриста.
2. Технічна і тактична підготовка туриста.
3. Психологічна підготовка туриста.

I. ОСНОВНА ЛІТЕРАТУРА

1. Бардин К. В. Азбука туризма (о технике пешеходных путешествий). Москва, 1981.
2. Галасюк С. С., Нездоймінов С. Г. Організація туристичних подорожей та екскурсійної діяльності. Київ, 2016.
3. Ганопольский В. И., Безносиков Е.Я., Булатов В. Г. Туризм и спортивное ориентирование. Москва, 2007.
4. Грабовський Ю. А., Скалій Т. В., Скалій О. В. Спортивний туризм. Тернопіль, 2009.
5. Грицак Ю. П. Организация самодеятельного туризма. Харьков, 2008.
6. Пангелов Б. П. Організація і проведення туристсько-краєзнавчих подорожей. Київ, 2010.
7. Писаревський І М., Тонкошкур М. В. Планування та організація туристських маршрутів. Харків, 2014.
8. Гуменюк Г.М. Організація туристичних подорожей. Івано-Франківськ, 2014.
9. Лисюк Т. В., Терещук О. С. Організація туристичних подорожей і туropolерейтинг // Економіка та управління підприємствами. Випуск 7. 2016.
10. Блистів Т. В., Горбацьо І. І., Нужний О. В. Теорія і практика туристичних походів. Львів, 2006.
11. Тонкошкур М. В., Абрамов В. В. Організація туризму. Харків, 2015.
12. Корж Н. В., Басюк Д. І. Управління туристичними дестинаціями. Вінниця, 2017.
13. Сокол Т.Г., Щука Г. П. До питання регіонального туристичного брендування в Україні // Туристичний бренд як

- фактор формування позитивного іміджу України на світовому ринку. Львів, 2020
14. Сокол Т.Г., Є. В. Жила Екскурсія як ефективна форма пізнання // Держава, регіони, підприємництво: інформаційні, суспільно-правові, соціально-економічні аспекти розвитку. Київ, 2020.
 15. Кризовий менеджмент у туризмі: теорія, методологія, практика. Київ, 2020.

II. ДОДАТКОВА ЛІТЕРАТУРА

1. Алексеев А. А. Питание в туристском походе. Москва, 2005.
2. Мальська М.П., Гаталяк О. М. Туризм у містах. Київ, 2019.
3. Байлик С. И. Гостиничное хозяйство. Київ, 2009.
4. Булашев А. Я. Спортивно-оздоровительный туризм. Харьков, 2003.
5. Дмитрук О. Ю., Щур Ю. В. Спортивно-оздоровчий туризм. Київ, 2008.
6. Кудла Н. Є. Управління якістю у туризмі. Київ, 2015.
7. Прасул Ю. І., Пономарьова А. В. Організація туристичних походів. Харків, 2010.
8. Сокол Т. Г. Основи туристичної діяльності. Київ, 2006.
9. Балашова Р. І. Організація діяльності туристичного підприємства. Київ, 2017.
10. Мальська М. П., Бордун О. Ю. Організація та планування туристичних підприємств. Київ, 2017.
11. Алексеева Н.Ф., Сакун Л.М. Регіональні аспекти стратегії розвитку туристичної індустрії // Економіка. Управління. Інновації. 2012. №2 (8).
12. Деробчинська А.В. Розвиток активного туризму в Україні. Матеріали III Всеукраїнської науково-практичної конференції «Сучасні тенденції розвитку туризму». Частина II. Миколаїв, 2015.
13. Яхно Т.П., Зіник С.П. Пріоритетні напрямки розвитку туристичних послуг в Україні // Науковий вісник НЛТУ України. Випуск 21.6, 2011.
14. Яковенко В.С. Тенденції розвитку туристичної галузі України // Матеріали I Всеукраїнської науково-практичної конференції «Модернізація економіки в умовах зростання суспільної свідомості: людинорозмірність, духовність, партнерство, кооперація». Полтава, 2016.

15. Туризмологія: концептуальні засади теорії туризму: монографія / В. К. Федорченко, Пазенюк В. С., Кручек О. А. Київ, 2013.

Методичні рекомендації

У першому питанні потрібно насамперед з'ясувати, що являє собою практична підготовка туриста до походу, які її основні компоненти. Слід пояснити, чому в основі практичної підготовки знаходиться фізична підготовка. Необхідно вказати, що включає у себе загальна і спеціальна фізична підготовка. Далі варто визначити ті фактори і конкретні вправи, які сприяють розвитку витривалості, сили, спритності, швидкості та гнучкості.

У другому питанні необхідно відобразити зміст понять технічна і тактична підготовка туриста. Тут потрібно назвати спеціальні вправи, спрямовані на розвиток технічних навичок, охарактеризувати їх. Щодо тактичної підготовки, то варто звернути увагу на розвиток навичок раціонально розподіляти сили, орієнтуватися на місцевості, забезпечувати страхування тощо.

Третє питання потребує висвітлення проблем психологічної підготовки туриста до подорожі. У поході турист потрапляє у нове середовище, де постійно постає необхідність долати труднощі не лише фізичного, а й психологічного характеру, тож потрібно бути готовим до цього. У ході підготовки питання варто пояснити, що успішність походу значною мірою залежить від згуртованості колективу, відсутності конфліктів та чвар між учасниками походу, авторитету керівника та загальної психологічної атмосфери.

Питання для самоконтролю:

1. Поясніть зміст практичної підготовки туриста до походу.
2. Розкрийте сутність технічної підготовки туриста.
3. У чому полягає тактична підготовка туриста?
4. Яке значення у психологічній підготовці туриста має особистість керівника?

ТЕМА 8

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ПРОВЕДЕННЯ ПОХОДІВ ІЗ РІЗНИХ ВИДІВ ТУРИЗМУ

Мета практичного заняття: дослідити особливості організації та проведення походів із різних видів туризму.

План практичного заняття

1. Особливості піших туристсько-краєзнавчих подорожей.
2. Особливості лижних туристсько-краєзнавчих подорожей.
3. Особливості водних туристсько-краєзнавчих подорожей.
4. Особливості гірських туристсько-краєзнавчих подорожей.
5. Види туристичних вузлів і техніка їх в'язання.

I. ОСНОВНА ЛІТЕРАТУРА

1. Бардин К. В. Азбука туризма (о технике пешеходных путешествий). Москва, 1981.
2. Галасюк С. С., Нездоймінов С. Г. Організація туристичних подорожей та екскурсійної діяльності. Київ, 2016.
3. Ганопольский В. И., Безносиков Е.Я., Булатов В. Г. Туризм и спортивное ориентирование. Москва, 2007.
4. Грабовський Ю. А., Скалій Т. В., Скалій О. В. Спортивний туризм. Тернопіль, 2009.
5. Грицак Ю. П. Организация самодетельного туризма. Харьков, 2008.
6. Пангелов Б. П. Організація і проведення туристсько-краєзнавчих подорожей. Київ, 2010.
7. Писаревський І М., Тонкошкур М. В. Планування та організація туристських маршрутів. Харків, 2014.
8. Гуменюк Г.М. Організація туристичних подорожей. Івано-Франківськ, 2014.
9. Лисюк Т. В., Терещук О. С. Організація туристичних подорожей і туropolерейтинг // Економіка та управління підприємствами. Випуск 7. 2016.
10. Блiстiв Т. В., Горбачоь І. І., Нужний О. В. Теорія і практика туристичних походів. Львів, 2006.
11. Тонкошкур М. В., Абрамов В. В. Організація туризму. Харків, 2015.
12. Корж Н. В., Басюк Д. І. Управління туристичними destинаціями. Вінниця, 2017.

13. Сокол Т.Г., Щука Г. П. До питання регіонального туристичного брендування в Україні // Туристичний бренд як фактор формування позитивного іміджу України на світовому ринку. Львів, 2020
14. Сокол Т.Г., Є. В. Жила Експерсія як ефективна форма пізнання // Держава, регіони, підприємництво: інформаційні, суспільно-правові, соціально-економічні аспекти розвитку. Київ, 2020.
15. Кризовий менеджмент у туризмі: теорія, методологія, практика. Київ, 2020.

II. ДОДАТКОВА ЛІТЕРАТУРА

1. Алексеев А. А. Питание в туристском походе. Москва, 2005.
2. Мальська М.П., Гаталяк О. М. Туризм у містах. Київ, 2019.
3. Байлик С. И. Гостиничное хозяйство. Київ, 2009.
4. Булашев А. Я. Спортивно-оздоровительный туризм. Харьков, 2003.
5. Дмитрук О. Ю., Щур Ю. В. Спортивно-оздоровчий туризм. Київ, 2008.
6. Кудла Н. Є. Управління якістю у туризмі. Київ, 2015.
7. Прасул Ю. І., Пономарьова А. В. Організація туристичних походів. Харків, 2010.
8. Сокол Т. Г. Основи туристичної діяльності. Київ, 2006.
9. Балашова Р. І. Організація діяльності туристичного підприємства. Київ, 2017.
10. Мальська М. П., Бордун О. Ю. Організація та планування туристичних підприємств. Київ, 2017.
11. Алексєєва Н.Ф., Сакун Л.М. Регіональні аспекти стратегії розвитку туристичної індустрії // Економіка. Управління. Інновації. 2012. №2 (8).
12. Деревчинська А.В. Розвиток активного туризму в Україні. Матеріали III Всеукраїнської науково-практичної конференції «Сучасні тенденції розвитку туризму». Частина II. Миколаїв, 2015.
13. Яхно Т.П., Зіник С.П. Пріоритетні напрямки розвитку туристичних послуг в Україні // Науковий вісник НЛТУ України. Випуск 21.6, 2011.
14. Яковенко В.С. Тенденції розвитку туристичної галузі України // Матеріали I Всеукраїнської науково-практичної конференції

«Модернізація економіки в умовах зростання суспільної свідомості: людинорозмірність, духовність, партнерство, кооперація». Полтава, 2016.

15. Туризмологія: концептуальні засади теорії туризму: монографія / В. К. Федорченко, Пазенюк В. С., Кручек О. А. Київ, 2013.

Методичні рекомендації

Підготовка до першого питання передбачає з'ясування особливостей піших туристсько-краєзнавчих подорожей. Тут потрібно охарактеризувати режим і розпорядок похідного дня туриста, вказати, як режим руху залежить від району подорожі, сезону та інших чинників. Окремо слід зупинитися на питаннях про темп руху, подолання природних перешкод тощо.

Друге питання потребує визначення особливостей лижних туристсько-краєзнавчих подорожей. У цьому питанні слід звернути увагу на те, що дані подорожі потребують загальної та спеціальної підготовки туристів, наявності у них певних навичок ходьби на лижах. Також необхідно висвітлити питання темпу та шляху руху, звернути увагу на подолання підйомів, спусків, замерзлих водоймищ та інших перешкод.

При підготовці до третього питання слід висвітлити основні складові водних туристсько-краєзнавчих подорожей. Тут варто пояснити, що подорож можлива при належній підготовці групи. Туристи повинні гарно знати своє судно, вміти ним управляти. Доцільно висвітлити режим і розпорядок дня під час подорожі, звернути увагу на порядок руху, вказати особливості роботи на веслах, управління вітрилом, подолання природних і штучних перешкод.

Четверте питання потребує висвітлення умов гірських туристсько-краєзнавчих подорожей. У цьому питанні необхідно пояснити, що включає у себе підготовка до такої подорожі, яке потрібно спорядження. Далі слід охарактеризувати режим та розпорядок дня під час подорожі, темп та схему руху. Оскільки подорож у горах пов'язана з певним ризиком для життя, потрібно пояснити правила безпеки та види страхування.

П'яте питання потребує з'ясування особливостей та набуття практичних навичок у в'язанні туристичних вузлів. Слід назвати та показати основні вузли, визначити де і з якою метою вони застосовуються. У даному питанні теоретичні знання потрібно

підкріпити практичними навичками, тож доцільно навчитися в'язати основні туристичні вузли.

Питання для самоконтролю:

1. Охарактеризуйте режим і розпорядок похідного дня.
2. Вкажіть особливості проведення лижної подорожі.
3. Визначте особливості організації водного туризму.
4. Поясніть, як потрібно долати перешкоди на воді.
5. Класифікуйте основні вузли у спортивному туризмі.

ТЕМА 9

СУСПІЛЬНО - КОРИСНА РОБОТА І ОРГАНІЗАЦІЯ ТУРИСТСЬКО-КРАЄЗНАВЧИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ПІД ЧАС ПОДОРОЖІ

Мета практичного заняття: Виявити зміст суспільно-корисної роботи і організації туристсько-краєзнавчих досліджень під час подорожі.

План практичного заняття

1. Суспільно-корисна діяльність у поході.
2. Краєзнавчо-географічні дослідження під час подорожей.
3. Краєзнавчо-біологічні дослідження під час подорожей.
4. Історико-краєзнавчі дослідження під час подорожей.

I. ОСНОВНА ЛІТЕРАТУРА

1. Бардин К. В. Азбука туризма (о технике пешеходных путешествий). Москва, 1981.
2. Галасюк С. С., Нездоймінов С. Г. Організація туристичних подорожей та екскурсійної діяльності. Київ, 2016.
3. Ганопольский В. И., Безносиков Е.Я., Булатов В. Г. Туризм и спортивное ориентирование. Москва, 2007.
4. Грабовський Ю. А., Скалій Т. В., Скалій О. В. Спортивний туризм. Тернопіль, 2009.
5. Грицак Ю. П. Организация самодетельного туризма. Харьков, 2008.
6. Пангелов Б. П. Організація і проведення туристсько-краєзнавчих подорожей. Київ, 2010.
7. Писаревський І М., Тонкошкур М. В. Планування та організація туристських маршрутів. Харків, 2014.
8. Гуменюк Г.М. Організація туристичних подорожей. Івано-Франківськ, 2014.
9. Лисюк Т. В., Терещук О. С. Організація туристичних подорожей і туropolерейтинг // Економіка та управління підприємствами. Випуск 7. 2016.
10. Блїстів Т. В., Горбацьо І. І., Нужний О. В. Теорія і практика туристичних походів. Львів, 2006.
11. Тонкошкур М. В., Абрамов В. В. Організація туризму. Харків, 2015.

12. Корж Н. В., Басюк Д. І. Управління туристичними дестинаціями. Вінниця, 2017.
13. Сокол Т.Г., Щука Г. П. До питання регіонального туристичного брендування в Україні // Туристичний бренд як фактор формування позитивного іміджу України на світовому ринку. Львів, 2020
14. Сокол Т.Г., Є. В. Жила Експерсія як ефективна форма пізнання // Держава, регіони, підприємництво: інформаційні, суспільно-правові, соціально-економічні аспекти розвитку. Київ, 2020.
15. Кризовий менеджмент у туризмі: теорія, методологія, практика. Київ, 2020.

ІІ. ДОДАТКОВА ЛІТЕРАТУРА

1. Алексеев А. А. Питание в туристском походе. Москва, 2005.
2. Мальська М.П., Гаталяк О. М. Туризм у містах. Київ, 2019.
3. Байлик С. И. Гостиничное хозяйство. Київ, 2009.
4. Булашев А. Я. Спортивно-оздоровительный туризм. Харьков, 2003.
5. Дмитрук О. Ю., Щур Ю. В. Спортивно-оздоровчий туризм. Київ, 2008.
6. Кудла Н. Є. Управління якістю у туризмі. Київ, 2015.
7. Прасул Ю. І., Пономарьова А. В. Організація туристичних походів. Харків, 2010.
8. Сокол Т. Г. Основи туристичної діяльності. Київ, 2006.
9. Балашова Р. І. Організація діяльності туристичного підприємства. Київ, 2017.
10. Мальська М. П., Бордун О. Ю. Організація та планування туристичних підприємств. Київ, 2017.
11. Алексеева Н.Ф., Сакун Л.М. Регіональні аспекти стратегії розвитку туристичної індустрії // Економіка. Управління. Інновації. 2012. №2 (8).
12. Деревчинська А.В. Розвиток активного туризму в Україні. Матеріали III Всеукраїнської науково-практичної конференції «Сучасні тенденції розвитку туризму». Частина II. Миколаїв, 2015.
13. Яхно Т.П., Зіник С.П. Пріоритетні напрямки розвитку туристичних послуг в Україні // Науковий вісник НЛТУ України. Випуск 21.6, 2011.

14. Яковенко В.С. Тенденції розвитку туристичної галузі України // Матеріали I Всеукраїнської науково-практичної конференції «Модернізація економіки в умовах зростання суспільної свідомості: людинорозмірність, духовність, партнерство, кооперація». Полтава, 2016.
15. Туризмологія: концептуальні засади теорії туризму: монографія / В. К. Федорченко, Пазенюк В. С., Кручек О. А. Київ, 2013.

Методичні рекомендації

Перше питання передбачає з'ясування сутності та форм суспільно-корисної діяльності у поході. Далі потрібно зупинитися на характеристиці різного роду завдань, котрі можуть виконувати туристи. Варто пояснити, як ці завдання узгоджуються з роботою різних наукових та господарських установ. Необхідно також з'ясувати, що розуміється під краєзнавчою діяльністю. Нарешті потрібно визначити умови успішного здійснення суспільно-корисної діяльності під час походу.

Готуючись до другого питання, необхідно визначити, що включає у себе поняття краєзнавчо-географічні дослідження. Тут слід охарактеризувати зміст метеорологічних досліджень, спостережень за хмарністю, спостережень за вітром, снігомірні спостереження тощо.

Третє питання слід розпочати з визначення сутності краєзнавчо-біологічних досліджень, пояснити їх завдання і значення. Далі потрібно описати основні дослідження, доступні для туристів під час походу, а саме: ботанічні, зоологічні та фенологічні.

Наступне питання присвячене історико-краєзнавчим дослідженням під час подорожі. Розпочати потрібно з визначення даного виду досліджень. Далі варто пояснити, які існують пам'ятки історії і культури, у чому полягає їх вивчення та яке це має значення для історичної науки. Доцільно звернути увагу й на правила відвідування та ознайомлення з пам'ятками історії та культури. Нарешті слід описати можливу участь туристів в охороні пам'яток.

Питання для самоконтролю:

1. Визначте форми суспільно-корисної діяльності туристів.
2. Вкажіть основні географічні дослідження під час походу.
3. У чому полягає значення краєзнавчо-біологічних досліджень?
4. Визначте зміст історико-краєзнавчих досліджень.

ТЕМА 10

ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ РІЗНОМАНІТНИХ ВІКОВИХ КОНТИНГЕНТІВ, КОТРІ ЗАЙМАЮТЬСЯ ТУРИЗМОМ

Мета практичного заняття: Дослідити особливості підготовки різних груп, котрі займаються туризмом.

План практичного заняття

1. Методика відбору для занять туризмом.
2. Особливості методики підготовки туристів-школярів:
 - а) особливості методики підготовки туристів 11-14 років.
 - б) особливості методики підготовки туристів 15-17 років.
3. Особливості підготовки дорослих туристів:
 - а) особливості туристичної підготовки студентської молоді.
 - б) особливості туристичної підготовки в основний період трудової діяльності.
 - в) туризм в житті людей похилого віку.
 - г) особливості підготовки жінок.

I. ОСНОВНА ЛІТЕРАТУРА

1. Бардин К. В. Азбука туризма (о технике пешеходных путешествий). Москва, 1981.
2. Галасюк С. С., Нездоймінов С. Г. Організація туристичних подорожей та екскурсійної діяльності. Київ, 2016.
3. Ганопольский В. И., Безносиков Е.Я., Булатов В. Г. Туризм и спортивное ориентирование. Москва, 2007.
4. Грабовський Ю. А., Скалій Т. В., Скалій О. В. Спортивний туризм. Тернопіль, 2009.
5. Грицак Ю. П. Организация самодеятельного туризма. Харьков, 2008.
6. Пангелов Б. П. Організація і проведення туристсько-краєзнавчих подорожей. Київ, 2010.
7. Писаревський І М., Тонкошкур М. В. Планування та організація туристських маршрутів. Харків, 2014.
8. Гуменюк Г.М. Організація туристичних подорожей. Івано-Франківськ, 2014.
9. Лисюк Т. В., Терещук О. С. Організація туристичних подорожей і туropolерейтинг // Економіка та управління підприємствами. Випуск 7. 2016.

10. Блистів Т. В., Горбацьо І. І., Нужний О. В. Теорія і практика туристичних походів. Львів, 2006.
11. Тонкошкур М. В., Абрамов В. В. Організація туризму. Харків, 2015.
12. Корж Н. В., Басюк Д. І. Управління туристичними дестинаціями. Вінниця, 2017.
13. Сокол Т.Г., Щука Г. П. До питання регіонального туристичного брендування в Україні // Туристичний бренд як фактор формування позитивного іміджу України на світовому ринку. Львів, 2020
14. Сокол Т.Г., Є. В. Жила Експерсія як ефективна форма пізнання // Держава, регіони, підприємництво: інформаційні, суспільно-правові, соціально-економічні аспекти розвитку. Київ, 2020.
15. Кризовий менеджмент у туризмі: теорія, методологія, практика. Київ, 2020.

II. ДОДАТКОВА ЛІТЕРАТУРА

1. Алексеев А. А. Питание в туристском походе. Москва, 2005.
2. Мальська М.П., Гаталяк О. М. Туризм у містах. Київ, 2019.
3. Байлик С. И. Гостиничное хозяйство. Київ, 2009.
4. Булашев А. Я. Спортивно-оздоровительный туризм. Харьков, 2003.
5. Дмитрук О. Ю., Щур Ю. В. Спортивно-оздоровчий туризм. Київ, 2008.
6. Кудла Н. Є. Управління якістю у туризмі. Київ, 2015.
7. Прасул Ю. І., Пономарьова А. В. Організація туристичних походів. Харків, 2010.
8. Сокол Т. Г. Основи туристичної діяльності. Київ, 2006.
9. Балашова Р. І. Організація діяльності туристичного підприємства. Київ, 2017.
10. Мальська М. П., Бордун О. Ю. Організація та планування туристичних підприємств. Київ, 2017.
11. Алексеева Н.Ф., Сакун Л.М. Регіональні аспекти стратегії розвитку туристичної індустрії // Економіка. Управління. Інновації. 2012. №2 (8).
12. Деревчинська А.В. Розвиток активного туризму в Україні. Матеріали III Всеукраїнської науково-практичної конференції «Сучасні тенденції розвитку туризму». Частина II. Миколаїв, 2015.

13. Яхно Т.П., Зіник С.П. Пріоритетні напрямки розвитку туристичних послуг в Україні // Науковий вісник НЛТУ України. Випуск 21.6, 2011.
14. Яковенко В.С. Тенденції розвитку туристичної галузі України // Матеріали I Всеукраїнської науково-практичної конференції «Модернізація економіки в умовах зростання суспільної свідомості: людинорозмірність, духовність, партнерство, кооперація». Полтава, 2016.
15. Туризмологія: концептуальні засади теорії туризму: монографія / В. К. Федорченко, Пазенюк В. С., Кручек О. А. Київ, 2013.

Методичні рекомендації

Готуючись до першого питання практичного заняття студент повинен з'ясувати, у чому полягає зміст методики відбору для занять туризмом. У даному контексті туризм розглядається як напрямок спортивної діяльності, тож тут потрібно мати певний рівень фізичної підготовки, а також і сформовані нахил до цієї діяльності. У цьому ж питанні потрібно пояснити, що підготовка туриста включає у себе ряд етапів. Далі слід охарактеризувати кожен з них.

Друге питання присвячене особливостям підготовки до туристичної діяльності школярів різних вікових груп. Тут потрібно звернути увагу на оздоровче та пізнавальне значення, яке має туризм для школярів. Доцільно дати загальну характеристику обсягу навантажень, рекомендованих для різних вікових груп школярів.

Наступне питання присвячене характеристиці особливостей підготовки дорослих туристів. Тут доцільно виділити окремі вікові групи, вказати чим вони різняться та як з цим пов'язаний рівень навантажень під час туристської подорожі. На завершення варто сформулювати власні думки та висновки до теми.

Питання для самоконтролю:

1. Що таке методика відбору для занять туризмом?
2. Поясніть, у чому полягають особливості підготовки школярів для занять туризмом?
3. На що слід звернути увагу при туристській підготовці людей середнього віку?
4. Охарактеризуйте значення туризму для людей похилого віку.

ТЕМА 11 **ОСНОВИ ТУРОПЕРЕЙТИНГУ**

Мета практичного заняття: Дослідити зміст туроперейтингу, виявити етапи створення та реалізації туристичного продукту.

План практичного заняття

1. Поняття та види діяльності туроператора.
2. Створення привабливого туристичного продукту.
3. Класи обслуговування.
4. Пакет послуг.
5. Проектування туру.
6. Програма обслуговування.

I. ОСНОВНА ЛІТЕРАТУРА

1. Бардин К. В. Азбука туризма (о технике пешеходных путешествий). Москва, 1981.
2. Галасюк С. С., Нездоймінов С. Г. Організація туристичних подорожей та екскурсійної діяльності. Київ, 2016.
3. Ганопольский В. И., Безносиков Е.Я., Булатов В. Г. Туризм и спортивное ориентирование. Москва, 2007.
4. Грабовський Ю. А., Скалій Т. В., Скалій О. В. Спортивний туризм. Тернопіль, 2009.
5. Грицак Ю. П. Организация самодеятельного туризма. Харьков, 2008.
6. Пангелов Б. П. Організація і проведення туристсько-краєзнавчих подорожей. Київ, 2010.
7. Писаревський І М., Тонкошкур М. В. Планування та організація туристських маршрутів. Харків, 2014.
8. Гуменюк Г.М. Організація туристичних подорожей. Івано-Франківськ, 2014.
9. Лисюк Т. В., Терещук О. С. Організація туристичних подорожей і туроперейтинг // Економіка та управління підприємствами. Випуск 7. 2016.
10. Блистів Т. В., Горбацьо І. І., Нужний О. В. Теорія і практика туристичних походів. Львів, 2006.
11. Тонкошкур М. В., Абрамов В. В. Організація туризму. Харків, 2015.
12. Корж Н. В., Басюк Д. І. Управління туристичними DESTINATIONAMI. Вінниця, 2017.

13. Сокол Т.Г., Щука Г. П. До питання регіонального туристичного брендування в Україні // Туристичний бренд як фактор формування позитивного іміджу України на світовому ринку. Львів, 2020
14. Сокол Т.Г., Є. В. Жила Експерсія як ефективна форма пізнання // Держава, регіони, підприємництво: інформаційні, суспільно-правові, соціально-економічні аспекти розвитку. Київ, 2020.
15. Кризовий менеджмент у туризмі: теорія, методологія, практика. Київ, 2020.

II. ДОДАТКОВА ЛІТЕРАТУРА

1. Алексеев А. А. Питание в туристском походе. Москва, 2005.
2. Мальська М.П., Гаталяк О. М. Туризм у містах. Київ, 2019.
3. Байлик С. И. Гостиничное хозяйство. Київ, 2009.
4. Булашев А. Я. Спортивно-оздоровительный туризм. Харьков, 2003.
5. Дмитрук О. Ю., Щур Ю. В. Спортивно-оздоровчий туризм. Київ, 2008.
6. Кудла Н. Є. Управління якістю у туризмі. Київ, 2015.
7. Прасул Ю. І., Пономарьова А. В. Організація туристичних походів. Харків, 2010.
8. Сокол Т. Г. Основи туристичної діяльності. Київ, 2006.
9. Балашова Р. І. Організація діяльності туристичного підприємства. Київ, 2017.
10. Мальська М. П., Бордун О. Ю. Організація та планування туристичних підприємств. Київ, 2017.
11. Алексеева Н.Ф., Сакун Л.М. Регіональні аспекти стратегії розвитку туристичної індустрії // Економіка. Управління. Інновації. 2012. №2 (8).
12. Деробчинська А.В. Розвиток активного туризму в Україні. Матеріали III Всеукраїнської науково-практичної конференції «Сучасні тенденції розвитку туризму». Частина II. Миколаїв, 2015.
13. Яхно Т.П., Зінік С.П. Пріоритетні напрямки розвитку туристичних послуг в Україні // Науковий вісник НЛТУ України. Випуск 21.6, 2011.
14. Яковенко В.С. Тенденції розвитку туристичної галузі України // Матеріали I Всеукраїнської науково-практичної конференції

«Модернізація економіки в умовах зростання суспільної свідомості: людинорозмірність, духовність, партнерство, кооперація». Полтава, 2016.

15. Туризмологія: концептуальні засади теорії туризму: монографія / В. К. Федорченко, Пазенюк В. С., Кручек О. А. Київ, 2013.

Методичні рекомендації до заняття № 1

Готуючись до першого питання практичного заняття студент повинен з'ясувати, у чому полягає діяльність туроператора, які види цієї діяльності існують. Тут слід пояснити, що туроператор займається розробкою туристичних маршрутів і комплектацією турів, розрахунком цін та продажем турів. Далі потрібно виявити та описати функції туроператора.

Друге питання присвячене процесу створення привабливого туристичного продукту. Насамперед тут потрібно вказати різницю між груповими та індивідуальними турами, показати їх позитиви і тінюві сторони. Далі слід визначити фактори, котрі формують привабливість туру. Необхідно пояснити, як привабливість пов'язана з гостинністю.

Наступне питання присвячене характеристиці класів обслуговування. Тут потрібно пояснити, яка існує градація за рівнем послуг та цінами. Охарактеризувати типові риси кожного з варіантів від економ до VIP-обслуговування.

Четверте питання потребує характеристики пакету послуг, який надається туристу. Тут слід вказати, які саме послуги можуть надаватися як то розміщення, харчування, перевезення, екскурсійні, побутові послуги тощо. Далі слід пояснити зміст поняття «інклюзив-турів», охарактеризувати інші види турів.

П'яте питання передбачає опис процесу проектування туру. Насамперед потрібно вказати на існуючі державні стандарти у цій сфері, а рівень наданих послуг не може бути нижчим, ніж визначений цими стандартами. Далі необхідно вказати вимоги до обслуговування туристів і нарешті охарактеризувати послідовність дій у процесі проектування послуги «туристська подорож».

У шостому питанні потрібно дослідити, що являє собою програма обслуговування. Необхідно вказати, як формується ця програма, як вона залежить від потреб клієнтів та тематики обслуговування тощо. Студенту потрібно пояснити, чому при

складанні програми туру враховується не лише певний рівень комфортності обслуговування, але й відповідні програмі цілі мандрівки (екскурсійна програма, діловий тур тощо).

Питання для самоконтролю:

1. Дайте визначення поняттю «туроператор».
2. Вкажіть основні функції туроперейтингу.
3. Що таке індивідуальний тур?
4. Що таке груповий тур?
5. Поясніть, які існують класи обслуговування.
6. Що таке «інклюзив-тур»?

ТЕМА 12

ОРГАНІЗАЦІЯ КОМЕРЦІЙНИХ ТУРИСТСЬКИХ ПОДРОЖЕЙ

Мета практичного заняття: дослідити процес організації комерційних туристичних подорожей.

План практичного заняття

1. Класифікація та функції туроператорів та турагентів.
2. Нормативно-законодавча база провадження туроператорської та турагентської діяльності.
3. Ліцензування туроператорської та турагентської діяльності.
4. Основні принципи взаємодії туроператорів і турагентів.

I. ОСНОВНА ЛІТЕРАТУРА

1. Бардин К. В. Азбука туризма (о технике пешеходных путешествий). Москва, 1981.
2. Галасюк С. С., Нездоймінов С. Г. Організація туристичних подорожей та екскурсійної діяльності. Київ, 2016.
3. Ганопольский В. И., Безносиков Е.Я., Булатов В. Г. Туризм и спортивное ориентирование. Москва, 2007.
4. Грабовський Ю. А., Скалій Т. В., Скалій О. В. Спортивний туризм. Тернопіль, 2009.
5. Грицак Ю. П. Организация самодеятельного туризма. Харьков, 2008.
6. Пангелов Б. П. Організація і проведення туристсько-краєзнавчих подорожей. Київ, 2010.
7. Писаревський І М., Тонкошкур М. В. Планування та організація туристських маршрутів. Харків, 2014.
8. Гуменюк Г.М. Організація туристичних подорожей. Івано-Франківськ, 2014.
9. Лисюк Т. В., Терещук О. С. Організація туристичних подорожей і туроперейтинг // Економіка та управління підприємствами. Випуск 7. 2016.
10. Блистів Т. В., Горбацьо І. І., Нужний О. В. Теорія і практика туристичних походів. Львів, 2006.
11. Тонкошкур М. В., Абрамов В. В. Організація туризму. Харків, 2015.
12. Корж Н. В., Басюк Д. І. Управління туристичними DESTINATIONAMI. Вінниця, 2017.

13. Сокол Т.Г., Щука Г. П. До питання регіонального туристичного брендування в Україні // Туристичний бренд як фактор формування позитивного іміджу України на світовому ринку. Львів, 2020
14. Сокол Т.Г., Є. В. Жила Експерсія як ефективна форма пізнання // Держава, регіони, підприємництво: інформаційні, суспільно-правові, соціально-економічні аспекти розвитку. Київ, 2020.
15. Кризовий менеджмент у туризмі: теорія, методологія, практика. Київ, 2020.

II. ДОДАТКОВА ЛІТЕРАТУРА

1. Алексеев А. А. Питание в туристском походе. Москва, 2005.
2. Мальська М.П., Гаталяк О. М. Туризм у містах. Київ, 2019.
3. Байлик С. И. Гостиничное хозяйство. Київ, 2009.
4. Булашев А. Я. Спортивно-оздоровительный туризм. Харьков, 2003.
5. Дмитрук О. Ю., Щур Ю. В. Спортивно-оздоровчий туризм. Київ, 2008.
6. Кудла Н. Є. Управління якістю у туризмі. Київ, 2015.
7. Прасул Ю. І., Пономарьова А. В. Організація туристичних походів. Харків, 2010.
8. Сокол Т. Г. Основи туристичної діяльності. Київ, 2006.
9. Балашова Р. І. Організація діяльності туристичного підприємства. Київ, 2017.
10. Мальська М. П., Бордун О. Ю. Організація та планування туристичних підприємств. Київ, 2017.
11. Алексеева Н.Ф., Сакун Л.М. Регіональні аспекти стратегії розвитку туристичної індустрії // Економіка. Управління. Інновації. 2012. №2 (8).
12. Деробчинська А.В. Розвиток активного туризму в Україні. Матеріали III Всеукраїнської науково-практичної конференції «Сучасні тенденції розвитку туризму». Частина II. Миколаїв, 2015.
13. Яхно Т.П., Зінік С.П. Пріоритетні напрямки розвитку туристичних послуг в Україні // Науковий вісник НЛТУ України. Випуск 21.6, 2011.
14. Яковенко В.С. Тенденції розвитку туристичної галузі України // Матеріали I Всеукраїнської науково-практичної конференції

«Модернізація економіки в умовах зростання суспільної свідомості: людинорозмірність, духовність, партнерство, кооперація». Полтава, 2016.

15. Туризмологія: концептуальні засади теорії туризму: монографія / В. К. Федорченко, Пазенюк В. С., Кручек О. А. Київ, 2013.

Методичні рекомендації до заняття

Перше питання потрібно розпочати з визначень понять «туроператор» та «турагент». Далі варто вказати різницю у їхніх функціях та повноваженнях. Також слід охарактеризувати різні типи туроператорів, вказати, у чому полягає різниця між ними. Окремо потрібно зупинитися на функціях туроператора та турагента.

Друге питання стосується нормативно-законодавчої бази провадження туроператорської та турагентської діяльності. Тут потрібно вказати та охарактеризувати існуючі закони та підзаконні акти, котрі стосуються даного питання. Також слід вказати права та обов'язки туроператора та турагента, передбачені законодавством. Особливу увагу слід звернути на зобов'язання туроператора та турагента перед клієнтом у разі невиконання або неналежного виконання умов договору.

Третє питання безпосередньо стосується ліцензування туроператорської та турагентської діяльності. Потрібно визначити, що включає у себе це поняття. Далі необхідно вказати мету ліцензування та умови отримання ліцензій.

Четверте питання вимагає аналізу основних принципів взаємодії туроператорів та турагентів. Потрібно пояснити, чому обов'язковою умовою їхньої співпраці є договір про співробітництво. Далі необхідно окремо охарактеризувати договір доручення, договір комісії, агентський договір, договір франчайзингу, договір про партнерство.

Питання для самоконтролю:

1. Вкажіть функції туроператора та турагента?
2. Якими нормативно-правовими документами регламентується туроператорська та турагентська діяльність?

3. Вкажіть основні принципи взаємодії туроператорів і тур агентів.
4. Що передбачає договір франчайзингу?
5. Що передбачає договір про партнерство?

ПИТАННЯ ДЛЯ ПОТОЧНОГО І ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

1. Охарактеризуйте поняття туристського маршруту, його місце та значення.
2. Опишіть основні вимоги до планування туристських маршрутів.
3. Проаналізуйте сутність та класифікацію спортивних туристських походів.
4. Визначте види активного відпочинку.
5. Охарактеризуйте планування туристського маршруту.
6. Опишіть основні етапи розробки спортивно-оздоровчих маршрутів.
7. Дайте характеристику методиці розробки маршруту спортивного походу.
8. Проаналізуйте особливості розробки комерційних туристських маршрутів.
9. Опишіть комплектування туристської групи.
10. Опишіть умови безпеки у туристських походах.
11. Охарактеризуйте матеріальне забезпечення походу.
12. Дайте опис туристського спорядження.
13. Охарактеризуйте організацію харчування в туристському поході.
14. Охарактеризуйте організацію туристського табору.
15. Опишіть режим і розпорядок похідного дня.
16. Проаналізуйте особливості руху туристської групи.
17. Дайте аналіз методиці оформлення маршруту.
18. Опишіть маршрутну документацію.
19. Класифікуйте функції туроператорів і турагентів.
20. Проаналізуйте нормативно-законодавчу базу провадження туроператорської та турагентської діяльності.
21. Дайте аналіз особливостям діяльності туроператорів та турагентів.
22. Опишіть умови ліцензування туроператорської та турагентської діяльності.
23. Визначте основні принципи взаємодії туроператорів і турагентів.
24. Опишіть договірні відносини у турдіяльності.
25. Дайте характеристику бонусним та комісійним програмам туроператорів.

26. Охарактеризуйте діяльність турфірм-консолідаторів.
27. Опишіть системи пошуку та бронювання турів туроператорів масового ринку.
28. Проаналізуйте договірні відносини організаторів туризму.
29. Опишіть договірні стосунки в туризмі.
30. Дайте аналіз умов страхування туристів.
31. Охарактеризуйте організацію обслуговування та надання послуг в засобах розміщення.
32. Класифікуйте підприємств готельного господарства.
33. Опишіть особливості організації харчування туристів при організації туристських подорожей.
34. Дайте аналіз організації екскурсійного обслуговування туристів.
35. Охарактеризуйте зародження туристсько-краєзнавчої діяльності у давньому світі.
36. Дайте аналіз розвитку туристсько-краєзнавчої діяльності у XVIII – XIX ст.
37. Визначте основні тенденції розвитку туристсько-краєзнавчої діяльності у XX- на п. XXI ст.
38. Опишіть взаємозв'язок туристської та краєзнавчої діяльності.
39. Проаналізуйте об'єкт, предмет і завдання туристсько-краєзнавчої діяльності.
40. Охарактеризуйте функції та види туристсько-краєзнавчої діяльності.
41. Опишіть форми і напрями туристсько-краєзнавчої діяльності.
42. Класифікуйте екскурсії.
43. Опишіть організацію роботи керівника та учасників подорожі.
44. Дайте аналіз плануванню маршрутного походу.
45. Складіть кошторис туристського походу.
46. Опишіть групове та особисте спорядження туристів.
47. Охарактеризуйте звітні документи туристсько-краєзнавчої подорожі.
48. Проаналізуйте оформлення привалів і ночівель у поході.
49. Опишіть процес установаження та обладнання наметів.
50. Опишіть процес організації найпростіших укриттів за відсутності намету.
51. Дайте характеристику видам багаття.
52. Опишіть режим харчування туристів у поході.
53. Охарактеризуйте умови приготування їжі у похідних умовах.

54. Опишіть умови медичного контролю і підготовку медикаментів перед походом.
55. Проаналізуйте долікарську допомогу в туристському поході.
56. Опишіть травми і захворювання, пов'язані з несприятливими метеорологічними умовами.
57. Охарактеризуйте географічну підготовку туриста.
58. Опишіть краєзнавчу підготовку туриста.
59. Проаналізуйте топографічну та картографічну підготовку туриста.
60. Опишіть умови фізичної підготовки туриста.
61. Опишіть технічну і тактичну підготовку туриста.
62. Опишіть психологічну підготовку туриста.
63. Проаналізуйте особливості піших туристсько-краєзнавчих подорожей.
64. Проаналізуйте особливості лижних туристсько-краєзнавчих подорожей.
65. Проаналізуйте особливості водних туристсько-краєзнавчих подорожей.
66. Охарактеризуйте особливості гірських туристсько-краєзнавчих подорожей.
67. Опишіть види туристичних вузлів і техніку їх в'язання.
68. Охарактеризуйте суспільно-корисну діяльність у поході.
69. Опишіть краєзнавчо-географічні дослідження під час подорожей.
70. Опишіть краєзнавчо-біологічні дослідження під час подорожей.
71. Дайте характеристику умовам безпеки туристичної подорожі.
72. Охарактеризуйте травматичність у подорожах.
73. Проаналізуйте фізичні перевантаження і нервово-психічні фактори.
74. Дайте аналіз історико-краєзнавчим дослідженням під час подорожей.
75. Опишіть надзвичайні ситуації під час туристичної подорожі.
76. Охарактеризуйте методику відбору для занять туризмом.
77. Опишіть особливості методики підготовки туристів-школярів.
78. Опишіть особливості підготовки дорослих туристів.
79. Охарактеризуйте види діяльності туроператора.
80. Опишіть умови створення привабливого туристичного продукту.
81. Дайте аналіз пакету послуг для туриста.

82. Охарактеризуйте програму обслуговування.
83. Опишіть умови комплектування та самоврядування туристичної групи.
84. Проаналізуйте умови обслуговування на повітряному транспорті.
85. Охарактеризуйте обслуговування туристів автотранспортом.
86. Опишіть послуги надання транспорту в оренду.
87. Дайте характеристику організації залізничних подорожей.
88. Опишіть умови обслуговування туристів водним транспортом.
89. Охарактеризуйте ринок морських круїзів.
90. Дайте характеристику спеціальним туристським потягам.
91. Обґрунтуйте соціально-економічне значення сфери послуг.
92. Надайте характеристику міжнародній класифікації послуг та основним способам їх постачання.
93. Що Вам відомо про історію розвитку туристичної галузі в Україні?
94. Охарактеризуйте сучасний стан сфери туризму в Україні та у світі.
95. Які основні чинники впливають на формування потреб людей у туристичних послугах?
96. Як визначається економічна та юридична сутність поняття «туристичний продукт»?
97. Яким чином здійснюється розподіл туристичного продукту на його складові?
98. Які особливості туристичного споживання ви знаєте?
99. За якими ознаками відрізняються характерні туристичні послуги від супутніх та неспецифічних для розвитку туризму?
100. Які характерні риси туристичних послуг вам відомі?
101. Як можна охарактеризувати учасників туристичної діяльності згідно з чинним українським законодавством?
102. За якими ознаками відрізняються окремі групи споживачів туристичних послуг?
103. Надайте порівняльну характеристику різноманітних суб'єктів туристичної діяльності.
104. Які основні схеми просування туристичного продукту від виробників до споживачів вам знайомі?
105. Які вам відомі приклади з міжнародної практики просування туристичного продукту до споживачів?

106. Як можна охарактеризувати сучасний стан розвитку туристичних фірм в Україні та у світі?
107. Які основні види туристичних фірм існують за чинним законодавством?
108. У чому полягають схожість та відмінність в організації роботи туроператорів та турагентів?
109. Які види діяльності у сфері туризму підлягають ліцензуванню у теперішній час?
110. Як можна охарактеризувати сучасний стан розвитку засобів розміщення туристів в Україні?
111. Надайте характеристику стандартній міжнародній класифікації засобів розміщення туристів.
112. Які вам відомі засоби розміщення туристів згідно з чинним українським законодавством?
113. Які засоби розміщення належать до колективних, а які – до індивідуальних відповідно до чинного законодавства України?
114. Провести порівняльний аналіз між основними групами колективних засобів розміщення туристів.
115. Які основні та додаткові послуги надаються підприємствами розміщення туристів?
116. Опишіть структуру готельної послуги.
117. У чому полягає специфіка надання готельних послуг?
118. Які послуги, що надаються закладами розміщення, не враховуються послугами розміщення за українським законодавством?
119. Розкрийте сутність організації основного функціонального процесу в готельному підприємстві.
120. Опишіть етапи надання готельних послуг туристами.
121. За якими ознаками можна класифікувати підприємства харчування туристів?
122. Які основні риси є властивими для послуг харчування?
123. Які основні та додаткові послуги надаються підприємствами ресторанного господарства?
124. Які види готельних тарифів залежно від включення до них послуг харчування туристів ви знаєте?
125. Яким чином відбувається обслуговування туристів харчуванням під час транспортних подорожей на літаках, суднах, автобусах, поїздах?

126. Що вам відомо про організацію культурного дозвілля туристів підприємствами харчування?
127. Які існують види транспортних послуг для туристів?
128. Які достоїнства та недоліки має повітряний транспорт?
129. Які основні достоїнства та недоліки існують у водних видах транспорту?
130. Перелічіть основні види водного транспорту.
131. Які переваги та недоліки є у залізничного транспорту?
132. Які послуги надаються туристам, що подорожують залізницею?
133. Які переваги та недоліки властиві для автотранспорту?
134. Перелічіть основні види автотранспортних перевезень туристів.
135. Які послуги надаються туристам під час автотранспортних перевезень?
136. У чому полягає сутність атракцій?
137. Які види атракцій вам відомі?
138. За якими ознаками можна класифікувати екскурсійні послуги?
139. Як відбувається процес надання екскурсійних послуг?
140. Які існують умови з організації анімаційних послуг?
141. Які види анімаційних послуг вам відомі?
142. Які фахівці займаються організацією анімаційного обслуговування?
143. Опишіть процес створення анімаційного обслуговування.
144. Охарактеризуйте сутність та класифікацію тематичних парків.
145. Який комплекс послуг наляють туристам тематичні парки?
146. Які існують підходи до тлумачення якості послуг?
147. Назвіть основні принципи управління якістю послуг.
148. Перерахуйте основні види документів системи якості.
149. Опишіть процес стандартизації туристичних послуг в Україні.
150. Опишіть процес сертифікації туристичних послуг в Україні.

ТЕСТИ ДЛЯ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

1. Туристський маршрут – це

- а) Подорож з роботи додому
- б) Заздалегідь запланований або встановлений шлях проходження туристів у подорожі
- в) Не запланована подорож туристів
- г) Прогулянка з оздоровчою метою

2. Загальнодоступні туристські маршрути – це

- а) Маршрути, які проходять майже у всіх районах України та інших державах
- б) Маршрути найвищої ступені складності призначені лише для спортсменів
- в) Маршрути, котрі одночасно орієнтовані на різний контингент населення
- г) Маршрути, котрі проходять по території нашої країни

3. До назви туру зазвичай додається слово:

- а) I, II, III ступінь
- б) Одна, дві, три, чотири, п'ять зірок
- в) Одна, дві, три корони
- г) Еліт, стандарт, економ

4. Туристські маршрути з активним способом пересування створюють необхідні умови для впровадження:

- а) Фізичної культури й спорту
- б) Економіки й політики
- в) Туризму й відпочинку
- г) Рекреології та географії

5. Туристські маршрути впливають:

- а) На охорону навколишнього середовища
- б) На політичну ситуацію в країні
- в) На дотримання правових норм в державі
- г) На розвиток інфраструктури регіонів і країн

6. Туристські маршрути мають бути:

- а) стрімкими
- б) гнучкими

- в) прямими
- г) веселими

7. Підтримання стабільності маршрутів –це:

- а) оптимальне завантаження матеріальної бази
- б) створення реклами маршруту, котрий знаходить свого споживача
- в) покращення кон'юнктури ринку
- г) розвиток краєзнавства регіону

8. Під рентабельністю туристських маршрутів розуміють:

- а) економічну ефективність туристського маршруту і компанії-організатора цього маршруту
- б) рівномірне завантаження туристських установ
- в) сезонні коливання, що впливають на дохід фірми
- г) моральне задоволення туристів під час подорожі

9. Розвиток маршрутів з активним способом пересування був адекватно оцінений:

- а) В США та Україні
- б) В Росії та США
- в) В СРСР, але не в Україні
- г) В Росії, але не в Україні

10. Перспектива планування маршрутів – це:

- а) Поштовх для подальшого розвитку галузі, можливість створення туроператором нового продукту
- б) Один з найголовніших чинників, що свідчать про якість обслуговування
- в) Розвиток турів вихідного дня
- г) Можливість розвитку природних та техногенних катастроф у зоні розміщення туристського підприємства

11. Туристське спорядження та інвентар, що використовуються туристами повинні:

- а) Бути сучасними та різноманітними
- б) Відповідати вимогам законодавства
- в) Відповідати вимогам затвердженим діючими нормативними документами на конкретні види спорядження
- г) Бути комфортними, безпечними, сучасними

12. Категорійні походи – це:

- а) Походи, що мають певну категорію складності
- б) Походи найвищої ступені складності
- в) Походи, в котрих приймають участь лише спортсмени
- г) Походи для туристів-любителів

13. Види спортивного туризму:

- а) Пішохідний, гірський, лижний, водний, велосипедний, мотоциклетний, автомобільний, вітрильний, спелеотуризм, кінний, комбінований
- б) Пішохідний, автомобільний, залізничний, автобусний, велосипедний, мотоциклетний, кінний
- в) Пішохідний, гірський, спелеотуризм, вітрильний, круїзний, пригодницький, комбінований
- г) Транспортний, залізничний, автомобільний, авіа.

14. Категорії спортивних походів бувають:

- а) I, II, III категорії складності
- б) Проста, складна, найскладніша категорія складності
- в) I, II, III, IV, V, VI категорії складності
- г) Для любителів, професіоналів, спортсменів

15. Денні переходи під час пішохідного туризму становлять:

- а) 1-2 км
- б) 4-5 км
- в) 8-20 км
- г) 20-40 км

16. Гірський туризм – це:

- а) Виїзди за місто в період відпусток
- б) Подорож у горах, пов'язана із проходженням складних ділянок гірського рельєфу, форсуванням гірських потоків
- в) Поїздки та подорожі в на перевал певного регіону
- г) Поїздки, котрі не вимагають додаткових засобів пересування, спеціального спорядження

17. Лижний туризм:

- а) Подорожі в гори взимку
- б) Передбачає походи й подорожі на лижах
- в) Подорожі на лижах рівниною

г) Подорожі у сурових кліматичних умовах

18. Водний туризм:

а) Походи ріками, озерами, морями і водоймищами на туристських судах

б) Походи ріками, водоспадами, морями і водоймищами на туристських судах

в) Походи на морських лайнерах

г) Круїзні походи різної степені складності

19. На велосипеді турист може проїхати за день:

а) 5-7 км

б) 40-120 км

в) 90 км

г) 10-30 км

20. Автотуризм – це:

а) Самодіяльні туристські подорожі на автомобілях, мотоциклах, мопедах

б) Самодіяльні туристські подорожі на автомобілях і автобусах

в) Організовані туристські подорожі на автомобілях

г) Самодіяльні туристські подорожі на автомобілях

21. Головними перешкодами в автотоподорожах є:

а) Грунтові дороги

б) Дороги без твердого покриття, заболочені, кам'янисті, засніжені або піщані, броди, гірські дороги й високогірні перевали.

в) Дороги без твердого покриття, заболочені, кам'янисті, засніжені або піщані, броди

г) Провалля

22. Спелеологічний туризм відрізняється від інших:

а) Складністю

б) Відсутністю великих відстаней

в) Простотою

г) Креативністю

23. Єдиний ритм групи кінних туристів:

а) Залежить від кількості коней

б) Практично не залежить від рівня фізичної підготовки учасників

в) Залежить від психологічного настрою керівника групи та першого коня

г) Практично не залежить від якості дороги

24. Унікальність вітрильного туризму полягає в тому, що він надає можливість спілкуватися із:

а) Повітряним океаном і водним простором

б) Підводним і водним простором

в) Вітряним і водним простором

г) Земним і водним простором

25. Водно-пішохідні, гірсько-водні, лижно-водні – це:

а) Категорійні походи

б) Некатегорійні походи

в) Комбіновані види туризму

г) Некомбіновані види туризму

26. Рекреаційний потенціал – це:

а) Не забруднені господарською діяльністю території, які мають значні лісові масиви, мальовничі ландшафти, об'єкти гідрографії

б) Ліси, гори, моря, озера, океани

в) Мальовничі території з розвиненою інфраструктурою

г) Цільові рекреаційно-пізнавальні об'єкти

27. Нитка маршруту – це:

а) Пункт старту, опорні орієнтири денних переходів, місця туристських бівуаків і пункт фінішу

б) Пункт старту і пункт фінішу

в) Місця туристських бівуаків

г) Пункт старту, місця бівуаків, пункт фінішу

28. Туристська прогулянка:

а) Тривалість до одного дня

б) Тривалість до однієї доби

в) Тривалість до однієї години

г) Тривалість до трьох годин

29. Похід вихідного дня:

а) Тривалість до двох діб

б) Тривалість до трьох днів

- в) Тривалість до чотирьох діб
- г) Тривалість до одного дня

30. Багатоденний оздоровчий похід:

- а) Тривалість десять днів
- б) Тривалість сім днів
- в) Тривалість двадцять днів
- г) Немає вимог

31. Схема побудови маршруту може бути:

- а) Лінійною, кільцевою, комбінованою
- б) Лінійною, кільцевою, радіальною, комбінованою
- в) Лінійною та комбінованою
- г) Радіальною та кільцевою

32. Маршрут – це:

- а) Тактичний план
- б) Логічний та класифікований план
- в) Основна складова календарного плану походу
- г) Додаткова складова календарного плану походу

33. План графік руху маршрутом:

- а) Визначає терміни відвідання і час огляду рекреаційних об'єктів, проведення екскурсій і рекреаційних заходів
- б) Визначає терміни відвідання рекреаційних об'єктів
- в) Визначає терміни відвідання екскурсій та рекреаційних заходів
- г) Графік туристського походу

34. У туристському поході застосовується:

- а) Триразовий режим харчування
- б) Чотирьохразовий режим харчування
- в) Дворазовий режим харчування
- г) Одноразовий режим харчування плюс перекуси

35. Туристська група – це:

- а) Постійне соціальне утворення, колектив людей, що об'єдналися для здійснення походу на добровільних засадах
- б) Тимчасове соціальне утворення, колектив людей, що об'єдналися для здійснення походу на добровільних засадах
- в) Соціальне утворення на примусових засадах

г) Група людей, котрим подобається подоржувати

36. Вимоги до учасників групи та її керівника регламентуються:

- а) Правилами внутрішнього трудового розпорядку
- б) Правила міжнародного туризму
- в) Правилами проведення туристських спортивних походів
- г) Правилами безпеки туристів

37. Оптимальна кількість учасників групи:

- а) 2-5 осіб
- б) 6-8 осіб
- в) 6-10 осіб
- г) 10-15 осіб

38. Найкращим періодом для більшості походів вважається:

- а) зима
- б) весна
- в) осінь
- г) літо

39. Учасники походу зобов'язані:

- а) мати спеціальні навички і знання
- б) мати гарний настрій
- в) мати продукти харчування
- г) мати розумного керівника

40. Основним і вирішальним напрямом гарантування безпеки походів є:

- а) практичний туристський досвід
- б) безпечний похід
- в) медичне забезпечення
- г) професійний склад групи

41. Керівником групи має бути:

- а) людина спортивна та відважна
- б) майстер спорту
- в) людина авторитетна, досвідчена, вимоглива, що має організаторські здібності
- г) людина принципова, авторитетна, емоційна

42. Несприятливі чинники зовнішнього середовища під час походу – це:
- а) Погані погодні умови
 - б) Фізичні перевантаження
 - в) Зміна звичного кліматичного поясу, складні погодні умови
 - г) Зміна кліматичного поясу
43. Чинники фізичної складності маршруту:
- а) Високі фізичні навантаження, зміна режиму харчування і водного режиму, кисневе голодування в горах
 - б) Зміна режиму харчування і водного режиму
 - в) Нормальне функціонування організму в певних умовах середовища
 - г) Кисневе голодування в горах
44. Чинники технічної складності маршруту:
- а) Погані дороги, відсутність інфраструктури
 - б) Несприятливі характеристики рельєфу, лісових масивів, водних перешкод
 - в) Відсутність засобів розміщення та харчування
 - г) Відсутність транспортних засобів
45. Чинники психічної напруженості походу:
- а) Підвищений рівень емоційного навантаження, перебування людини тривалий час у колі малої групи людей з обмеженою можливістю спілкування
 - б) Обмежене коло спілкування під час походу
 - в) Відсутність повноцінного харчування, що впливає на психологічний стан групи
 - г) Емоційне перевантаження під час подорожі
46. На висоті більше 1000 м над рівнем моря у туриста:
- а) Підвищується працездатність
 - б) Покращується сон і апетит
 - в) Погіршується самопочуття, знижується працездатність
 - г) Розвивається паніка
47. Всі причини нещасних випадків в туризмі можна поділити на дві категорії:
- а) Об'єктивні суб'єктивні

- б) Очікуванні і несподівані
- в) Помірні і екстремальні
- г) Ризиковані і безпечні

48. Технічні і тактичні помилки туристів – це:

- а) Усі помилки в техніці і тактиці пересування природними перешкодами, організації страховки, орієнтування на місцевості, організації бівуаку
- б) Фізичні і психічні навантаження туристів
- в) Орієнтування на місцевості та організації страховки туристів
- г) Неправильний склад групи та не професіоналізм її керівника

49. Нещасні випадки у поході можуть привести до:

- а) Застуди, важкої травми, летального кінця
- б) Легкої та складної травми
- в) Погіршення настрою та застуди
- г) Летального кінця

50. Ночівля в умовах туристського походу принципово може бути організована наступним чином:

- а) З використанням тимчасових споруд та наметів
- б) Курені, навіси, захисні екрани, заслони
- в) У наметах, з використанням тимчасових споруд, у снігових печерах
- г) З використанням індивідуального укриття

51. Намети – це:

- а) Схованка від вітру снігу і дощу
- б) Мобільні укриття, які дозволяють організувати ночівлю в походах в різних умовах
- в) Будиночки з тканини
- г) Печера із блоків і щільного снігу

52. Намети можна поділити на категорії:

- а) Екстремальної серії, гірської серії, туристської серії
- б) Великі, середні та маленькі
- в) Проста, середня, складна
- г) Туристської серії

53. За конструкцією намети можна поділити на:

- а) Прості і складні
- б) Одношарові і двошарові
- в) Каркасні і прості
- г) Одношарові і багатошарові

54. Рюкзаки бувають:

- а) М'які, каркасні, станкові
- б) Дорогі і дешеві
- в) Каркасні та м'які
- г) Жорсткі та м'які

55. Стропи рюкзака – це:

- а) Тканина з якої його шиють
- б) Пряжки і блискавки на рюкзаку
- в) Лямки, поясник, бічні стяжки
- г) Вага, яку може вмістити рюкзак

56. Об'єм рюкзаків вимірюють у:

- а) Літрах
- б) Кілограмах
- в) Сантиметрах
- г) Метрах

57. Залежності від області застосування рюкзаки бувають:

- а) Експедиційні і спеціальні
- б) Експедиційні, прості, міські
- в) Експедиційні, штурмові, міські, спеціальні
- г) Спеціальні, міські, сільські, спортивні

58. Баул – це:

- а) Стоянка під час походу
- б) Великий міцний мішок з лямками й численними ручками
- в) Маленький міцний мішок з ручками
- г) Мішок для зберігання засобів гігієни

59. Драйбег – це:

- а) Навет
- б) Великий рюкзак
- в) Непромокальний рюкзак

г) Засіб сплаву

60. Продукти харчування під час подорожі повинні:

- а) Бути недорогими, свіжими, легкими
- б) Бути калорійними напівфабрикатами
- в) Включати оптимальну кількість жирів, білків, вуглеводів, вітамінів, мати мінімальну вагу, тривалий строк збереження
- г) Гарну транспортабельність та тривалий строк збереження

61. Бівуак – це:

- а) Табір, розташування для нічлігу або відпочинку поза населеним пунктом
- б) Рюкзак для зберігання туристського спорядження
- в) Табір у лісі
- г) Спортивно-оздоровчий табір

62. За своїм призначенням польові табори поділяють на:

- а) Довготривалий, короткочасний, аварійний
- б) Багатоденний та одноденний
- в) Довготривалий та короткочасний
- г) Постійний та аварійний

63. Для встановлення туристичного табору обов'язковими є дві умови:

- а) Безпечність місця та наявність питної води
- б) Захист від вітру та наявність якісного палива для вогнища
- в) Наявність умов для купання та питна вода
- г) Мальовничість місця та питна вода

64. Режим переходів зазвичай складається з:

- а) 20-30 хв
- б) 40-50 хв
- в) 1-2 год
- г) 2-3 год

65. Відпочинок на малих привалах:

- а) 5-10 хв
- б) 20-30 хв
- в) 1-5 хв
- г) 15-25 хв

66. Темп руху пішої групи дозволяє проходити за годину:
- а) 1-2 км на годину
 - б) 5-7 км на годину
 - в) 3,5-4,5 км на годину
 - г) 10 км на годину
67. Попереду групи йде:
- а) Найавторитетніший учасник групи
 - б) Керівник групи
 - в) Направляючий, який обирає шлях
 - г) Майстер спорту з пішої ходьби
68. Вибір лінії руху під час походу визначається:
- а) Рельєфом, рослинністю і наявністю стежок
 - б) По карті
 - в) За бажанням керівника групи
 - г) За планом маршруту
69. Переправа у брід здійснюється:
- а) За допомогою мотузки і без
 - б) За допомогою керівника групи
 - в) За допомогою кладки
 - г) За допомогою навісного мосту
70. Переправа у брід можлива:
- а) На спокійній річці
 - б) На бурхливій річці
 - в) Під водоспадом
 - г) Коли немає іншого вибору
71. Під час лижної подорожі у групі доцільно виділити кілька осіб для:
- а) Підняття настрою у групі
 - б) Прокладання лижні
 - в) Показових виступів
 - г) Прискорення групи

72. Щоб не потрапити на тонкий лід під час походу, слід обирати ділянки:

- а) Розташовані подалі від місць, де в озеро або річку впадає проточна вода
- б) На яких сидять рибалки
- в) Які знаходяться подалі від жилих районів
- г) На яких не видно людських слідів

73. Режим похідного дня у водній подорожі залежить:

- а) Від кліматичних умов
- б) Від стану складності походу
- в) Від кількості учасників групи та їх настрою
- г) Від маршруту, погоди і плавзасобів

74. Маршрутна книга – це:

- а) Документ, котрий підписує керівник групи
- б) Шляховий документ групи, що відправляється в подорож першої і більш високих категорій складності
- в) Маршрутний лист
- г) Документ, котрий обов'язково оформлюється під час турподрожі

75. Маршрутний лист – це:

- а) Шляховий документ групи, яка відправляється у самодіяльну подорож
- б) Лист в котрому прописаний маршрут
- в) Документ, що оформляється під час кожного туристичного походу
- г) Маршрутний документ

76. Туроператори – це:

- а) Виключно юридичні особи, які формують, організують просування та реалізують власний продукт.
- б) Фізичні особи, котрі реалізують туристичний продукт
- в) Фірми, що надають туристичні послуги
- г) Агенти, котрі працюють за відсоток

77. Турагенства – це:

- а) Юридичні і фізичні особи, які надають посередницькі послуги з реалізації продукту, що сформований туроператором, туристам.

- б) Фізичні особи, котрі самі створюють турпродукт
- в) Фірми, котрі працюють для задоволення потреб туристів
- г) Засоби розміщення та харчування

78. Туроператори внутрішнього ринку продають:

- а) Турпакети всередині країни
- б) Пакети на певні напрями
- в) Тури для певної клієнтури
- г) Перевезення на певному виді транспорту

79. Туроператори зовнішнього ринку продають:

- а) Пакети в різні країни
- б) Пакети масового ринку
- в) Пакети на напрями в різні регіони
- г) Пакети для осіб похилого віку

80. Внутрішній туризм – це

- а) Подорожі в невеличкі містечка.
- б) Подорожі в середині області.
- в) Подорожі в межах рідного міста.
- г) Подорожі громадян у межах своєї країни.

81. Виїзний туризм за кордон – це

- а) В'їзд іноземців в Україну.
- б) В'їзд українців у іншу державу.
- в) Виїзд громадян за межі своєї країни, відвідання інших країн.
- г) Туризм за допомогою транспортних засобів.

82. Туроператори, що пропонують специфічні тури – це:

- а) Сафари, гірсько-лижний туризм, пляжно-кліматичні тури
- б) Тури по Україні
- в) Тури екстремальні та пригодницькі
- г) Нестандартні тури

83. Рецептивні туроператори – це:

- а) Ті хто комплектує тури і програми обслуговування в місці прийому і обслуговування туристів
- б) Ті хто відправляє туристів за кордон
- в) Готелі, підприємства харчування
- г) Екскурсійні бюро та музеї

84. Пекідж-тур – це:

- а) Пакет туру, який може бути гнучким і коригуватися в залежності від потреб туриста
- б) Чіткий набір послуг
- в) Пакет основних і додаткових послуг для туриста
- г) Стабільний пакет послуг, який не може змінюватися

85. Інклюзив-тур – це:

- а) Заздалегідь визначений набір послуг, що не змінюється при продажі
- б) Послуги розміщення, харчування, транспортування
- в) Комплекс атракційних заходів
- г) Знижки та бонуси при купівлі туру

86. Курортно-лікувальний туризм розвивається в :

- а) Певних регіонах за кордоном
- б) Районах зі сприятливим кліматом і наявністю лікувальних ресурсів
- в) Районах з великою кількістю розважальних місць
- г) Районах з екстремальними умовами відпочинку

87. Розважальні тури – це

- а) Тури, котрі мають на меті участь туристів у різноманітних святкових програмах
- б) Тури, котрі мають на меті участь у спортивних змаганнях
- в) Тури, котрі мають на меті участь туристів у благодійних акціях
- г) Тури, котрі мають на меті участь туристів у прибиранні приміських парків

88. Додаткові послуги – це:

- а) Кошти від яких ідуть на благодійність
- б) Розважальні заходи на території парків
- в) Послуги, що споживаються на місці за додаткові кошти
- г) Послуги, що входять в ціну туру

89. Турагент – фізична особа, котра повинна мати:

- а) Стартовий капітал
- б) Гарну освіту
- в) Освіту в галузі туризму
- г) Зв'язки в податковій

90. Агентський договір – це:

- а) Вид договірних відносин у підприємницькій діяльності, за яким одна сторона зобов'язується за винагороду здійснити за дорученням іншої сторони юридичні та інші дії від свого імені
- б) Вид договірних відносин між туроператором і турагентом
- в) Франчайзер, що забезпечує турагента програмним забезпеченням
- г) Турагент забезпечує обумовлений обсяг продажів

91. Страхування туристів є:

- а) Платним
- б) Обов'язковим та забезпечується туроператором(турагентом)
- в) Мінімальним та необов'язковим
- г) Вибірковим

92. Туристична політика - це

- а) Державна політика в галузі туризму.
- б) Політика благодійних фондів.
- в) Державна політика спрямована на покращення умов оподаткування.
- г) Політика по забезпеченню нормальних умов відпочинку.

93. Бронювання – це:

- а) Процес замовлення споживачем основних та додаткових послуг у певному обсязі, з метою використання послуг у повному обсязі
- б) Процес замовлення певної кількості місць
- в) Процес замовлення основних послуг в готелі
- г) Процес замовлення меню в закладах харчування

94. Анулювання – це:

- а) Відмова споживача від заброньованих готельних послуг
- б) Згода споживача оплатити додаткові послуги
- в) Відмова від турпродукту
- г) Відмова споживача від поїздки за кордон

95. Сезоном називають:

- а) Період року, коли найбільше релігійних свят.
- б) Період року, коли найкраща погода.
- в) Період року, коли у центрі (районі) концентрується найбільше туристів.

г) Період року, коли усі відпочивають.

96. Тури на замовлення – це

- а) Тури на замовлення клієнта або організації (непланові).
- б) Тури, на певний вид туризму.
- в) Тури з залученням екстремальних подорожей.
- г) Тури на завтрашній день.

97. Найбільш поширені наступні системи класифікації готелів:

- а) Зірки, бали, букви, корони, ключі
- б) Зірки
- в) Зірки, корони, ключі
- г) Бали та букви

98. Підприємства харчування поділяються:

- а) Ресторан, ресторан-бар, кафе, кав'ярня, кафе-бар, кафетерій, закусочна, бар, нічний клуб, пивна зала, їдальні, буфет
- б) Ресторан, кафе, бар, нічний клуб
- в) Ресторан, клуб, їдальня, бар, буфет
- г) Кафетерій, їдальня, ресторан, нічний клуб, пивна

99. Серед типів підприємств розміщення туристів домінують:

- а) Приватні садиби.
- б) Гуртожитки.
- в) Готелі.
- г) Кемпінги.

100. Ресторани і бари за рівнем обслуговування поділяються на:

- а) Люкс, вищий, перший
- б) Люкс, вищий, найвищий
- в) Чудовий, гарний, прекрасний
- г) Люкс та вищий

101. Турист це

- а) Особа, яка здійснює подорож по Україні або до іншої країни з незабороненою законом країни перебування метою на термін від 24 годин до 1 року без здійснення будь-якої оплачуваної діяльності та із зобов'язанням залишити країну або місце перебування в зазначений термін

- б) Особа, яка здійснює подорож по Україні або до іншої країни з незабороненою законом країни перебування метою на термін від 24 годин до 1 місяця без здійснення будь-якої оплачуваної діяльності та із зобов'язанням залишити країну або місце перебування в зазначений термін
- в) Особа, яка здійснює подорож по Україні або до іншої країни з незабороненою законом країни перебування метою на термін від 24 годин до 1 тижня без здійснення будь-якої оплачуваної діяльності та із зобов'язанням залишити країну або місце перебування в зазначений термін
- г) Особа, яка здійснює подорож по Україні або до іншої країни з незабороненою законом країни перебування метою на термін від 24 годин до 3 місяців без здійснення будь-якої оплачуваної діяльності та із зобов'язанням залишити країну або місце перебування в зазначений термін

102. До внутрішнього туризму відносяться:

- а) Подорожі за кордон
- б) Подорожі мешканців якої-небудь країни по території цієї країни
- в) Подорожі в сусідню країну
- г) Подорожі в сусідній регіон

103. До виїзного туризму відносяться:

- а) Подорожі по власній країні
- б) Подорожі до сусідньої країни
- в) Подорожі мешканців якої-небудь країни до іншої країни
- г) Подорожі в сусідній туристичний центр

104. Організований туризм це:

- а) Коли туристи отримують тур за заздалегідь погодженими маршрутами, термінами перебування, обсягом наданих послуг через спеціальний туристський збутовий апарат
- б) Коли туристи самі організують подорож
- в) Коли туристам подорож організують друзі чи родичі
- г) Коли турист організовує подорож за допомогою Інтернету.

105. Індивідуальний туризм:

- а) Від 1 до 5 чоловік
- б) Від 10 до 20 чоловік
- в) Від 20 до 40 чоловік

г) Від 30 до 80 чоловік

106. Груповий туризм:

а) Від 1 до 3 чоловік

б) Одна сім'я

в) Одна родина

г) 6-7 чоловік і більше

107. За способом організації туризм класифікується на:

а) Організований і неорганізований

б) Рекреаційний і лікувальний

в) Пізнавальний діловий

г) Релігійний і етнічний

108. За тривалістю туризм класифікується на:

а) Одноденний та недільний

б) Короткостроковий і довгостроковий

в) Місячний та річний

г) Зимовий і літній

109. За інтенсивністю туристського потоку туризм класифікують на:

а) Дитячий і молодіжний

б) Комерційний і соціальний

в) Молодіжний і для людей похилого віку

г) Постійний і сезонний

110. За джерелами фінансування туризм класифікують на:

а) Комерційний і соціальний

б) Груповий і індивідуальний

в) Пішохідний і комбінований

г) Автобусний і залізничний

111. За віком туристів туризм класифікують на:

а) Рекреаційний та пізнавальний

б) Дитячий та молодіжний

в) Молодіжний, дитячий, та для осіб середнього віку

г) Дитячий, молодіжний, для осіб середнього віку, для осіб літнього віку

112. Залежно від часу подорожі туризм класифікують на:

- а) Сезонний і позасезонний
- б) Пішохідний і залізничний
- в) Автобусний і велосипедний
- г) Сезонний і цілорічний

113. Залежно від тривалості подорожі туризм класифікують на:

- а) Тривалий і одноденний
- б) Тривалий і короткотерміновий (до 1 тижня)
- в) Комбінований і пішохідний
- г) Місячний і річний

114. Залежно від складу групи туризм класифікують на:

- а) Масовий, індивідуальний, сімейний
- б) Сімейний, колективний
- в) Родинний, етнічний
- г) Етнічний, індивідуальний

115. Діловий туризм охоплює подорожі:

- а) З релігійною метою без отримання доходів
- б) З службовими цілями без отримання доходів за місцем відрядження
- в) З лікувальною метою без отримання доходів
- г) З соціальною метою без отримання доходів

116. Комерційний туризм розрахований на:

- а) Осіб з високим і середнім рівнем достатку, готових оплачувати туристські витрати із сімейних бюджетів
- б) Осіб з низьким рівнем достатку, неготових оплачувати туристські витрати із сімейних бюджетів
- в) Осіб без доходів
- г) Осіб з підвищеним інтересом до історичної спадщини

117. Елітарний туризм розрахований на:

- а) Заможну клієнтуру
- б) Осіб з низьким рівнем достатку
- в) Осіб без доходів
- г) Осіб, котрі чекають допомоги від держави

118. Науково-технічний прогрес і автоматизація виробництва:

- а) Сприяли розвитку масового туризму
- б) Гальмували розвиток масового туризму
- в) Ніяк не вплинули на розвиток туризму
- г) Змінили зацікавленість туристів пам'ятками архітектури

119. Розвиток інфраструктури в туристських регіонах це:

- а) Шляхи сполучення та лінії зв'язку
- б) Шляхи сполучення та магазини
- в) Шляхи сполучення, лінії зв'язку, спортивні центри, магазини, кафе, ресторани, пункти побутових послуг та ін.
- г) Заклади розміщення та харчування

120. Туристична дестинація це:

- а) Місце призначення, котре привертає туристів, оскільки володіє характерними особливостями, яких немає у місцях їх постійного мешкання
- б) Місце призначення, котре привертає туристів через лікувальні ресурси
- в) Місце призначення, котре привертає туристів низькою ціною послуг
- г) Місце призначення, котре привертає туристів можливістю поєднання відпочинку і бізнесу

121. Правову базу діяльності туристської галузі України закладено:

- а) Законом України «Про Туризм»
- б) Законом України «Про Страхування»
- в) Законом України «Про Відпочинок»
- г) Законом України «Про Працю і відпочинок»

122. Формальності у сфері туризму підрозділяються на:

- а) Паспортно-візові, валютні, митні
- б) Паспортно-візові, митні, санітарні, валютні, правила перебування і пересування, еміграційні правила та інші процедури
- в) Валютні та правила відпочинку
- г) Правила провезення медичних та психотропних препаратів

123. Віза це спеціальний дозвіл іноземного уряду:

- а) На в'їзд і виїзд, мешкання або транзитний проїзд громадянина іншої країни через територію, яка підпорядкована даному уряду.

- б) На купівлю нерухомості в іншій країні
- в) На отримання громадянства в іншій країні
- г) На непідсудність на території іншої країни

124. Транзитна віза надає візодержувачу:

- а) Право проїзду через третю країну в країну основного перебування
- б) Право на проживання в країні
- в) Право на відпочинок в країні
- г) Право на громадянство країни

125. Митний збір це:

- а) Грошовий збір на розвиток інфраструктури країни
- б) Грошовий збір за товари, що пропускаються через державний кордон під контролем митних органів за встановленими тарифами
- в) Грошовий збір за анімаційні послуги в туризмі
- г) Грошовий збір на екологічне відновлення туристичного регіону

126. Туристське підприємство – це:

- а) Самостійний господарюючий статутний суб'єкт, який має права юридичної особи, здійснює комерційну і науково-дослідну діяльність з метою отримання прибутку
- б) Соціальний об'єкт, котрий працює на громадських засадах
- в) Благодійна організація, яка надає туристичні послуги.
- г) Держава організація, котра керує туристичною галуззю в країні

127. Місцеві (внутрішні) туроператори – це:

- а) Туроператори, які складають турпакети за маршрутами в межах сусідньої держави
- б) Туроператори, які складають турпакети в межах країни мешкання
- в) Туроператори, які займаються пішим туризмом
- г) Туроператори, які займаються паломницьким туризмом

128. Виїзні туроператори:

- а) Розробляють турпакети в туристичній дестинації
- б) Розробляють турпакети в парках-заповідниках
- в) Розробляють турпакети в іноземні країни
- г) Розробляють турпакети у власній країні

129. Туристські агентства – це підприємства які займаються:

- а) Розробкою туристичного продукту та його просуванням
- б) Роздрібною реалізацією турпослуг
- в) Роздрібною реалізацією турпродуктів, створених туроператорами, та окремих туристських послуг
- г) Роздрібною реалізацією сувенірної продукції та супутніх туристичних товарів

130. Бюро екскурсій – це фірма, яка:

- а) Організовує і проводить екскурсії
- б) Забезпечує безпеку під час екскурсій
- в) Забезпечує харчування під час екскурсій
- г) Забезпечує проживання туристів під час подорожі

131. Туристські ресурси – це:

- а) Сукупність природних ресурсів для використання в туризмі
- б) Сукупність природних і штучно створених людиною об'єктів, придатних для використання в процесі і в цілях туризму
- в) Сукупність антропогенних ресурсів, що використовуються в туризмі
- г) Сукупність розважальних закладів, у туристичному центрі

132. Природні ресурси – це:

- а) Компоненти природного середовища, що використовуються для оздоровлення людей
- б) Компоненти інфраструктури, що використовуються для туризму
- в) Компоненти екскурсійних послуг, що використовуються для туризму
- г) Компоненти анімаційних послуг, що використовуються для туризму

133. Культурно-історичні ресурси – це:

- а) Заклади розміщення, екскурсійні бюро, ТПЦ
- б) Пам'ятники історії і культури, культові споруди, меморіальні місця і таке інше
- в) Етнографічні музеї
- г) Скансени та виставкові зали

134. Туристські центри – це:

- а) Місцевості, що привертають туристів через наявність природних і культурно-історичних ресурсів. Зручностей, транспортно-географічного положення і доступної для туристів інформації про них
- б) Місцевості, в яких зосереджена велика кількість закладів розміщення та харчування
- в) Місцевості, в яких досконала транспортна мережа
- г) Місцевості, в яких зосереджені різноманітні анімаційні ресурси

135. Курорт – це:

- а) Освоєна територія, що використовується з розважальною метою
- б) Освоєна територія, що використовується з лікувально-профілактичною метою і має у своєму розпорядженні природньо-лікувальні ресурси, включаючи об'єкти інфраструктури
- в) Освоєна територія, що ретельно охороняється державою
- г) Освоєна територія сусідньої держави, котра має досконали інфраструктуру

136. Національний парк – це:

- а) Територія, що ретельно охороняється, створена для захисту цінних природніх територій національного або міжнародного значення в цілях науки, освіти, відпочинку
- б) Територія, що ретельно охороняється та володіє великою кількістю сучасних закладів інфраструктури
- в) Територія, що ретельно охороняється та забезпечується державним фінансуванням
- г) Територія, що ретельно охороняється та фінансується закордонними інвесторами

137. Матеріально-технічна база туризму – це:

- а) Сукупність закладів інфраструктури та шляхів сполучення
- б) Сукупність засобів праці, призначених для обслуговування туристів
- в) Сукупність засобів праці, призначених для обслуговування малозабезпечених людей
- г) Сукупність засобів праці, призначених людей з обмеженими фізичними можливостями

138. Туристські враження – це:

- а) Комплекс об'єктів, що підготовлені для прийому туристів
- б) Комплекс будівель та споруд для туристів
- в) Комплекс емоцій душевного та фізичного стану туриста, що виникає або досягається внаслідок споживання турпродукту
- г) Комплекс емоцій душевного та фізичного стану туриста, що досягається внаслідок підготовки до відпочинку

139. Задоволення туриста залежить від:

- а) Керівника групи
- б) Супроводжуючого групи
- в) Якості туристичного продукту
- г) Погоди

140. Туристська послуга – це:

- а) Результат діяльності громадських та інтелектуальних підприємств
- б) Результат діяльності турпідприємства і задоволення потреб туристів
- в) Результат діяльності соціальних підприємств і задоволення малозабезпечених осіб
- г) Результат діяльності органів державної влади

141. У функції турагента входить:

- а) Надання інформаційних послуг і збут турпродукту
- б) Оформлення технологічних документів
- в) Оформлення візових формальностей
- г) Забезпечення харчування туристів

142. Коли туроператор формує туристичний пакет, він виступає у ролі:

- а) Споживача туристичних послуг
- б) Споживача анімаційних послуг
- в) Виробника попиту на туристичний продукт
- г) Виробника туристського продукту

143. Обслуговування клієнтів турфірмою здійснюється з метою:

- а) Благодійної діяльності
- б) Фандрайзингової діяльності
- в) Продажу туристського продукту

г) Забезпечення політичної функції туризму

144. Велике значення у процесі обслуговування клієнта у турфірмі має:

- а) Етика спілкування персоналу з клієнтом
- б) Розмір офісу
- в) Матеріально-технічна база фірми
- г) Рівень освіти працівників

145. Традиційним місцем продаж турпродукту є:

- а) Зала аеропорту
- б) Місце туристичної дестинації
- в) Офіс турфірми
- г) Власне помешкання клієнта

146. Заклади розміщення класифікуються на:

- а) Основні і додаткові
- б) Головні та посередні
- в) Прямі і непрямі
- г) Точні та відносні

147. Спеціалізовані туристські програми завжди мають:

- а) Тематичну спрямованість
- б) Атракційні заходи
- в) План дій
- г) Формулювання мети

148. Туристичні послуги класифікуються на:

- а) Основні і другорядні
- б) Основні, додаткові, супутні
- в) Головні та другорядні
- г) Спеціалізовані й точні

149. Функція менеджменту це:

- а) Відокремлені види діяльності з керування, використання яких дає можливість досягти певної мети
- б) Вид діяльності спрямований на продаж турпродукту
- в) Функціонування на ринку згідно ринкових умов
- г) Реалізація різних видів продуктів та товарів

150. Історичний шлях розвитку туризму можна поділити на:

- а) 8 етапів
- б) 4 етапи
- в) 10 етапів
- г) 7 етапів

ЗАВДАННЯ ДО САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ І МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ЇХ ВИКОНАННЯ

Самостійна робота студента – це навчальна діяльність студента у процесі аудиторних занять та у позааурочний навчальний час, яку здійснює студент за завданням та під методичним керівництвом і контролем педагогічного працівника, але без його безпосередньої участі.

Самостійна робота спрямована на досягнення студентом запланованих освітньою програмою результатів навчання, а також на формування вмінь до роботи у навчальній, науковій, професійній галузях, на оволодіння досвідом творчої, дослідницької, соціально значущої діяльності.

Основні вимоги до організації самостійної роботи студента:

- націленість на успішне досягнення студентом запланованих результатів навчання;
- обґрунтованість необхідності завдань у цілому й конкретного завдання зокрема;
- відкритість завдань, тобто обізнаність студентів з їхнім змістом, можливість проаналізувати правильність та корисність виконаної роботи, поінформованість щодо критеріїв оцінювання самостійної роботи;
- надання студентам достатніх інформаційно-методичних матеріалів успішного виконання завдань самостійної роботи;
- надання студентам можливості виконувати творчі роботи, не обмежуючи їх виконанням стандартних завдань;
- індивідуалізація самостійної роботи студентів, наявність індивідуальних завдань, які можуть виконувати за бажанням усі студенти або окремі з них, що сприяє самореалізації студента, його професійному саморозвитку;
- нормування завдань для самостійної роботи, яке базується на визначенні витрат часу та трудомісткості різних її видів;
- стандартизація вимог та наявність критеріїв оцінювання самостійної роботи.

Організація самостійної роботи студента передбачає:

- планування обсягу, змісту, завдань, форм і методів контролю над виконанням самостійної роботи студентом;
- розроблення інформаційного та навчально-методичного забезпечення;
- виконання студентом завдань самостійної роботи;

- контроль та оцінювання результатів, їхню систематизацію, оцінювання ефективності самостійної роботи студента.

Загальне планування самостійної роботи студента здійснюється відповідно до освітньо-професійної програми підготовки фахівців та навчального плану. Формування тематики і завдань самостійної роботи здійснюється на основі робочої програми навчальної дисципліни (силабусу). Тематика самостійної роботи базується на програмовому змісті навчальної дисципліни, враховує його специфіку та рівень складності окремих розділів і тем, їхню інформаційну забезпеченість.

Методичні матеріали до самостійної роботи студентів містять:

- теми (відповідно до робочої програми дисципліни);
- питання для опрацювання та самоконтролю з кожної теми курсу в цілому;
- перелік інформаційних джерел, список рекомендованої літератури, оформлений відповідно до правил бібліографічного опису;
- критерії оцінювання навчальних досягнень студента за результатами виконання самостійної роботи.

Основними видами самостійної роботи студента є:

- опрацювання змісту підручників, посібників;
- опрацювання тексту (конспекту) лекцій;
- опрацювання питань винесених на самостійне вивчення за допомогою рекомендованих джерел;
- підготовка до практичного заняття;
- підготовка до різних видів поточних і підсумкових контрольних заходів (до тестового контролю, контрольної роботи, модульної контрольної роботи, семестрового екзамену);
- підготовка проектів, рефератів, повідомлень, презентацій, статей тощо.

Контроль самостійної роботи студента є її обов'язковою складовою і здійснюється:

- у процесі аудиторних занять;
- у позаурочний час;
- у процесі модульного контролю;
- у процесі семестрового контролю у формі екзамену;
- у процесі заходів внутрішнього моніторингу якості освіти.

Основними функціями контролю самостійної роботи студента є:

- освітня (розширення, поглиблення, уточнення, застосування теоретичних і практичних результатів навчання, надання допомоги студентам, консультування);
- діагностувальна (стимулювання ускладнень, проблем в опануванні змістом курсу);
- дисциплінуюча (стимулювання до систематичної самостійної навчальної роботи над змістом курсу);
- контрольна (співставлення запланованих результатів самостійної роботи з реально досягнутими студентом);
- оцінювальна (оцінка рівня досягнення результатів виконання завдань самостійної роботи студента на основі визначених робочою програмою критеріїв оцінювання).

Засоби контролю самостійної роботи студента та методика його проведення обирається викладачем. Контроль самостійної роботи студента має відповідати вимогам об'єктивності, оперативності, системності, оптимальності за витратами часу.

Для успішного опанування змісту навчального предмету студенту необхідно відповідально поставитися до виконання самостійної роботи, з перших днів навчання розробити чіткий план щодо її виконання і протягом семестру неухильно його дотримуватися. У разі виникнення питань – потрібно звертатися за консультаціями до викладача.

№ п/п	Теми і питання, що розглядаються	К-ть годин	Форми контролю
1.	Комплектування та самоврядування туристичної групи 1. Структура самоврядування туристичної групи. 2. Планування маршруту походу. 3. Випуск групи на маршрут. 4. Кошторис походу. 5. Групове та індивідуальне спорядження для походів різної складності.	8	співбесіда

2.	<p>Оформлення маршрутної документації</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ознайомитися з керівними положеннями, методичними рекомендаціями по організації туристично-краєзнавчої роботи. 2. Ознайомитися з правилами вибору району та маршруту подорожі. 3. Обрати одну з адміністративних одиниць України, в межах якої буде проходити маршрут. 4. Заповнити першу сторінку маршрутного листа. 5. Розробити маршрут подорожі 2-3 ступеня складності, з будь-якого виду туризму, розрахований на 4-6 днів. 6. Обрати контрольні строки та спосіб повідомлення маршрутно-кваліфікаційну комісію про проходження маршруту. 7. Розробити план маршруту у вигляді таблиці. 8. Скласти графік маршруту як вкопіювання необхідної ділянки з топографічної карти. 	8	співбесіда
3.	<p>Організація харчування туристів у поході</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Схеми організації харчування в багатоденних подорожах. 2. Основні характеристики продуктів харчування. 3. Розрахунок споживчої цінності і кількості продуктів харчування. 	8	співбесіда
4.	<p>Розробка меню</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ознайомитися з правилами складання меню туристичної подорожі. 2. Підібрати необхідний набір продуктів для здійснення запланованої туристичної подорожі. 	8	співбесіда

	<p>3. Розробити меню (з дворазовим та трьохразовим харчуванням).</p> <p>4. Результати практичної роботи оформлюють у вигляді таблиці.</p> <p>5. Скласти загальний список закупівлі необхідних продуктів для подорожі.</p> <p>6. Скласти перелік продуктів, поповнення яких планується під час подорожі.</p> <p>7. Зробити розподіл закуплених продуктів серед учасників походу.</p>		
5.	<p>Ознайомлення та підбір спорядження</p> <p>1. Ознайомитися з туристичним спорядженням, виявити їх характерні особливості.</p> <p>2. Вивчити способи використання запропонованого для ознайомлення туристичного спорядження.</p> <p>3. Тренування в укладанні рюкзака.</p> <p>4. Підібрати особисте спорядження, необхідне для здійснення запланованої туристичної подорожі.</p> <p>5. Підібрати групове спорядження, необхідне для здійснення запланованої туристичної подорожі.</p> <p>6. Розподілити групове спорядження серед учасників походу.</p>	8	співбесіда
6.	<p>Організація обслуговування на повітряному транспорті</p> <p>1. Загальні принципи авіаперевезень.</p> <p>2. Чартерні рейси як засіб для організації масових туристських авіаперевезень.</p> <p>3. Бюджетні авіакомпанії – новий напрям в організації перевезення туристів.</p> <p>4. Комп’ютерні системи бронювання авіаквитків.</p> <p>5. Фактори, що впливають на подорож повітряним транспортом.</p>	8	співбесіда

7.	Обслуговування туристів автотранспортом 1. Класифікація автотранспорту та принципи організації автобусних турів. 2. Послуги з надання автотранспорту в аренду. 3. Фактори, що впливають на вибір автотранспорту. 4. Безпека під час подорожі автотранспортом. 5. Митні формальності при подорожах автотранспортом.	8	співбесіда
8.	Організація залізничних подорожей 1. Загальна класифікація та особливості використання залізничного транспорту. 2. Організація спеціальних туристських потягів. 3. Особливості подорожей залізничним транспортом України. 4. Безпека під час подорожі залізничним транспортом.	8	співбесіда
9.	Організація обслуговування туристів водним транспортом 1. Загальна характеристика і класифікація водних подорожей. 2. Характеристика ринку морських круїзів. 3. Особливості обслуговування на борту круїзних лайнерів. 4. Особливості організації круїзів.	8	співбесіда
Всього годин		72	

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

I. ОСНОВНА ЛІТЕРАТУРА

1. Бардин К. В. Азбука туризма (о технике пешеходных путешествий). Москва, 1981.
2. Галасюк С. С., Нездоймінов С. Г. Організація туристичних подорожей та екскурсійної діяльності. Київ, 2013.
3. Ганопольский В. И., Безносиков В. Г., Булатов В. Г. Туризм и спортивное ориентирование. Москва, 1987.
4. Грабовський Ю. А., Скалій О. В., Скалій Т. В. Спортивний туризм. Тернопіль, 2009.
5. Грицак Ю. П. Организация самодеятельного туризма. Харків, 2008.
6. Пангелов Б. П. Організація і проведення туристсько-красознавчих подорожей. Київ, 2010.
7. Писаревський І М., Тонкошкур М. В. Планування та організація туристських маршрутів. Харків, 2012.

II. ДОДАТКОВА ЛІТЕРАТУРА

1. Алексеев А. А. Питание в туристском походе. Москва, 2005.
2. Аркин Я. Г., Захаров В. Д., Аркин Я. Г., Саратовкин В. Д. Обеспечение безопасности в горах. Москва, 1989.
3. Байлик С. И. Гостиничное хозяйство. Київ, 2009.
4. Булашев А. Я. Спортивно-оздоровительный туризм. Харьков, 2003.
5. Дмитрук О. Ю., Щур Ю. В. Спортивно-оздоровчий туризм. Київ, 2008.
6. Ильина Е. Н. Туроперейтинг: организация деятельности. Москва, 2005.
7. Прасул Ю. І., Пономарьова А. В. Організація туристичних походів. Харків, 2010.
8. Сокол Т. Г. Основы туристичної діяльності. Київ, 2006.
9. Федотов Ю. Н., Востоков И. Е. Спортивно-оздоровительный туризм. Минск, 2002.

III. ЕЛЕКТРОННІ РЕСУРСИ

1. Офіційний сайт Всесвітньої туристичної організації (UNWTO World Tourism Organization) [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.world-tourism.org>.

2. Офіційне видання Всесвітньої туристичної організації: UNWTO World Tourism Barometer [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.world-tourism.org>. 2011.
3. Козырев В.М. Экономика туризма. Москва, 2001.
4. Tourism and the world economy [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.unwto.org/facts/eng/economy.htm>.
5. Міжнародний туризм зберігає темпи зростання, незважаючи на виклики [Електронний ресурс]. Режим доступу: - <http://www.world-tourism.org>. 2011.
6. Офіційний сайт Державної прикордонної служби України [Електронний ресурс]. -Режим доступу: <http://www.pvu.org.ua>. 2011.
7. Офіційний сайт Державного агентства України з туризму та курортів [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.tourism.org.ua>. 2011.
8. Український туристичний портал, Режим доступу: <http://www.turkaina.info.news>.
9. Сайт інформаційного центру Україна-2012 [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.Ukraine2012.gov.ua>. -2011.
10. Свободная энциклопедия Википедия. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.wikipedia.org>.
11. Офіційний сайт Державної служби статистики України (Електронний ресурс). Режим доступу: <http://www.ukrstat.org.ua>. 2011.
12. Офіційний сайт Львівської міської ради [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.city-adm.lviv.ua>
13. Офіційний сайт Кам'янець-Подільської міської ради [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://uadoc.zavantag.com/text/1692/index-1.html?page=2>
14. Офіційний сайт Кам'янець-Подільської районної ради [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://kprayrada.gov.ua/>
15. Офіційний сайт Хмельницької обласної ради [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://km-oblrada.gov.ua/>

ПИТАННЯ ДО ЕКЗАМЕНУ

1. Поняття туристського маршруту, його місце та значення.
2. Основні вимоги до планування туристських маршрутів.
3. Сутність та класифікація спортивних туристських походів.
4. Види активного відпочинку.
5. Планування туристського маршруту.
6. Основні етапи розробки спортивно-оздоровчих маршрутів.
7. Методика розробки маршруту спортивного походу.
8. Особливості розробки комерційних туристських маршрутів.
9. Комплектування туристської групи.
10. Безпека туристських походів.
11. Матеріальне забезпечення походу.
12. Туристське спорядження.
13. Організація харчування в туристському поході.
14. Організація туристського табору.
15. Режим і розпорядок похідного дня.
16. Особливості руху туристської групи.
17. Методика оформлення маршруту.
18. Маршрутна документація.
19. Класифікація та функції туроператорів і тур агентів.
20. Нормативно-законодавча база провадження туроператорської та турагентської діяльності.
21. Особливості діяльності туроператорів та турагентів.
22. Ліцензування тур операторської та тур агентської діяльності.
23. Основні принципи взаємодії туроператорів і тур агентів.
24. Договірні відносини у турдіяльності.
25. Бонусні та комісійні програми туроператорів.
26. Діяльність турфірм-консолідаторів.
27. Системи пошуку та бронювання турів туроператорів масового ринку.
28. Договірні відносини організаторів туризму.
29. Договірні стосунки в туризмі.
30. Страхування туристів.

31. Організація обслуговування та надання послуг в засобах розміщення.
32. Класифікація підприємств готельного господарства.
33. Особливості організації харчування туристів при організації туристських подорожей.
34. Організація екскурсійного обслуговування туристів.
35. Зародження туристсько-краєзнавчої діяльності у давньому світі.
36. Розвиток туристсько-краєзнавчої діяльності у XVIII – XIX ст.
37. Основні тенденції розвитку туристсько-краєзнавчої діяльності у XX- на п. XXI ст.
38. Взаємозв'язок туристської та краєзнавчої діяльності.
39. Об'єкт, предмет і завдання туристсько-краєзнавчої діяльності.
40. Функції та види туристсько-краєзнавчої діяльності.
41. Форми і напрями туристсько-краєзнавчої діяльності.
42. Класифікація екскурсії та їх характеристика.
43. Організація роботи керівника та учасників подорожі.
44. Планування маршрутного походу.
45. Складання кошторису.
46. Групове та особисте спорядження.
47. Оформлення звітних документів про туристсько-краєзнавчу подорож.
48. Оформлення привалів і ночівель.
49. Установлення та обладнання наметів.
50. Організація найпростіших укриттів за відсутності намету.
51. Багаття та їх види.
52. Режим харчування туристів у поході.
53. Приготування їжі у похідних умовах.
54. Медичний контроль і підготовка медикаментів перед походом.
55. Долікарська допомога в туристському поході.
56. Травми і захворювання, пов'язані з несприятливими метеорологічними умовами.
57. Географічна підготовка туриста.
58. Краєзнавча підготовка туриста.
59. Топографічна та картографічна підготовка туриста.
60. Фізична підготовка туриста.

61. Технічна і тактична підготовка туриста.
62. Психологічна підготовка туриста.
63. Особливості піших туристсько-краєзнавчих подорожей.
64. Особливості лижних туристсько-краєзнавчих подорожей.
65. Особливості водних туристсько-краєзнавчих подорожей.
66. Особливості гірських туристсько-краєзнавчих подорожей.
67. Види туристичних вузлів і техніка їх в'язання.
68. Суспільно-корисна діяльність у поході.
69. Краєзнавчо-географічні дослідження під час подорожей.
70. Краєзнавчо-біологічні дослідження під час подорожей.
71. Безпека туристичної подорожі.
72. Травматичність у подорожах. Біологічні фактори.
73. Фізичні перевантаження і нервово-психічні фактори.
74. Історико-краєзнавчі дослідження під час подорожей.
75. Надзвичайні ситуації під час туристичної подорожі.
76. Методика відбору для занять туризмом.
77. Особливості методики підготовки туристів-школярів.
78. Особливості підготовки дорослих туристів.
79. Поняття та види діяльності туроператора.
80. Створення привабливого туристичного продукту.
81. Пакет послуг для туриста.
82. Програма обслуговування.
83. Комплектування та самоврядування туристичної групи.
84. Організація обслуговування на повітряному транспорті.
85. Обслуговування туристів автотранспортом.
86. Послуги надання транспорту в оренду.
87. Організація залізничних подорожей.
88. Обслуговування туристів водним транспортом.
89. Характеристика ринку морських круїзів.
90. Організація спеціальних туристських потягів.

СЛОВНИК

Авіапаром – літак, спеціально обладнаний для перевезення пасажирів і автотранспорту (мікроавтобусів, автомобілів, мотоциклів тощо).

Авіатариф – вартість перевезення одного пасажирів на літаку на певну відстань. У міжнародних перевезеннях розрізняють індивідуальні, групові, звичайні та спеціальні авіатарифи.

Автомобільна асистенція – страховий поліс про відповідальність за життя та здоров'я автоїристів та інших осіб на території іншої країни; обов'язковий документ для відкриття візи в посольстві.

Автопоїзд – колона автобусів, що перевозить туристські групи згідно із затвердженим маршрутом.

Автостоп – різновид неорганізованого туризму з використанням в якості засобів пересування попутних автомобілів безкоштовно або за невелику платню.

Агломерація рекреаційна – взаємообумовлене поєднання населених пунктів, що розвиваються на певній території на основі спільності використання рекреаційних ресурсів та інфраструктури, об'єднаних між собою багатосторонніми зв'язками в територіально-господарську систему.

Аквізитор – співробітник або агент транспортних чи страхових підприємств і закладів, який відповідає за аквізицію іноземних туристів, нових вантажів чи страхувань.

Аквізиція – залучення іноземних туристів, нових вантажів, страхувань до країни.

Активні туристи – різномісна (гетерогенна) група, що об'єднує представників різних соціальних прошарків і характеризується середнім рівнем прибутків (технічні працівники, висококваліфіковані робітники, службовці та ін).

Альпінізм – вид спорту, високогірний туризм, схоження на важкодоступні гірські вершини, льодовики тощо.

Ануляція – скасування туристичної поїздки.

Апарт-готель – готель, номери в якому складаються з апартаментів.

Апгрейд – надання послуги розміщення (номера) з підвищенням категорії без додаткової плати.

Багажна квитанція (талон) – оформляється авіакомпанією і видається пасажиру при реєстрації на рейс. Це офіційний документ,

який підтверджує, що авіакомпанія бере на себе обов'язок з перевезення та видачі цього багажу після закінчення перевезення.

Безмитне ввезення – пропуск для перевезення через митний кордон країни без оподаткування їх ввізним митом.

Берегове обслуговування – сукупність послуг (наприклад: екскурсій), що надаються учаснику круїзу в портах заходу круїзного судна в період його стоянки.

Блок-чартер – оренда певної частини повітряного судна на один або декілька регулярних рейсів.

Ботель – рекреаційне підприємство, призначене для цілорічного функціонування, на зразок турбази на березі річки або іншої водойми.

Ботокемпінг – рекреаційне підприємство (низова ТРС) сезонного типу зі спорудами та засобами для технічного обслуговування плавзасобів. Знаходиться на березі річки або іншої водойми і розміщується в проміжних пунктах лінійних водних туристських маршрутів.

Бронювання – попереднє закріплення за певним туристом (пасажиром) або групою туристів (пасажирів) місць у готелях або транспортних засобах, квитків у культурно-видовищні заклади та ін. на конкретні дати.

Бронювання готельних послуг на договірних умовах – вид довготривалої співпраці та партнерських відносин засобу розміщення з туроператорами, турагентами, корпоративними клієнтами на основі укладання взаємовигідних договорів, пов'язаних з поняттями «продаж за запитом» і «вільний продаж».

Будинок відпочинку – рекреаційне підприємство (низова ТРС), що характеризується різноманітними циклами рекреаційних занять і переважним використанням ресурсів прилеглої території.

Будинок туриста – установа, завданнями якої є пропаганда туризму та екскурсій, надання методичної допомоги туристам та робітникам туристсько-екскурсійних установ.

Бюджет часу – система показників, що характеризують розподіл затрат часу за видами його використання як окремої людини та її сім'ї, так і певної групи населення. На основі аналізу Б. ч. розробляють заходи щодо раціоналізації праці, організації побуту та відпочинку.

Бюро обслуговування – бюро при готелі, що здійснює обмін ваучерів на турдокументи, валютно-фінансові операції, пов'язані з перебуванням іноземного туриста в країні, забезпеченням його транспортом і квитками для відвідування культурно-видовищних закладів.

Ваучер – документ, виданий туристичною або транспортною фірмою на підтвердження того, що турист оплатив конкретні види послуг: проживання в готелі, харчування, екскурсійне обслуговування, проїзд на транспорті і т. д. і є підставою для отримання цього обслуговування.

Високий сезон – період найбільшої активності в туризмі, найпопулярніший час року для подорожей; період найбільш високих тарифів на туристичні послуги. Високий сезон не завжди збігається з порами року.

Віза – спеціальний дозвіл від іноземного уряду на в'їзд, виїзд, проживання або проїзд через територію даної держави.

Галявини витоптування – ділянки рекреаційних територій, в межах яких внаслідок перевищення нормативно припустимих рекреаційних, навантажень рослинний покрив (за винятком деревостою) практично відсутній.

Геокваліметрія – наука про вимірювання якостей геосистем, пограничний науковий напрям, метою якого є оцінка природних умов і ресурсів.

Гід – провідник-професіонал, що показує туристам визначні місця міста або місцевості.

Гід перекладач – екскурсовод, провідник туристської групи, який вільно володіє мовою країни перебування.

Гідропарк – впорядкована територія (організований простір), характеризується перевагою водойм як найважливіших об'єктів організації літнього відпочинку. Розміри Г. від 1000 га і більше, співвідношення площ водойм, насаджень та луків 2:1:1.

Гірськолижна станція – рекреаційне підприємство (низова РС), до складу якого входять житловий комплекс, механічні підіймачі, лижні траси, автомобільні стоянки тощо.

Група туристська додаткова – туристська група понад протокол або угоду, що визначають кількість прийнятих груп протягом туристського року.

Д'юті Фрі (duty free) – система безмитної торгівлі в аеропортах, на бортах літаків, поромів і інших транспортних засобів, або в окремих місцях відвідування іноземців (як правило, сигарети, вино, парфумерія і сувеніри).

Дайвінг – вид туризму та відпочинку, підводне плавання з аквалангом (Червоне та Карибське моря, Середземне море в районі о Мальти, Мальдівські, Коморські острови в Індійському океані, Великий Бар'єрний Риф біля узбережжя Австралії в Тихому океані).

Державні природні парки – складова частина державного природно-заповідного фонду; території, призначені для науково-пізнавального, спортивно-оздоровчого туризму та відпочинку; розташовуються на відстані від великих міст і мають власний режим природокористування.

Детопонімізація – трансформація власне географічної назви у загальноновживаний термін (наприклад, плато Карст на Балканському півострові карстові процеси).

Джампінг – стрибки сторч головою у прірву з прив'язаним до ніг еластичним тросом. Набув поширення в гірських місцинах США, Мексики, Аргентини.

Динамічність ТРС – властивість, що відображає мінливість ТРС у часі.

Документальні пам'ятки – акти органів державної влади, управління, інші писемні та графічні документи, кінофотодокументи звукозаписи, давні рукописи та архіви, записи фольклору і музики, рідкісні друковані видання.

Дорожній чек – банківський платіжний засіб, який можна обміняти на готівку в тій валюті, в якій він виписаний, або на еквівалентну суму в іноземній валюті за діючим курсом. Банки, що видають дорожні чеки, гарантують повне повернення грошей у випадку втрати цих чеків в результаті крадіжки, знищення і т. п.

Екзотичність території – ступінь контрастності місця відпочинку і місця постійного проживання.

Екологічна місткість регіону – кількісно виражена здатність природного або природно-господарського комплексу підтримувати необхідну соціально-екологічну рівновагу на певній території.

Екологічні стежки – екскурсійні маршрути, які прокладаються в межах найбільш відвідуваних територій з метою духовного і фізичного розвитку особистості.

Євролайн – міжнародна асоціація перевізників, що об'єднує понад 35-ть великих європейських автобусних компаній. Система Євролайн з'єднує між собою найбільші міста Європи. При використанні спеціального проїзного квитка Євролайн-пас можна отримувати значні знижки протягом від 30 до 60 днів на пасажирські автобусні рейси по Європі без вікових обмежень.

Європейський план – готельний тариф, що включає в себе тільки вартість розміщення (без вартості харчування).

Залізничний круїз – залізнична туристична поїздка протягом декількох днів по круговому маршруту з використанням поїзда не

тільки для пересування, але і для надання туристам розміщення, харчування і т. д. з зупинками по маршруту для проведення екскурсій.

Замкнений круговий маршрут – круговий маршрут з транспортуванням пасажирів до місця призначення і назад одним і тим же видом транспорту.

Зелений коридор – місце перетину кордону для провезення речей, які не підлягають обов'язковому митному декларуванню.

Зустріч і проводи – набір послуг (допомога перекладача, піднос багажу, автотранспорт), що надаються туристам при їх доставці з ж/д вокзалу, з аеро- або морського порту в готель і назад.

Індивідуальний тур – тур з певним набором турпослуг, замовлений клієнтом (або невеликою групою) за своїм розсудом, включаючи розміщення, харчування, трансфер, екскурсійну і розважальну програму.

Інклюзив-тур – основний вид індивідуального або групового туру. Як правило, є чітко спланованою по маршруту, часу, терміну, набору і якості послуг поїздкою, яка продається споживачу як нероздільний на елементи товар за загальною ціною, звичайно включає в себе вартість як обслуговування, так і поїзду за маршрутом.

Інтер-райл – система проїзних квитків на залізничному транспорті, що дозволяє протягом певного терміну дії їздити в зоні квитка без обмежень.

Кайонінг – спуск по гірських річках і водоспадах у гідрокостюмах без застосування плавзасобів.

Кантрі-туризм – етнографічний туризм, один з видів пізнавального туризму, що набув поширення в сільській місцевості, передбачає знайомство з фольклором, побутом корінного населення, народними традиціями, архітектурою та іншими ментальними цінностями.

Каньйонінг – спортивне проходження водоспадів і каньйонів з використанням спелеологічного спорядження та техніки. К. останніми роками набув поширення у Франції, Іспанії.

Караван – обладнаний під житло самохідний транспортний засіб або фургон, що причіплюється до автомобіля.

Караванінг – вид автотуризму, при якому в ролі засобів розміщення використовують караван.

Картка прибуття – спеціальний бланк, що заповнюється пасажиром, який прибуває в іншу країну літаком або теплоходом і здається працівникам прикордонної служби.

Категорія готелю – класифікація готелів за категоріями, заснована на комплексі вимог до будівель, устаткування, якості послуг і рівнем обслуговування. Категорії позначаються від 1* до 5*.

Квота – кількість номерів, що виділяються засобом розміщення туроператору, турагенту на підставі договору і в певний час.

Кейтеринг – надання харчування і напоїв поза приміщенням кафе чи ресторану.

Кемпер – турист, що подорожує на автотранспорті та користується кемпінгом.

Кемпінг – літній, технічно обладнаний табір для автотуристів (наявність зв'язку, водопроводу, можливість технічного огляду автомобілів).

Кемпінг – табір для автотуристів, обладнаний наметами або іншими легкими спорудами літнього типу (наприклад, бунгало), автомобільною стоянкою, системою водопостачання та каналізації, а також пристосуваннями для приготування їжі.

Клас – розряд пасажирських залізничних вагонів, кают на теплоходах, місць на літаках, який встановлюється залежно від ступеня зручностей, що надаються пасажирам (туристам).

Кліматичний сезон – відрізок часу, що виділяється на основі кількісних та якісних характеристик складових певних природних компонентів (клімату, гідрографічної мережі та ін.).

Кліринг – система розрахунків за послуги, що базується на обліку взаємних вимог сторін, які беруть участь у розрахунках.

Клуб туристів – установа, завданнями якої є пропаганда туризму та екскурсій серед населення, організація масового самодіяльного туризму в приміській зоні, підготовка туристів до категорійних туристських походів (створюються в містах, районах, невеликих підприємствах).

Комбінований квиток – квиток на поїздку з використанням двох і більше транспортних засобів (наприклад, літак-теплохід, поїзд-автобус і т. д.).

Комплексне обслуговування – стандартний набір туристичних послуг, що зазвичай включає в себе зустріч і проводи, розміщення в готелі, харчування та екскурсійне обслуговування.

Комфортність ТРС – здатність територіальної рекреаційної системи задовольняти вимоги відпочиваючих.

Корпоративні тарифи – ціни на готельні послуги, пропонувані колективним замовникам.

Круїз – морська або річкова туристична поїздка на теплоході, що використовується як засіб перевезення, розміщення, харчування, розваг і т. д., що включає в програму берегове обслуговування.

Культурні комплекси – поєднання об'єктів матеріальної та духовної культури (штучні споруди, що несуть у собі певний стиль, смаки людей, і самі люди з їх звичаями, костюмами, мовою).

Культурно-інформаційна місцевість – елемент територіальної структури культурно-інформаційної системи, поєднання одного або декількох культурно-історичних об'єктів з природно-антропогенним комплексом.

Культурно-інформаційна система – територіально цілісна, антропоцентрична, взаємопов'язана сукупність культурно-історичних та природно-антропогенних комплексів, функціонування яких спрямоване на задоволення культурологічних і рекреаційних потреб людини.

Культурно-інформаційний ландшафт – сукупність культурно-інформаційних, компактно розташованих місцевостей, що мають достатній культурно-історичний потенціал для задоволення культурологічних та рекреаційних потреб людини.

Культурно-інформаційний район – об'єднання культурноінформаційних ландшафтів, що характеризується спільним використанням інфраструктурних об'єктів.

Культурно-історичний потенціал системи – категорія, що визначається пізнавальною цінністю окремих об'єктів культурно-інформаційної системи.

Курортна зона – територія зі сприятливими для відпочинку та лікування кліматичними умовами та високою естетичною привабливістю пейзажу (морські, озерні, річкові узбережжя, бальнеологічні комплекси на базі термальних і мінеральних джерел).

Курортний збір – податок, що встановлюється місцевою владою курортів і збирається з усіх відвідувачів, які прибувають на ці курорти та користуються будь-якими засобами розміщення.

Курортологія – галузь медичних знань, що вивчає мінеральні води, лікувальні грязі, клімат (у межах лікувальних місцевостей) та їх використання з профілактичною та лікувальною метою.

Лapidарний склад (стиль) – найбільш стислий склад (стиль); початково найбільш стислий і виразний склад, характерний для написів на давньогрецьких, давньоримських пам'ятниках.

Листок очікування – складений у порядку надходження запитів список осіб, які очікують звільнення місць у разі відмови пасажирів або

клієнтів від бронювання. Замовлення задовольняються відповідно черги за списком при вивільненні броні.

Лісопарк – впорядкована територія лісу, призначена для короточасного відпочинку і перетворена шляхом поступової її реконструкції на певну ландшафтно-планувальну систему. Об'єднує рекреаційні, ландшафтно-архітектури, санітарно-гігієнічні, пізнавальні та лісогоспода ...

Лісорекреаційна область – найбільша територіальна одиниця лісорекреаційного районування, яка характеризується відносною спільністю природних та економічних умов розвитку рекреаційної діяльності.

Лісорекреаційне районування – окремий вид рекреаційного районування, що ґрунтується на обліку характеру та ступеня рекреаційної освоєності приміських та інших лісових масивів рекреаційного призначення.

Лісорекреаційний округ – територія з близькими за історією розвитку природними ландшафтами і лісовими формаціями з однаковими або спорідненими ґрунтово-кліматичними умовами і напрямками рекреаційної діяльності.

Лотель – рекреаційне підприємство, призначене для занять кінним туризмом та спортом. Організовується на діючих турбазах (турбазах-готелях), де створюються пункти прокату коней.

Лукопарк – впорядкована територія луки, що характеризується перевагою відкритих лукових просторів, що становлять більше половини її території, інша частина відводиться під насадження та водоймами.

Маніфест – список членів команди і пасажирів морського пасажирського судна з зазначенням паспортних даних.

Маркетинг у туризмі – діяльність, спрямована на задоволення потреб різних категорій населення в тому чи іншому виді рекреаційно-туристських послуг, вивчення ринку останніх; фізичне переміщення товару та послуг від виробника (туроператор, турфірма тощо).

Маркирування – найпростіший та необхідний вид благоустрою туристських маршрутів, зон відпочинку, природних об'єктів, що перебувають під охороною. Полягає в нанесенні (з метою забезпечення безпеки, виділення екологічних стежок) на природні об'єкти певних знаків.

Маршрут – заздалегідь намічений або встановлений шлях прямивання мандрівників (туристів) або транспортних засобів.

Мимовільні туристи – категорія, що об'єднує туристів, які не мають фінансової або культурної можливості виїхати за кордон (робітники та службовці середньої та низької кваліфікації, студенти, пенсіонери тощо).

Митна декларація – письмова або усна заява з боку туристів митним органам при перетинанні кордонів, що містить дані про речі та предмети, які провозять туристи.

Митна декларація – письмова або усна заява з боку туристів прикордонникам при перетині кордону, що містить відомості про речі і предмети, що перевозяться туристами.

Митниця – державна установа, яка здійснює контроль і пропуск товарів і особистих речей, що провозяться через кордон, і стягування мита.

Митні пільги – часткове або повне звільнення від сплати мита на ввезення в країну предметів або товарів, зазвичай оподатковуваних митом; часткове або повне зняття обмежень на вивезення з країни певних предметів або товарів.

Мито – податок, яким обкладаються деякі товари, що пропускаються через кордон будь-якої країни.

Міграційна рекреація – використання вільного часу для власного задоволення поза межами населеного пункту, що є місцем постійного мешкання.

Міжнародний молодіжний табір (ММТ) – рекреаційне підприємство (низова ТРС), призначене для відпочинку та розвитку дружніх зв'язків між молоддю різних країн. Аналогічне призначення мають міжнародні молодіжні центри (ММЦ).

Міжнародний студентський квиток – документ певної форми, що підтверджує факт навчання в університеті або іншому вищому навчальному закладі, для отримання пільг студентами при здійсненні туристичних поїздок.

Міжнародний туристичний ваучер – документ, який об'єднує ваучер і офіційний документ як його невід'ємну частину: призначений для бронювання місць в готелях, оренди автомобілів і інших видів обслуговування в подорожах, що вимагають попередню оплату.

Міжпоселенський центр відпочинку – один з перспективних компонентів рекреаційних територій, що виникає в системі групового розселення; поліфункціональне утворення, що характеризується універсальністю в наданні рекреаційних послуг.

Міні-курорт – серійний готель на березі моря, що надає клієнту повний набір сервісних послуг за порівняно невелику плату. Вперше готелі такого типу було відкрито в 1964 р. С.Керзнером.

Мінімальний час стикування – спеціально встановлений для кожного аеропорту час, що необхідний для пересадки з одного рейсу на інший при їх стикуванні.

Міста-курорти – урбанізовані території, функції яких спрямовані на задоволення потреб у лікуванні (з переважанням помірною режиму) або в розвагах; характеризуються значною кількістю технічних систем, розвинутою сферою обслуговування, що становить основу рекреаційної системи.

Модифікований американський план – готельний тариф, що включає в себе вартість розміщення та дворазового харчування (сніданок і обід або сніданок і вечеря).

Мокемп – установа туризму комбінованого типу (рекреаційне підприємство), до складу якої входить мотель (автотуристський готель), який функціонує протягом року, і кемпінг (функціонує влітку).

Мотель – готель для автотуристів, що знаходиться на автостраді, як правило, обладнаний гаражем, станцією технічного обслуговування, автозаправної станцією та іншими службами, необхідними автотуристам.

Надійність ТРС – властивість ТРС, що вказує на безвідмовність її функціонування.

Надмірна вага багажу – надлишки багажу (за вагою та габаритами) понад встановлену авіакомпанією межу, перевезення яких оплачується пасажиром додатково.

Наземне обслуговування – сукупність послуг, що надаються туристу (за виключенням послуг перевізника) з моменту його прибуття до пункту (країни) призначення.

Напівпансіон – обслуговування туриста протягом доби, надання йому неповного набору послуг (ночівля, сніданок, бронювання місць на транспорт); вид комплексного обслуговування, що складається із зустрічі та проводів, розміщення, дворазового харчування.

Народні промисли – специфічний тип культурно-історичних рекреаційних ресурсів, поширений в Україні (особливо в західній частині); фактор розвитку туризму.

Національний природний парк – територія, на якій представлені одна чи кілька екосистем, в основному мало або зовсім не змінених людиною, що становлять науковий, освітній, рекреаційний та

естетичний інтерес. Складний організм, що об'єднує різноманітні за функціональною спрямованістю.

Неробочий час – час, що складається з витрат, пов'язаних з роботою на виробництві (пересування до місця роботи та назад, витрати часу на підприємствах, що не входять до складу робочого часу, що оплачується, тощо), на домашню працю та самообслуговування, задоволення фізіологічних потреб.

Низький сезон – найменш популярний час для подорожей – період максимальних знижок на тури.

Номерний фонд – загальна кількість номерів у готелі.

Норма багажу – максимальна вага або габарит багажу, що приймається авіакомпанією до безкоштовного перевезення. Норми диференційовані за класами пасажирських місць.

Норма багажу – максимальна вага або об'єм багажу, що приймається авіакомпанією до безкоштовного перевезення. У практиці міжнародних авіаперевезень Н. б. звичайно складає 30 кг (66 фунтів) на людину при перевезенні першим класом і 20 кг (44 фунти) при перевезенні.

Об'єкти рекреації – матеріальні тіла, системи, процеси, явища, що створюють умови рекреаційної діяльності, формують її матеріальну основу.

Опубліковані тарифи – офіційно опубліковані для клієнтів «довідкові ціни», ціни роздрібного продажу готельних послуг, ціни «біля стійки», як правило – це максимально високі ціни.

Організатор туру – приватна особа (іноді турагент) або організація, які збирають групу туристів для участі в турі (часто цільового призначення), що пропонує будь-яка туристська фірма.

Організатор туру – приватна особа (часто турагент) або організація, яка збирає групу туристів для участі в турі, що надається туристичною фірмою. Як правило, організатору туру може надаватися безоплатна поїздка за даним маршрутом.

Організаційне забезпечення рекреаційної системи – комплекс заходів, спрямованих на взаємопов'язане управління функціонуванням підсистеми забезпечення відповідно до цільової функції рекреаційної системи шляхом регулювання юридичних, економічних та інших факторів.

Організований туризм – поїздка, організована туристичними фірмами по стандартному або розробленим самим туристом маршрутом.

Отелерія – сукупність підприємств, які мають в своєму розпорядженні сучасне обладнання і відповідні організаційні можливості для прийому, розміщення, проживання та харчування туристів (повний пансіон або напівпансіон, кімната та сніданок, ресторан).

Пам'ятка містобудування – унікальний містобудівний комплекс, у межах якого сконцентровано визначні пам'ятки історії та культури світового (за списками ЮНЕСКО), загальнодержавного та місцевого значення. До них належать всі історико-архітектурні та історико-культурні заповідники України.

Пам'ятки історії – складова частина соціально-історичних рекреаційних ресурсів (пам'ятні місця, будинки, споруди та предмети, пов'язані а найважливішими історичними подіями в житті народу, розвитком суспільства і держави).

Пам'ятки мистецтва – складова частина соціально-історичних рекреаційних ресурсів (витвори монументального, образотворчого, декоративно-ужиткового та інших видів мистецтва, які використовуються в сфері пізнавального туризму).

Пансіон – невеликий приватний готель (на 5-10 номерів), в якому обслуговування гостей забезпечується власником або сім'єю, які переважно проживають в тій же будівлі.

Парадори – готелі, що належать державі та побудовані в національному стилі на околицях міст або в сільській місцевості (Іспанія).

Параотелерія – місця прийому туристів, що виникли після Другої світової війни внаслідок економічних (фінансування будівництва нових готелів, реконструкція старих та ін.), психологічних (свобода в проведенні дозвілля, виборі одягу, харчування тощо) та інших чинників.

Парарекреаційні ресурси (ПР) – об'єкти, явища природного, природно-антропогенного, суспільно-історичного, біосоціального, подійного походження, які ні юридично, ні фактично не залучені до туристської індустрії, але характеризуються певним пізнавально-туристським потенціалом.

Паркінг – місце для стоянки автотранспорту.

Паром – самохідне судно, спеціально обладнане для перевезення пасажирів і транспортних засобів (автомобілів, залізничних вагонів та ін.) під час перевезення через водойми (моря, протоки тощо).

Пекідж-тур – будь-який тур (індивідуальний або груповий), що включає в себе певний набір послуг (перевезення, розміщення,

харчування, екскурсії і т. д.), загальна вартість продажу якого дорівнює вартості його елементів.

План-карта – схема розташування місць в каютах або купе.

Подорож – поїздка або пересування пішки до іншої, ніж постійне місце проживання, місцевості або країни з будь-якою метою, що включає заняття, що оплачується, в цій місцевості або країні.

Подорож інформаційно-рекламна – туристська подорож, що здійснюється з метою ознайомлення з особливостями маршруту для підготовки серії інформаційно-рекламних матеріалів.

Польотний купон – частина квитка, в обмін на яку авіакомпанія надає пасажиру перевезення на вказаній в ній ділянці.

Польотний купон – частина квитка, в обмін на яку авіакомпанія перевозить пасажирів на вказаній у ній ділянці.

Порт заходу – пункт стоянки морського пасажирського судна, передбачений його маршрутом.

Портовий збір – збір, що стягується з пасажирів при їх прибутті/від'їзді в місто або країну.

Посадковий талон – картка, що видається пасажиром на авіа- та морських лініях, яку вони зобов'язані здати контрольній службі при посадці.

Приймаюча сторона – юридична особа або індивідуальний підприємець, контрагент, приймають туристів прибулих в країну (місце) тимчасового перебування. Зміст обслуговування, яке надається приймаючою стороною, визначається ваучером.

Припустимі рекреаційні навантаження – межа інтенсивності впливу рекреаційних навантажень на природні комплекси, при досягненні якої природна система в цілому не втрачає здатності до самовідновлення, тобто процеси рекреаційної дигресії є оборотними.

Природний потенціал часу – здатність лісових насаджень позитивно впливати на психічний та фізичний стан людини, забезпечувати відновлення її працездатності та підвищення продуктивності праці.

Просторово-часова локалізація рекреаційного процесу – сукупність функціонально-однорідних подій, пов'язаних із задоволенням рекреаційних потреб населення, близьких в просторово-часовому відношенні.

Пряме бронювання – бронювання без посередників.

Прямий рейс – рейс, при якому пасажир не робить пересадок на всьому шляху проходження від пункту вильоту до пункту призначення.

Райони екскурсійного туризму – території високої концентрації культурно-історичних об'єктів, які включають мережу екскурсійних центрів та пунктів, пов'язаних системою екскурсійних маршрутів, загальним інфраструктурним забезпеченням, єдиною системою управління.

Раритетні рекреаційні об'єкти – виключно рідкісні (екзотичні, дивовижні) соціально-історичні та природні об'єкти, що використовуються для рекреації.

Рафтинг – сплав по гірських річках на човнах, катамаранах або плотах, що не обладнані моторними засобами.

Регламентована (планова) рекреація – подорож і перебування за точним, попередньо оголошеним регламентом. Рекреанти забезпечуються комплексом послуг, вказаних у заздалегідь придбаній путівці.

Регулярний рейс – рейс, що виконується постійно протягом певного терміну відповідно до заздалегідь опублікованого розкладу.

Регулярний рейс – рейс, що виконується постійно протягом певного терміну у відповідності до раніше встановленого й опублікованого розкладу.

Ресстраційна картка – що видається в ряді країн прикордонною владою тимчасовим відвідувачам при в'їзді в країну документ, що підтверджує ресстрацію цих відвідувачів владою даної країни.

Режим заповідний – повністю або частково обмежене втручання людини в природні процеси на основі підтримки екологічної рівноваги для збереження видів живих організмів (їх угруповань) і елементів неживої природи (геологічні пам'ятки природи).

Резерват – загальна назва території, що охороняється (пам'ятки природи, заказники, заповідники); природна територія заповідно-еталонного або ресурсозахисного типу.

Реклама в туризмі – друковане, рукописне, усне, графічне або інші повідомлення (інформація) про особливості, засоби споживання туристського товару, його якості, місце реалізації тощо. Поділяється на: 1) рекламу в періодиці, 2) друковану рекламу, 3) кіно-, теле-, радіорекламу.

Рекламація – претензія; заява однієї сторони про те, що інша сторона не виконала (повністю або частково) свої зобов'язань, і вимога у зв'язку з цим відповідного відшкодування.

Рекламний тур (ознайомча поїздка) – безкоштовний або пільговий тур, організований для турагенцій і/або співробітників

авіакомпаній з метою їх ознайомлення з певними туристичними маршрутами та центрами.

Рекреалогія – галузь знань про причини та способи здійснення рекреаційної діяльності як невід'ємної складової життя кожної людини та суспільства, соціально-культурні, економічні, антропо-екологічні механізми організації цієї діяльності та її наслідки.

Рекреаційна водойма – водний об'єкт (або його частина) природного або штучного (антропогенного) походження (річка, озеро, водосховище, ставок та ін.), призначений для задоволення рекреаційних потреб населення (оз.Свитязь в Шацькому національному парку в Україні).

Рекреаційна сукцесія – послідовна зміна стереотипів рекреаційної діяльності (поведінки відпочиваючих). Вивчення зміни стереотипів поведінки рекреантів і відповідних їм фізичних середовищ відпочинку дає можливість управляти рекреаційними системами та конструювати їх.

Рекреаційна територія – складова земельного фонду, що використовується в туризмі, лікуванні та відпочинку; система взаємопов'язаних природних, природно-соціальних і соціальних компонентів, функціонування яких покликано забезпечувати рекреаційний попит населення.

Рекреаційна хронограма – графічний спосіб відображення віку та кількості архітектурно-історичних пам'яток у межах певної території. Просторово-хронологічні межі Р. х. можуть мати значну амплітуду (від періоду первіснообщинного ладу до сучасного етапу розвитку суспільства).

Рекреаційне господарство – складова частина господарського комплексу країни, в межах якої реалізується основний технологічний процес планування, управління, обслуговування рекреантів; комплексна, складна, динамічна галузь обслуговування населення.

Рекреаційне з'єднання – система рекреаційних комбінатів, що забезпечує проведення кількох циклів рекреаційних занять.

Рекреаційне навантаження – показник, що характеризується кількістю рекреантів на одиницю площі за певний період. Визначають шляхом обліку часу перебування рекреантів на пробних площах або в лісовому масиві (лісопарку, парку, зоні відпочинку).

Рекреаційне об'єднання – в морфоструктурному плані - сукупність підприємств, комбінатів і з'єднань, пов'язаних між собою своєрідним каркасом - мережею шляхів сполучення та маршрутів.

Рекреаційне освоєння – багатосторонній процес пристосування території для певних видів рекреаційних занять та їх комбінацій. Процес історичного розвитку просторової рекреаційної функції включає.

Рекреаційне підприємство – низова ТРС (див. територіальна рекреаційна система), елементарна ланка в ієрархії рекреаційних систем (санаторій, турбаза, пансіонат, туристський теплохід, будинок рибалки тощо).

рекреаційне підприємство (низова ТРС), яке займається організацією відпочинку, походів та екскурсій. О.О. Бейдик "Українсько-російський словник термінів і понять з рекреаційної географії та географії туризму".

Рекреаційний підрайон – частина рекреаційного району, що включає один або кілька курортів однакового профілю з зонами відпочинку і центрами туризму в межах адміністративного району.

Рекреаційний простір – частина соціального простору, що використовується для рекреаційної діяльності; формується внаслідок діяльності відпочиваючих і організаторів відпочинку.

Рекреаційний район – частина рекреаційного регіону, що включає курорти однакового профілю, зони відпочинку та центри туризму в межах територіального поєднання географічних ознак і факторів, а також рекреаційних ресурсів.

Рекреаційний регіон – ТРС, до складу якої входять підсистеми тривалого та короткочасного відпочинку, санаторно-курортного лікування і туризму, управління, обслуговування, транспорту, переважно в межах економічного району.

Рекреаційний сюжет карти – складова частина змісту карти, яка характеризує певні властивості ТРС або її елементів (і зв'язки між ними), відбиває зв'язки ТРС з іншими системами.

Рекреаційний час – частина соціального часу особистості, групи, суспільства, що використовується для збереження, відтворення та розвитку фізичного, духовного здоров'я та інтелектуального вдосконалення.

Рекреаційні заклади – спеціалізовані заклади короткочасного (щоденного, щотижневого) та тривалого розміщення людей, призначені для задоволення їх рекреаційних потреб (лікувально-оздоровчих, культурно-освітніх і спортивних), розташовані поза межами місць постійного проживання.

Рекреаційні зміни – антроподинамічна дигресія складу, структури та функціонування ценоекосистем, насамперед, завдяки значному ущільненню ґрунту, знищенню рослин, дрібних тварин та ін.

Рекреаційні карти – тематичні карти, створені в результаті спеціальних досліджень, що містять інформацію про рекреаційну діяльність як соціально-економічне явище. На Р.к. відображаються потоки рекреантів, ємність ТРС, рекреаційні навантаження, фактори розвитку рекреаційної діяльності.

Рецепція – загальний зал або кімната в готелях для прийому, реєстрації та оформлення гостей, а також знаходження чергових-портьє для прийому і видачі ключів від номерів і виконання різного виду доручень гостей готелю.

Розрахунковий час – момент початку/закінчення доби (зазвичай 12:00), до настання якого клієнт готелю зобов'язаний звільнити номер або оплатити повністю або частково наступну ночівлю.

Ручний багаж – речі, які авіакомпанія дозволила без додаткової плати перевозити при собі, причому відповідальність за збереження ручного багажу несе пасажир.

Санаторій – рекреаційне підприємство (низова ТРС), лікувально-профілактичний заклад, призначений переважно для курортного лікування на основі використання клімато- та фізіотерапії, дієти, спеціального режиму дня тощо.

Сафарі – туристична поїздка з метою полювання або знайомства з місцевою природою, як правило в країнах Центральної Африки.

Сертифікація турслуж – процедура перевірки якості пропонованих продуктів туристичної фірми з подальшою видачею сертифікату відповідності якості.

Система фортуна – продаж турпослуг зі знижкою за розміщення без вказівки конкретного готелю, назва якого стає відомою при переїзді на місце відпочинку. При цьому гарантується розміщення в готелі певної категорії.

Сімейний план – система знижок з вартості розміщення, що надаються в деяких країнах готелями членам однієї сім'ї, які подорожують разом.

Сімейний план – система знижок з вартості розміщення, що надаються в деяких країнах готелями членам однієї сім'ї, які подорожують разом.

Скі-пас – дозвіл або пропуск на користування підйомниками в певному місці для спуску на гірських лижах чи сноуборді.

Спелеотуризм – один з видів активного туризму, основним фактором розвитку якого є наявність спелеоресурсів (печери, лійки, підземні озера та інші карстові форми). Протягом 30 останніх років на території України було відкрито та вивчено близько 1100 нових печер.

Спортивно-тренувальні угіддя – природні комплекси, що забезпечують можливість проведення навчальних, тренувальних занять (пересування по схилах, скелях, подолання перешкод).

Стійкість ТРС – властивість, яка відображає здатність системи зберігати протягом тривалого часу заданий їй стан, протистояти зовнішнім та внутрішнім (що виходять з підсистем) впливам.

Суб'єкти рекреації – люди, що здійснюють рекреаційну діяльність відповідно до своїх стандартів. Надання рекреаційних послуг окремому рекреанту називають туром.

Суб'єкти туристської діяльності – це підприємства, заклади, організації незалежно від форм власності, а також фізичні особи, які зареєстровані відповідно до чинного законодавства на здійснення діяльності з надання туристичних послуг.

Суперточка-тур – локальна (просторово обмежена) територія антропогенного або природного походження, що являє собою унікальне поєднання природних компонентів (пейзажне різноманіття, атрактивність ландшафтів) і характеризується суттєвою соціально-історичною діяльністю.

Супроводжуючий – службовець туристичної фірми, в обов'язки якого входить супровід туристів за маршрутом, організація розміщення, харчування та пТарифний план (A tariff plan) - сукупність тарифів для різних типів номерів з урахуванням сезонів, робочих і вихідних днів, кількості проживаючих у номері гостей і варіантів, включених у тариф послуг.

Таймшер – купівля права користування номером на один-два тижні в тому чи іншому місці протягом тривалого періоду. При цьому створюються умови для обміну місцями відпочинку, що дозволяє власникам таймшерів міняти місце відпочинку.

Такс-фрі (tax free) – система часткового повернення податку на додану вартість в ряді країн при купівлі та вивезенні товару іноземцями. Як правило, використовується в великих магазинах при купівлі товару дорожче певної суми. Гроші можуть повертатися при перетині кордону або в країні постійного перебування.

Тарифи авіаквитків – диференційована система оплати авіаперевезення в залежності від рівня послуг, що надаються, умов використання, обміну та повернення авіаквитків.

Телефонне опитування – телефонна розмова між представником дослідницької компанії або інтерв'юером і респондентом або опитуваним.

Теорія очікування (A theory of expectation) - концепція, згідно з якою наявність у людини активних потреб не є єдиною і достатньою умовою мотивації її поведінки на досягнення якої-небудь мети. Людина очікує при цьому, що її дії обов'язково при ведуть до досягнення цієї мети.

Теорія систем (The system theory) – концепція, згідно з якою менеджери повинні розглядати організацію як відкриту систему взаємопов'язаних частин, що намагається досягти різноманітних цілей у зовнішньому змінному середовищі.

Територіальна організація рекреаційної діяльності – складний, діалектичний процес, зумовлений дією об'єктивних факторів, кожний в яких специфічно впливає на розміщення рекреаційних об'єктів, підприємств супутніх галузей.

Територіальна рекреаційна система (TRC) – форма організації рекреаційної діяльності на певній території, що забезпечує функціональний взаємозв'язок, взаємодію та координацію всіх підсистем, блоків і елементів рекреаційного господарства для надання послуг відпочинку.

Територіально-психологічна комфортність – властивість TRC, що характеризує можливість одночасного проведення на даній площі певних рекреаційних занять з певною кількістю людей без порушення психофізіологічних та гігієнічних умов їх проведення.

Територіально-рекреаційний комплекс (ТРК) – особлива форма територіальної організації господарства, яка формується в процесі взаємопов'язаного розвитку рекреаційної та інших видів господарської діяльності на компактній території, що має специфічні соціально-економічні і природні характеристики; ...

Територіально-туристський комплекс (ТТК) – складне територіально-господарське утворення, сукупність туристських закладів, підприємств сфери обслуговування, об'єднаних тісними економічними та виробничими зв'язками і спільним використанням рекреаційних ресурсів території.

Технічне забезпечення рекреаційної системи – сукупність властивостей технічних засобів і споруд, що забезпечують реалізацію цільової функції системи; виділяють 3 основні типи засобів: цільового забезпечення.

Тип закладу громадського харчування – категорія закладів громадського харчування, об'єднаних за характерними ознаками асортименту кулінарної продукції, контингентом споживачів та формами організації їхнього обслуговування.

Товар – це предмет, що може задовольнити потребу споживача, пропонується на ринку з метою привернення уваги, придбання, використання або споживання. Виробники повинні знайти споживачів, яким вони хочуть здійснювати продаж, з'ясувати їхні потреби, а потім створити товар, що найбільше задовольняє ці потреби.

Товарний франчайзинг (Product franchising) – є продажем товарів, що виробляються франчайзером під зареєстрованим товарним знаком. Франчайзі, зазвичай, здійснює їхнє післяпродажове обслуговування ("Еконіка взуття", "Червоний куб").

Топлес – використання купальника без верхньої частини (в деяких країнах, курортах або пляжах не рекомендується або взагалі забороняється).

Торгова марка (Trademark) – відмітний логотип, символ або марка, що використовується підприємством для самоідентифікації і є офіційно зареєстрованою на території всієї країни і, за можливості, інтернаціонально. Вона може бути використана франчайзі за ліцензійною угодою з франчайзером.

Транзит – провезення пасажирів (туристів) з однієї країни в іншу через проміжну країну.

Транзитний відвідувач – особа, яка робить зупинку в даній місцевості або країні під час дороги до місця призначення.

Транзит-чартер – чартерне перевезення, організоване кількома розташованими в різних регіонах туроператорами (або філіями одного туроператора), що припускає проміжну посадку в третьому аеропорту з метою прийняття на борт туристів, які прямують на відпочинок у DESTINATION рейсу.

Трансфер – будь-яке перевезення туриста всередині туристичного центру (доставка з вокзалу, аеропорту або морського порту в готель і назад; з одного вокзалу, аеро- або морського порту на інший; з готелю в театр і назад).

Трансфер (Transfer) – будь-яке перевезення туриста всередині туристичного центру (доставка з вокзалу, аеропорту або морського порту в готель і назад; з одного вокзалу, аеро- або морського порту на інший; з готелю в театр і назад).

Трансфер в туризмі – перевезення туристів на ділянках аеропорт - база - аеропорт, вокзал - база - вокзал, яке здійснюється переважно автобусами.

Трансферна ціна – різновид оптової ціни підприємства. Застосовується під час здійснення комерційних операцій між підрозділами однієї й тієї самої фірми.

Трекінг – піші походи по пересічній місцевості без спеціальної підготовки учасників.

Трудове забезпечення рекреаційної системи – сукупність живої праці, необхідної для технічного й організаційного забезпечення функціонування рекреаційної системи.

Тур – поїздка за певним маршрутом в певний термін з певним комплексом послуг (перевезення, розміщення, харчування та ін.). Розрізняють індивідуальну та групову подорож.

Тур – туристична поїздка за певним маршрутом у певний строк із певним комплексом послуг (перевезення, розміщення, харчування тощо). Розрізняється індивідуальна і групова подорож.

Турагент – роздрібна туристська фірма, що займається реалізацією турів, які організуються оптовими туристськими фірмами, а також продажем споживачам окремих туристських послуг (транспортних квитків, екскурсій тощо).

Турагентська діяльність – діяльність із просування й реалізації туристичних, зокрема готельних послуг, що здійснюється на підставі ліцензії юридичною особою або індивідуальним підприємцем (турагентом чи готельним комплексом).

Турдокументи (Tour documents) – документи, які видаються туристам туристичною фірмою, що їх обслуговує, в обмін на ваучер у першому пункті обслуговування (готельні талони, талони на харчування та екскурсії), за якими туристам надаються конкретні туристичні послуги.

Туризм – діяльність осіб, які здійснюють поїздки та перебувають у місцях, що знаходяться за межами їхнього звичайного середовища на термін від 24 годин до одного року, з будь-якою метою, але без здійснення діяльності, що оплачується з джерел, які знаходяться у місці відвідання.

Туризм виїзний – подорожі осіб, які постійно проживають в Україні, в іншу країну.

Туризм в'їзний – подорожі в межах України осіб, які не проживають постійно в Україні.

Туризм діловий – тимчасові відрядження зі службовою метою, включаючи участь у конференціях, конгресах тощо без отримання прибутку в місці відрядження. 2. Вид туризму, складовою якого є подорожі спеціалізованих груп однорідного професійного складу.

Туризм екологічний – складова рекреаційної діяльності, за якої негативний вплив на природне середовище та його компоненти є мінімальним. Т. е. передбачає гармонійне єднання людини, засобів рекреації, природного середовища та рекреаційної інфраструктури.

Туризм екскурсійний – поїздки тривалістю не більш 24 годин, як правило, без ночівлі.

Туризм заохочувальний – туристські поїздки (як правило групові), що надаються адміністрацією підприємств та установ своїм співробітникам на пільгових умовах або безкоштовно як премії за високі виробничі показники.

Туризм круїзний – туристські поїздки з використанням транспортних засобів не тільки для перевезення, але й як засобу розміщення, харчування, розваг тощо.

Туризм соціальний – туризм, що субсидується коштами, виділеними на соціальні потреби.

Туризм стаціонарний – групові або індивідуальні поїздки без активного пересування за маршрутом з перебуванням в одному або двох місцях призначення з оздоровчими та пізнавальними цілями.

Турист – особа, яка здійснює подорож Україною або іншими країнами з незабороненою законом країни перебування метою на термін від 24 годин до одного року без здійснення будь-якої оплачуваної діяльності та із зобов'язанням залишити країну або місце перебування в зазначений термін.

Туристика – комплексна дисципліна, що досліджує фактори та явища, пов'язані з туризмом. Термін використовується в Польщі, Чехії, Словачії та інших країнах. Організація та управління Т. повинні перебувати в суворій відповідності до охорони природи

Туристична діяльність - туropolиторська й турагентська діяльність, а також інша діяльність з організації подорожей.

Туристична послуга – економічне благо, спожите туристом і виражене в результаті виконання відповідним виконавцем договору відшкодованих послуг із перевезення, розміщення, харчування, екскурсійного та іншого обслуговування туриста.

Туристична фірма – підприємство, яке здійснює збут туристичних послуг споживачам. Залежно від функцій, які виконуються туристичними фірмами, їх поділяють на турагентів і туropolиторів.

Туристична фірма (турфірма) – підприємство, що здійснює збут туристичних (зокрема готельних послуг) споживачам. Залежно від функцій, виконуваних туристичними фірмами, їх розділяють на турагентів і туроператорів.

Туристичне агентство (турагентство) – туристична фірма, що займається реалізацією населенню турів, організованих оптовими туристичними фірмами, а також продажем споживачам окремих туристичних послуг (транспортних квитків, екскурсій тощо).

Туристичне агентство (турагенція) – роздрібна туристична фірма, що займається реалізацією турів населенню, які організовуються гуртовими туристичними фірмами, а також продажем споживачам окремих туристичних послуг (транспортних квитків, екскурсій і т. п.).

Туристичний агент – фізична або юридична особа, що має з готелем договірні відносини на постачання клієнтів.

Туристичний ваучер – супровідний документ, що встановлює право туриста на туристичні послуги, які входять до складу туру, а також визначає їхні обсяг, якість та інші характеристики і підтверджує факт їх надання.

Туристичний договір (A tourist agreement) – договір про надання туристичних послуг, є основним документом, що юридично підтверджує факт комерційної домовленості між туристом і туристичною фірмою.

Туристичний клас (Tourist Class) (економічний клас). У номері такого класу гість не має особистої ванни.

Туристичний продукт – попередньо розроблений комплекс туристичних послуг, який поєднує не менше, ніж дві такі послуги, що реалізується або пропонується для реалізації за визначеною ціною, до складу якого входять послуги перевезення, розміщення та інші, не пов'язані з перевезенням і розміщенням (послуги з організації відвідувань об'єктів культури, відпочинку та розваг, реалізації сувенірної продукції тощо).

Туристичні документи – документи, що видаються туристам обслуговуючою їх туристичною фірмою в обмін на ваучер в першому пункті обслуговування (готельні талони, талони на харчування та екскурсії).

Туристичні ресурси (Tourist resources) – природні, історичні, соціально-культурні об'єкти, що включають об'єкти туристичного показу, а також інші об'єкти, здатні задовольнити духовні потреби туристів, сприяти відновленню та розвитку їхніх фізичних сил.

Туроператор – оптова туристична фірма, що займається розробкою турів, розрахованих на масовий споживчий попит, їх рекламою і збутом через мережу роздрібних турагентів.

Туроператор – це юридична особа (або індивідуальний підприємець), яка здійснює діяльність із формування, просування та реалізації туристичного продукту на підставі ліцензії. Компанія, що спеціалізується на плануванні, складанні турів (туристичних маршрутів) і продає турпутівки за допомогою турагентів або безпосередньо туристові.

Туроператорська діяльність (tour operator activity) - діяльність із формування, просування та реалізації туристичного продукту, що здійснюється на підставі ліцензії юридичною особою або індивідуальним підприємцем (туроператором).

Фіксована квота – квота із закріпленням певних номерів в готелі за туроператором або турагентом.

Фінансовий звіт (Financial Statement) письмовий протокол стану фінансів підприємства, зокрема балансові звіти та звіти про прибутки і збитки.

Фірмова страва – страва (кулінарний, борошняний кондитерський виріб), яку готують у конкретному закладі (підприємстві) громадського харчування за оригінальною авторською рецептурою із присвоєнням їй фірмової назви, на яку розповсюджується право захисту інтелектуальної власності.

Фірмовий стиль (у вузькому розумінні) (Brandname style) – сукупність товарного знака (і властивих йому кольорів), колірної і графічної оформлення ділових паперів.

Флайтер – туроператор, який є активним фрахтувальником повітряних судів, що належать місцевим авіакомпаніям.

Флуктуація – незначне коливання цін.

Фокус-група – групове інтерв'ю, у процесі якого намагаються зробити так, щоб люди говорили відверто на якісь теми або про якісь готельні послуги.

Фокусування – конкурентна стратегія, завдяки якій організація концентрує свої зусилля на невеликому числі ринкових сегментів, а не на всьому ринку.

Формальні членські групи – колективи, до яких належить людина і які впливають на її поведінку.

Форс-мажор – дія непереборної сили або інша обставина, настання якої не могло бути відвернене стороною, відповідальною за

виконання зобов'язання за договором (угодою), і яка є причиною його невиконання (наприклад, війна, стихійне лихо, страйки тощо).

Форс-мажор – обставина, настання якої не могло бути передбачено стороною, відповідальною за виконання зобов'язання, і є причиною невиконання останнього (наприклад, війна, стихійне лихо тощо).

Фотосафари – туристична поїздка з метою фотографування рідкісних тварин і рослин в природних умовах їх існування.

Франчайзер (Franchisor) – той, хто ліцензує або продає свою торгову марку, ноу-хау і виробничу систему.

Франчайзинг – форма організації бізнесу; коли компанія (франчайзер) передає право на продаж своїх продуктів і послуг партнерові - франчайзі, яким можуть бути незалежна компанія або приватна особа. Франчайзі зобов'язується продавати ці продукти і/або послуги за заздалегідь визначеними правилами ведення бізнесу, встановленими франчайзером, і отримує дозвіл використовувати ім'я компанії - франчайзера, її репутацію, досвід, маркетингові технології, експертизу і механізми підтримки.

Франчайзинг бізнес формату (Business Format Franchising) – франчайзер ліцензує франчайзі на ведення бізнесу під своїм ім'ям і забезпечує повну основу для діяльності франчайзі. Ця форма франчайзингу включає не тільки товар, послугу і торговий знак, але й охоплює всю структуру самого бізнесу, зазвичай включаючи план маркетингу, керівництво по здійсненню діяльності, стандарти, а також контроль якості.

Франчайзинг продукту та імені (Product and Name Franchising) – франчайзер ліцензує франчайзі на ведення бізнесу з використанням його імені. Франчайзі/ліцензіат при цьому володіє меншими правами, ніж у франчайзингу бізнес - формату. Франчайзинг продукту та імені може варіюватися від простого вивішування фірмового знака над підприємством до повного бізнес - пакета.

Франчайзинговий договір (також договір комерційної концесії) (Franchise Agreement) – договір, за яким одна сторона (правоволоділець) передає іншій стороні (користувачеві) за відповідну плату і на певний або невизначений термін права на використання фірмового найменування, на комерційну інформацію, на товарний знак, знак обслуговування тощо. Сторонами за договором комерційної концесії можуть бути юридичні і фізичні особи, зареєстровані як індивідуальні підприємці.

Франчайзинговий куточок (Franchise Corner) – частина території магазину або підприємства, відведена під продаж товарів і/або послуг на основі франчайзингу.

Франчайзі (англ. Franchisee) – фізична або юридична особа, яка купує у франчайзера право на створення бізнесу і виплачує сервісну плату (роялті) за використання товарного знака, ноу-хау, системи ведення бізнесу і допомагає його організації з метою створення власного бізнесу.

Франчайзі систем філій (Multi Unit Franchisee) – приватна особа, товариство або корпорація, які купують права у франчайзера на ведення бізнесу на певній території і управляють всіма франчайзинговими підприємствами самостійно. В подібних угодах зазвичай існує пункт щодо розвитку території. Якщо франчайзі систем філій не виконує цих вимог, франчайзер може вжити деяких заходів.

Франшиза (також франчайзинговий пакет) (Franchise) – повна бізнес-система, яку франчайзер продає франчайзі.

Франшизний внесок (Franchise fee) – надає франчайзі право вести справу за конкретною адресою або на конкретній території. Залежно від франшизи цей внесок може починатися з нуля і доходити до мільйонів доларів;

Фрахтування – укладання чартеру.

Хостел – готель, що працює за принципом гуртожитку. В цьому випадку здаються не номери, а ліжко-місця. Це дешевше, але не так безпечно і комфортно, та й не завжди дешевше.

Ціна – це кількість грошей, заправлений за продукцію чи послугу; або сума благ, цінностей, якими може пожертвувати споживач в обмін на придбання визначеної продукції чи послуги.

Чартер – договір між власниками транспортного засобу (корабля, літака, автобуса і т. п.) і фрахтувальником (наймачем) на оренду всього транспортного засобу або його частини на певний рейс або термін.

Шведський стіл – вид самообслуговування в ресторанах, кафе, що відрізняється тим, що відвідувачі за єдину усереднену плату одержують будь-яку кількість страв за своїм бажанням серед запропонованих, заздалегідь виставлених в залі.

Шенгенська віза – єдина віза терміном до трьох місяців, яка дає можливість безперешкодно пересуватися по території країн Шенгенської групи протягом терміну дії візи.

Шоп-тур – туристична поїздка, метою якої є купівля певних видів товарів, характерних для країни перебування.

ДОДАТКИ

Додаток А

Закон України «Про туризм» визначає загальні правові, організаційні та соціально-економічні засади реалізації державної політики України в галузі туризму та спрямований на забезпечення закріплених Конституцією України прав громадян на відпочинок, свободу пересування, охорону здоров'я, на безпечне для життя і здоров'я довкілля, задоволення духовних потреб та інших прав при здійсненні туристичних подорожей. Він встановлює засади раціонального використання туристичних ресурсів та регулює відносини, пов'язані з організацією і здійсненням туризму на території України.

Стаття 4 Організаційні форми та види туризму:

Організаційними формами туризму є міжнародний і внутрішній туризм.

До міжнародного туризму належать: в'їзний туризм - подорожі в межах України осіб, які постійно не проживають на її території, та виїзний туризм - подорожі громадян України та осіб, які постійно проживають на території України, до іншої країни.

Внутрішнім туризмом є подорожі в межах території України громадян України та осіб, які постійно проживають на її території.

Залежно від категорій осіб, які здійснюють туристичні подорожі (поїздки, відвідування), їх цілей, об'єктів, що використовуються або відвідуються, чи інших ознак існують такі види туризму:

- дитячий;
- молодіжний;
- сімейний;
- для осіб похилого віку;
- для осіб з інвалідністю;
- культурно-пізнавальний;
- лікувально-оздоровчий;
- спортивний;
- релігійний;
- екологічний (зелений);
- сільський;
- підводний;
- гірський;
- пригодницький;
- мисливський;

автомобільний;
самодіяльний тощо.

Особливості здійснення окремих видів туризму встановлюються законом.

Додаток Б

Постанова Кабінету Міністрів України: «Про затвердження Порядку надання послуг з тимчасового розміщення (проживання)» від 15 березня 2006 р. № 297 (зі змінами) затверджує відповідний Порядок, яким врегульовано питання щодо:

- діяльності юридичних та фізичних осіб з надання місця для ночівлі у засобі розміщення за плату,
- іншої діяльності, передбаченої чинним законодавством, яка пов'язана з тимчасовим розміщенням (проживанням).

Додаток В

Постанова Кабінету Міністрів України: «Про затвердження Порядку здійснення рятувальних заходів на об'єктах туристичних відвідувань» від 27.05.2009 № 507 затверджує відповідний Порядок, яким визначено механізм здійснення в межах України Оперативно-рятувальною службою цивільного захисту, державними та комунальними аварійно-рятувальними службами, аварійно-рятувальними службами підприємств, установ та організацій, яким належать чи які обслуговують об'єкти туристичних відвідувань, рятувальних заходів на таких об'єктах та надання необхідної допомоги туристам (екскурсантам), що опинилися в надзвичайній ситуації техногенного або природного характеру.

Додаток Г

Постанова Кабінету Міністрів України: «Про затвердження Порядку створення і ведення Державного кадастру природних територій курортів» від 23.05.2001 № 562 затверджує відповідний Порядок, який визначає механізм створення та ведення зводу відомостей у текстовій, цифровій та графічній (картографічній) формі про правовий статус, належність, режим, географічне положення, площу, кліматичні особливості, види та запаси природних лікувальних ресурсів, якісні характеристики природних територій курортів, їх лікувальну, профілактичну, реабілітаційну, природоохоронну, наукову, рекреаційну та іншу цінність.

Додаток Д

Постанова Кабінету Міністрів: «Про затвердження критеріїв, за якими оцінюється ступінь ризику від провадження туроператорської діяльності, що підлягає ліцензуванню, та визначається періодичність проведення планових заходів державного нагляду (контролю) Міністерством економічного розвитку і торгівлі» від 19.09.2018 № 747.

Постановою визначено:

- ризику настання негативних наслідків від провадження туроператорської діяльності, що підлягає ліцензуванню,
- вичерпний перелік критеріїв, за якими оцінюється ступінь ризику від провадження туроператорської діяльності, що підлягає ліцензуванню, їх показники та кількість балів за кожним показником
- періодичність здійснення Мінекономрозвитку планових заходів державного нагляду (контролю) за дотриманням суб'єктами господарювання ліцензійних умов провадження туроператорської діяльності.

Додаток Е

Постанова Кабінету Міністрів України: «Про виконання Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони» від 25 жовтня 2017 р. № 1106 (зі змінами).

Постановою затверджено План заходів з виконання Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони. Зазначений План передбачає, зокрема, заходи щодо міжнародного співробітництва у сфері туризму, розвитку зеленого туризму, удосконалення чинного законодавства у туристичній галузі тощо.

Додаток Ж

Наказ Державної туристичної адміністрації України та Державного комітету статистики України «Про затвердження Методики розрахунку обсягів туристичної діяльності» від 12.11.2003 № 142/394, зареєстровано в Міністерстві юстиції України 8 грудня 2003 р. за № 1128/8449.

Наказом затверджено відповідну Методику, яка визначає систему показників, єдиних за змістом та порівнянних на всіх рівнях державного управління в Україні та на міжнародному рівні, що характеризують обсяги туристичної діяльності та вплив туризму на економіку країни (регіону).

Методика застосовується для гармонізації на державному рівні показників та джерел статистичної інформації, що визначають економічну та соціальну вагомість туризму в Україні, для підрахунку розмірів туристського споживання і залучених таким чином до обігу грошових коштів, інших вигод від розвитку туризму.

Додаток И

Наказ Державної туристичної адміністрації України «Про затвердження Правил користування готелями й аналогічними засобами розміщення та надання готельних послуг» від 16.03.2004 р. № 193, зареєстрований в Міністерстві юстиції України 2 квітня 2004 р. за № 13/9012 (зі змінами).

Наказом затверджені відповідні Правила, які регламентують основні вимоги щодо користування готелями та аналогічними засобами розміщення (далі - готелі) усіх форм власності, що здійснюють діяльність на території України у сфері надання послуг розміщення (готельних послуг) споживачам, і регулюють відносини між споживачами (фізичними особами, які проживають у готелях або мають намір скористатися готельними послугами) та готелями, виконавцями цих послуг.

Додаток К

Наказ Державної туристичної адміністрації України «Про затвердження Положення про порядок видачі дозволів на право здійснення туристичного супроводу фахівцям туристичного супроводу» від 24.09.2004 № 83.

Наказом затверджено відповідне Положення, яке розроблено з метою забезпечення надання якісного туристичного супроводу та екскурсійного обслуговування груп туристів та туристів, що здійснюють подорожі індивідуально, створення бази даних про наявні в Україні кадри туристичного супроводу, ступінь фахової підготовки гідів-перекладачів, екскурсіводів, спортивних інструкторів, провідників та інших фахівців туристичного супроводу.

Цим Положенням визначаються:

- порядок видачі дозволів на право здійснення туристичного супроводу;
- порядок створення та основні функції акредитаційних комісій;
- перелік документів, що надаються фахівцями туристичного супроводу акредитаційній комісії для отримання дозволу на право здійснення туристичного супроводу;
- порядок контролю та скасування дії дозволу на право здійснення туристичного супроводу.

Додаток Л

Наказ Міністерства освіти і науки України «Про затвердження нормативно-правових актів, які регламентують порядок організації туристсько-краєзнавчої роботи», від 02.10.2014 № 1124, зареєстрований в Міністерстві юстиції України 27 жовтня 2014 р. за № 1340/26117.

Наказом затверджено:

- Інструкцію щодо організації та проведення туристських спортивних походів з учнівською та студентською молоддю;
- Інструкцію щодо організації та проведення екскурсій і подорожей з учнівською та студентською молоддю;
- Положення про туристські маршрутно-кваліфікаційні комісії навчальних закладів.

Додаток М

Наказ Державної туристичної адміністрації України «Про затвердження порядку оформлення ваучера на надання туристичних послуг та його використання», від 06.06.2005 р. № 50, зареєстрований в Міністерстві юстиції України 18 липня 2005 р. за № 765/11045 (зі змінами).

Наказ прийнятий з метою посилення контролю за роботою суб'єктів туристичної діяльності і підвищення їх відповідальності перед споживачами туристичних та екскурсійних послуг за виконання договірних зобов'язань.

Наказом затверджено:

- опис бланка ваучера;
- інструкцію про порядок оформлення ваучера на надання туристичних послуг та його використання.

Додаток Н

Наказ МНС України «Про затвердження Порядку проведення пошуково-рятувальних робіт на об'єктах туристичних відвідувань» від 12.06.2012 № 891, зареєстрований в Міністерстві юстиції України 03 липня 2012 р. за № 1098/21410.

Наказом затверджено відповідний Порядок, який визначає вимоги до організації та виконання Оперативно-рятувальною службою цивільного захисту, державними та комунальними аварійно-рятувальними службами, аварійно-рятувальними службами підприємств, установ та організацій, яким належать чи які обслуговують об'єкти туристичних відвідувань, пошуково-рятувальних робіт на таких об'єктах та надання необхідної допомоги туристам (екскурсантам), що опинилися в надзвичайній ситуації техногенного або природного характеру. (пошуково-рятувальні роботи - заходи, спрямовані на пошук людей, які опинилися в небезпеці на об'єктах туристичних відвідувань, їх рятування і захист, надання, у разі необхідності, першої невідкладної медичної допомоги та евакуація до найближчих медичних закладів).

Додаток О

Наказ Міністерства економічного розвитку «Про затвердження плану заходів з реалізації Стратегії розвитку туризму та курортів на період до 2026 року у 2019 році» від 05.03.2019 № 346.

Наказом затверджено відповідний План, яким передбачено низку заходів на напрямками:

- безпека туристів,
- нормативно-правова база у сфері туризму та курортів,
- розвиток туристичної інфраструктури,
- розвиток людських ресурсів,
- маркетингова політика розвитку туризму та курортів України.

Додаток П

Наказ Міністерства економічного розвитку «Про утворення робочої групи з питань знакування та маркування маршрутів активного туризму» від 14.07.2017 № 1022.

Наказом утворено відповідну робочу, її склад та затверджено Положення про робочу групу з питань знакування та маркування маршрутів активного туризму.

Робоча група є тимчасовим консультативно-дорадчим органом, утвореним при Мінекономрозвитку з метою вивчення питань щодо знакування та маркування маршрутів активного туризму.

Основними завданнями робочої групи є: надання пропозицій щодо створення та моніторингу мережі маршрутів активного туризму; розроблення рекомендацій щодо організації і проведення робіт із знакування та маркування маршрутів активного туризму (далі – маркування); розгляд пропозицій щодо маркування на території України, з урахуванням погоджень із заінтересованими органами та установами; опрацювання рекомендацій щодо правил та порядку розміщення знаків, з урахуванням специфіки регіону та визначеного маршруту; аналіз та оброблення інформації про стан проведення маркування в регіонах.

Додаток Р

Наказ Міністерства економічного розвитку і торгівлі України «Про затвердження інформаційних і технологічних карток адміністративних послуг, що надаються Міністерством економічного розвитку і торгівлі України у сфері туризму» від 19.02.2016 № 268.

Наказом затверджено:

- інформаційну картку адміністративної послуги з видачі ліцензії на провадження туроператорської діяльності;
- інформаційну картку адміністративної послуги з переоформлення ліцензії на провадження туроператорської діяльності;
- інформаційну картку адміністративної послуги з анулювання ліцензії на провадження туроператорської діяльності;
- технологічну картку адміністративної послуги з видачі ліцензії на провадження туроператорської діяльності;
- технологічну картку адміністративної послуги з переоформлення ліцензії на провадження туроператорської діяльності;
- технологічну картку адміністративної послуги з анулювання ліцензії на провадження туроператорської діяльності.

Додаток С

Наказ Міністерства економічного розвитку і торгівлі України «Про утворення Ради туристичних міст і регіонів» від 09.09.2016 № 204 (зі змінами).

Наказом утворено Раду туристичних міст і регіонів (далі – Рада) у складі та затверджено Положення про неї.

Основними завданнями Ради є підготовка пропозицій і рекомендацій щодо:

- формування та підвищення ефективності державної політики у сфері туризму та курортів, її реалізації на регіональному та місцевому рівнях;

- визначення проблемних питань, що виникають під час реалізації державної політики у сфері туризму та курортів, і шляхів їх вирішення;

- покращення координації діяльності місцевих органів виконавчої влади;

- розробки та впровадження ефективної моделі управління сферою туризму та курортів на регіональному рівні;

- удосконалення чинної нормативно-правової бази у сфері туризму та курортів, імплементації законодавства ЄС, гармонізації з міжнародними стандартами тощо;

- механізмів взаємодії центральних органів виконавчої влади з місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, громадськими організаціями, підприємствами, науковими та освітніми установами сфери туризму та курортів;

- формування конкурентоспроможних національного, регіонального та місцевого туристичних продуктів, їх просування на внутрішньому та міжнародному ринках.

Додаток Т

Наказ Міністерства освіти і науки України «Про затвердження Положення про центр, будинок, клуб, бюро туризму, краєзнавства, спорту та екскурсій учнівської молоді, туристсько-краєзнавчої творчості учнівської молоді, станцію юних туристів» від 19.12.2002 № 730, зареєстрований в Міністерстві юстиції України 8 січня 2003 р. за № 10/7331, прийнятий з метою підвищення якості навчально-виховного процесу та рівня організації роботи позашкільних навчальних закладів туристсько-краєзнавчого напрямку. (основним напрямом діяльності профільного навчального закладу є туристсько-краєзнавчий, що передбачає залучення вихованців (учнів, слухачів) до активної діяльності з вивчення історії рідного краю та довкілля, географічних, етнографічних, історичних об'єктів і явищ соціального життя, оволодіння практичними вміннями та навичками зі спортивного туризму та краєзнавства, організацію змістовного дозвілля.

Додаток У
ПЕРЕЛІК НАЦІОНАЛЬНИХ СТАНДАРТІВ СФЕРИ ТУРИЗМУ

<i>Реквізити національного стандарту</i>	<i>Назва стандарту</i>	
<i>Туризм пригодницький</i>		
<p style="text-align: center;">ДСТУ ISO 21101:2016 (ISO 21101:2014, IDT)</p>	<p><i>Туризм</i> <u><i>пригодницький.</i></u> <u><i>Системи менеджменту безпеки. Вимоги</i></u></p>	<p>У стандарті викладені вимоги до системи управління безпекою для організаторів пригодницького туризму. Стандарт використовується з метою: підвищення рівня безпеки; щоб задовольнити очікування учасників і безпеки персоналу; щоб продемонструвати безпечну практику; на підтримку дотримання вимог законодавства.</p> <p>Стандарт може бути використаний для всіх організаторів, що працюють в різних географічних, культурних і соціальних умовах.</p>
<p style="text-align: center;">ДСТУ ISO/TR 21102:2016 (ISO/TR 21102:2013, IDT)</p>	<p><i>Туризм</i> <u><i>пригодницький.</i></u> <u><i>Лідери. Особиста компетентність</i></u></p>	<p>Цей стандарт є основою для туристичної діяльності організаторів, що пропонують пригодницький туризм, щодо їх компетентності з метою організації максимально безпечної подорожі.</p> <p>Ефективне виконання положень цього міжнародного стандарту допоможе споживачеві зробити усвідомлений вибір щодо діяльності організаторів пригодницького туризму.</p>
<p style="text-align: center;">ДСТУ ISO 21103:2016 (ISO 21103:2014, IDT)</p>	<p><i>Туризм</i> <u><i>пригодницький.</i></u> <u><i>Інформація для учасників</i></u></p>	<p>Даний стандарт визначає мінімальну інформацію, яка підлягає передачі учасникам і потенціалу учасників до, під час і після діяльності з метою забезпечення їх безпеки.</p>
<i>Вимоги до окремих туристичних послуг</i>		
<p style="text-align: center;">ДСТУ ISO 13687-1:2018 (ISO 13687-1:2017, IDT)</p>	<p><i>Туризм та</i> <u><i>пов'язані з ним послуги. Яхтові гавані. Частина 1.</i></u></p>	<p>Стандарт встановлює мінімальні вимоги до комерційних і некомерційних гаваней, визначає базовий рівень обслуговування яхт для всіх видів</p>

	<u>Мінімальні вимоги до гаваней з базовим рівнем обслуговування</u>	активного відпочинку, за винятком спортивних заходів. Сфера застосування не охоплює специфіку доків, сховищ, автозаправних станцій і прилеглих пляжів. Стандарт не поширюється на ризики у випадку аномальних погодних умов.
ДСТУ ISO 13687-2:2018 (ISO 13687-2:2017, IDT)	<u>Туризм та пов'язані з ним послуги. Яхтові гавані. Частина 2. Мінімальні вимоги до гаваней із середнім рівнем обслуговування</u>	Стандарт встановлює мінімальні вимоги до комерційних і некомерційних гаваней, визначає проміжний рівень обслуговування яхт для всіх видів активного відпочинку, за винятком спортивних заходів. Сфера застосування не охоплює специфіку доків, сховищ, автозаправних станцій і прилеглих пляжів. Стандарт не поширюється на ризики у випадку аномальних погодних умов.
ДСТУ ISO 13687-3:2018 (ISO 13687-3:2017, IDT)	<u>Туризм та пов'язані з ним послуги. Яхтові гавані. Частина 3. Мінімальні вимоги до гаваней з високим рівнем обслуговування</u>	Стандарт встановлює мінімальні вимоги до комерційних і некомерційних гаваней, визначає високий рівень обслуговування яхт для всіх видів активного відпочинку, за винятком спортивних заходів. Сфера застосування не охоплює специфіку доків, сховищ, автозаправних станцій і прилеглих пляжів. Стандарт не поширюється на ризики у випадку аномальних погодних умов.
ДСТУ EN 13809:2018 (EN 13809:2003, IDT)	<u>Послуги туристичні. Туристичні агенції та туристичні оператори. Терміни та визначення</u>	Цей стандарт визначає терміни, що використовуються під час надання послуг суб'єктами туристичної діяльності.
ДСТУ ISO 13810:2016 (ISO 13810:2015, IDT)	<u>Туристичні послуги. Промисловий</u>	Цей стандарт встановлює загальні вимоги до промислового туризму, пропонувані постачальниками послуг,

	<p><u>туризм. Надання послуг</u></p>	<p>які мають намір передавати знання щодо виробництва, науково-технічної діяльності, заснованих на виробничих процесах, ноу-хау, а також продуктів або послуг.</p> <p>Стандарт допоможе туроператорам і власникам різних промислових об'єктів (на кшталт шоколадної фабрики, виноробного заводу, електростанції або шахти) привернути увагу додаткових туристів. У той же час відвідувачі подібних індустріальних об'єктів отримають незабутній і приємний досвід.</p> <p>Цільовою аудиторією стандарту виступають приватні промислові компанії і органи місцевого самоврядування, у віданні яких є старі індустріальні об'єкти.</p>
<p>ДСТУ 7450:2013</p>	<p><u>Туристичні послуги. Знаки туристичні активного туризму.</u></p> <p><u>Класифікація, опис і правила застосування</u></p>	<p>Даним стандартом затверджується колірно-цифрова система знакування для активного туризму.</p> <p>Цей стандарт є інструментом для створення національної багаторівневої мережі туристичних шляхів, яка відповідає всім європейським рекомендаціям в даній галузі та найкращим напрацюванням європейських країн.</p> <p>Його створено у зв'язку з відсутністю нормативної бази інфраструктурного забезпечення активного туризму, та негативними тенденціями, які намітилися у зв'язку з реалізацією різного роду проектів зі створення такої інфраструктури на основі застарілої нормативної бази сусідніх країн.</p>
<p>ДСТУ ISO 18065:2016 (ISO 18065:2015, IDT)</p>	<p><u>Туризм та пов'язані з ним послуги.</u></p> <p><u>Туристичні послуги, що</u></p>	<p>Цей стандарт встановлює вимоги до туристичних послуг, що надаються безпосередньо на природоохоронних територіях, щоб задовольнити відвідувачів, надаючи пріоритетну</p>

	<i>надають на природоохоронних територіях.</i> <i>Вимоги</i>	увагу цілям збереження цих територій, за винятком морських районів, що знаходяться під охороною.
ДСТУ ISO 17680:2016 (ISO 17680:2015, IDT)	<i>Туризм та пов'язані з ним послуги.</i> <i>Таласотерапія.</i> <i>Вимоги до послуг</i>	Цей стандарт встановлює вимоги до надання послуг в центрах таласотерапії з використанням благотворного впливу морського навколишнього середовища з лікувальною або профілактичною метою, з метою забезпечення: хорошої якості послуг, що відповідають на прямі і непрямі потреби клієнта, шанобливого використання концепції таласотерапії, реалізації принципів гігієни і безпеки, комфорту для клієнтів. Цей стандарт не стосується лікувальних властивостей і не охоплює рішення, які відповідають медичній професії. Цей стандарт не поширюється на житло та послуги громадського харчування.
ДСТУ ISO 17679:2017 (ISO 17679:2016, IDT)	<i>Туризм та пов'язані з ним послуги. Велнес та СПА. Вимоги до послуг</i>	Цей стандарт встановлює вимоги до обслуговування велнес спа, основних допоміжних процесів і якості наданої послуги клієнту. Він може використовуватися усіма типами оздоровчих курортів, навіть якщо він є частиною іншої діяльності (наприклад, об'єктів розміщення, фітнес-центрів і лікарень). Стандарт не включає ніяких вимог до розміщення або споживання продуктів харчування і напоїв. Він не поширюється на лікувальні центри і центри таласотерапії. Також він не охоплює рішення, що стосуються медичних професій, медичного навчання або будь-яких релігійних аспектів.
ДСТУ ISO 13009:2016 (ISO 13009:2015, IDT)	<i>Туризм та пов'язані з ним послуги. Вимоги та рекомендації з</i>	Цей стандарт встановлює загальні вимоги і рекомендації для пляжу. У ньому містяться вказівки для тих, хто обслуговує пляжі і їх користувачів щодо

	<u>експлуатації</u> <u>пляжу</u>	сталого управління і планування, володіння пляжем, стійкої інфраструктури та потреб надання послуг, в тому числі безпеки пляжів, інформації та комунікацій, очищення і видалення відходів. Цей стандарт поширюється на пляжах під час купального сезону.
ДСТУ ISO 13687:2016 (ISO 13687:2014, IDT)	<u>Туризм та пов'язані з ним послуги. Яхт-гавані. Мінімальні вимоги</u>	Цей стандарт встановлює мінімальні вимоги для комерційних і некомерційних гаваней для прогулянкових катерів і яхт, за винятком стандартизації спортивних заходів. Стандарт не поширюється на особливості складу яхт, складів, заправних станцій і прилеглих пляжів. Відповідність цьому стандарту не гарантує повної безпеки або відсутності ризиків в разі аномальних погодних умов і екстремальних умов на морі.
<i>Вимоги до засобів розміщення</i>		
ДСТУ 4527:2006	<u>Послуги туристичні.</u> <u>Засоби розміщення.</u> <u>Терміни та визначення</u>	Даний стандарт встановлює терміни, обов'язкові для вживання в усіх видах нормативних документів, що стосуються сертифікації послуг з тимчасового розміщення (проживання), для встановлювання категорій готелів та інших об'єктів, що надають послуги з тимчасового розміщення (проживання), а також для робіт зі стандартизування.
ДСТУ 4268:2003	<u>Послуги туристичні.</u> <u>Засоби розміщення.</u> <u>Загальні вимоги</u>	Стандарт встановлює класифікацію засобів розміщування, загальні вимоги до засобів розміщування та до послуг, які надають у засобах розміщування. Вимоги цього стандарту застосовують суб'єкти господарювання, що надають послуги засобів розміщування. Стандарт придатний для застосування з метою сертифікації засобів розміщування.
ДСТУ 4269:2003	<u>Послуги туристичні.</u>	Цей стандарт встановлює класифікацію готелів та аналогічних засобів

	<u>Класифікація готелів</u>	розміщування незалежно від форм власності та відомчої належності, а також вимоги до них. Стандарт придатний для застосування з метою сертифікації.
ДСТУ ISO/TS 13811:2016 (ISO/TS 13811:2015, IDT)	<u>Туризм та пов'язані з ним послуги. Інструкція з розроблення екологічних специфікацій щодо розміщення закладів</u>	Даний стандарт містить рекомендації по розробці специфікацій, спрямованих на зниження негативного впливу і збільшення позитивного впливу закладів розміщення на навколишнє середовище. Даний стандарт не стосується кемпінгів.
Вимоги до ТІЦ		
ДСТУ ISO 14785:2016 (ISO 14785:2014, IDT)	<u>Офіси туристичні інформаційні. Туристична інформація щодо послуг з приймання туристів. Вимоги</u>	Цей стандарт встановлює мінімальні вимоги до якості послуг, що надаються туристичними інформаційними офісами (ТІО) будь-якого типу і розміру, державних чи приватних.
Вимоги та специфікації для осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення		
ДСТУ ISO 17049:2017 (ISO 17049:2013, IDT)	<u>Доступне проектування. Застосування шрифту Брайля на інформаційних вказівниках, обладнанні та приладах</u>	Стандарт визначає основні вимоги до шрифту Брайля, використовуваного для вивісок, устаткування і приладів, включаючи параметри розміру шрифту Брайля і характеристики використовуваних матеріалів, а також керівні принципи для практичної реалізації стандарту для перекладу.
ДСТУ ISO 23599:2017» (ISO 23599:2012, IDT)	<u>Вироби для надання допомоги сліпим і людям зі слабким зором. Тактильні індикатори пішохідної зони</u>	Цей міжнародний стандарт забезпечує специфікації продукту для дотикових зовнішніх індикаторів і рекомендації щодо їх установки з метою допомоги у забезпеченні безпечного і самостійного пересування сліпих або людей зі слабким зором.

		Він конкретизує два види специфікації: з концентрації уваги і для безпечного пересування. Вони можуть бути використані як в приміщенні, так і в довкіллі, де можуть бути присутні ризики для людей зі слабким зором.
<i>Вимоги до закладів ресторанного господарства</i>		
ДСТУ 4281:2004	<u>Заклади ресторанного господарства.</u> <u>Класифікація</u>	Даний стандарт встановлює визначення закладів ресторанного господарства, їх класифікацію та загальні вимоги до них.
ДСТУ 3862-99	<u>Ресторанне господарство.</u> <u>Терміни та визначення</u>	Цей стандарт встановлює терміни та визначення стосовно закладів громадського харчування. Вимоги стандарту чинні для застосування у роботі підприємств, установ, організацій, що діють на території України, технічних комітетів з стандартизації, науково-технічних та інженерних товариств, міністерств (відомств).
<i>Вимоги до професійної підготовки кадрів</i>		
ДСТУ EN 15565:2016 (EN 15565:2008, IDT)	<u>Туристичні послуги. Вимоги до професійної підготовки та кваліфікаційних програм для гідів</u>	Стандарт встановлює вимоги до професійної підготовки та кваліфікаційних програм для гідів
<i>Вимоги щодо туристсько-екскурсійного обслуговування</i>		
ДСТУ EN15700:2014	<u>Безпечність стрічкових конвеєрів для зимових видів спорту чи туризму</u>	Даний стандарт встановлює вимоги до стрічкових конвеєрів для зимових видів спорту чи туризму з метою забезпечення безпеки туристів.
ГОСТ 28681.3-95	<u>Туристсько-екскурсійне обслуговування.</u> <u>Требования по обеспечению безопасности</u>	Ці стандарти встановлюють вимоги до туристських і екскурсійних послуг, які забезпечують безпеку життя і здоров'я туристів і екскурсантів, методи їх контролю і призначений для

	<i>туристов и экскурсантов</i>	обов'язкової сертифікації туристських послуг
ГОСТ 28681.2-95	<i>Туристско-экскурсионное обслуживание. Туристские услуги. Общие требования</i>	
ГОСТ 28681.1-95	<i>Туристско-экскурсионное обслуживание. Проектирование туристских услуг</i>	Цей стандарт встановлює порядок розробки документації при проектуванні туристських послуг і призначений для підприємств, організацій різних організаційно-правових форм і фізичних осіб-підприємців, які надають туристичні послуги
ГОСТ 28681.0-90	<i>Стандартизация в сфере туристско-экскурсионного обслуживания</i>	Даний стандарт встановлює цілі, задачі, об'єкти стандартизації та структуру комплексу стандартів а також інших документів зі стандартизації у сфері туристсько-екскурсійного туристсько-екскурсійного обслуговування. Стандарт розповсюджується на організації та підприємства з питань стандартизації в сфері туристсько-екскурсійного обслуговування, незалежно від їх підпорядкування.
Технічні умови щодо туристського спорядження		
ДСТУ ISO5912:2015 (ISO5912:2011, IDT)	<i>Палатки туристичні</i>	Ці стандарти встановлюють вимоги до безпеки, продуктивності та придатності для використання палаток (наметів кемпінгу).
ДСТУ ISO5912:2008	<i>Палатки туристичні</i>	
ГОСТ 28917-91 (ISO 5912-85)	<i>Палатки туристские. Общие технические условия</i>	Даний стандарт розповсюджується на палатки туристичні, призначені для тимчасового проживання туристів в похідних умовах і на відпочинку. Стандарт не розповсюджується на палатки спеціального призначення (альпіністські, для експедицій, палатки-павільйони та ін.).
РСТ УССР 1280-83	<i>Палатки туристські.</i>	Стандарт встановлює загальні технічні умови для палаток туристських.

	<u>Загальні технічні умови</u>	
ДСТУ 2584-94 (ГОСТ 30154-94)	<u>Плити газові побутові туристські.</u> <u>Загальні технічні умови</u>	Цей стандарт поширюється на плити газові побутові туристські, призначені для приготування їжі у похідних умовах на відкритому повітрі, що працюють від балона для зріджених вуглеводневих газів.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Бардин К. В. Азбука туризма (о технике пешеходных путешествий). Москва, 1981.
2. Блистів Т. В., Горбацьо І. І., Нужний О. В. Теорія і практика туристичних походів. Львів, 2006.
3. Галасюк С. С., Нездоймінов С. Г. Організація туристичних подорожей та екскурсійної діяльності. Київ, 2017.
4. Ганопольский В. И., Безносиков Е. Я., Булатов В. Г. Туризм и спортивное ориентирование. Москва, 2007.
5. Грабовський Ю. А., Скалій О. В., Скалій Т. В. Спортивний туризм. Тернопіль, 2009.
6. Грицак Ю. П. Организация самодетельного туризма. Харьков, 2008.
7. Гуменюк Г. М. Організація туристичних подорожей. Івано-Франківськ, 2014.
8. Корж Н. В., Басюк Д. І. Управління туристичними дестинаціями. Вінниця, 2017.
9. Лисюк Т. В., Терещук О. С. Організація туристичних подорожей і туроперейтинг // Економіка та управління підприємствами. Випуск 7. 2016.
10. Мальська М. П. Кризовий менеджмент у туризмі: теорія, методологія, практика. Київ, 2020.
11. Пангелов Б. П. Організація і проведення туристсько-краєзнавчих подорожей. Київ, 2010.
12. Писаревський І М., Тонкошкур М. В. Планування та організація туристських маршрутів. Харків, 2014.
13. Сокол Т. Г., Жила Є. В. Екскурсія як ефективна форма пізнання // Держава, регіони, підприємництво: інформаційні, суспільно-правові, соціально-економічні аспекти розвитку. Київ, 2020.
14. Сокол Т. Г., Шука Г. П. До питання регіонального туристичного брендування в Україні // Туристичний бренд як фактор формування позитивного іміджу України на світовому ринку. Львів, 2020.
15. Тонкошкур М. В., Абрамов В. В. Організація туризму. Харків, 2015.

Додаткова

1. Алексеев А. А. Питание в туристском походе. Москва, 2005.
2. Алексеева Н. Ф., Сакун Л. М. Регіональні аспекти стратегії розвитку туристичної індустрії // Економіка. Управління. Інновації. 2012. №2 (8).
3. Байлик С. И. Гостиничное хозяйство. Київ, 2009.
4. Балашова Р. І. Організація діяльності туристичного підприємства. Київ, 2017.
5. Бойко М. Г., Гопкало Л. М. Організація готельного господарства. Київ, 2006.
6. Булашев А. Я. Спортивно-оздоровительний туризм. Харьков, 2003.
7. Винниченко І. І. Середовище турбізнесу. Київ, 2006.
8. Деревчинська А. В. Розвиток активного туризму в Україні. Матеріали III Всеукраїнської науково-практичної конференції «Сучасні тенденції розвитку туризму». Частина II. Миколаїв, 2015.
9. Дмитрук О. Ю., Щур Ю. В. Спортивно-оздоровчий туризм. Київ, 2008.
10. Кудла Н. Є. Управління якістю у туризмі. Київ, 2015.
11. Мальська М. П., Бордун О. Ю. Організація та планування туристичних підприємств. Київ, 2017.
12. Мальська М. П., Гаталяк О. М., Ганич Н. М. Ресторанна справа: технологія та організація обслуговування туристів. Київ, 2013.
13. Мальська М. П., Пандяк І. Г. Готельний бізнес: теорія і практика. Київ, 2010.
14. Мальська М. П., Худо В. В. Туристичний бізнес: теорія і практика. Київ, 2007.
15. Мальська М. П., Гаталяк О. М. Туризм у містах. Київ, 2019.
16. Мельниченко С. В. Інформаційні технології в туризмі: теорія, методологія, практика. Київ, 2008.
17. Музиченко-Козловська О. В. Методика оцінки рівня туристичної привабливості регіону // Регіональна економіка. 2006. №1.
18. Прасул Ю. І., Пономарьова А. В. Організація туристичних походів. Харків, 2010.
19. Пуцентейло П. Р. Економіка і організація туристично-готельного підприємства. Київ, 2007.

20. Руденко В. П. Географія природно-ресурсного потенціалу України. у 3-х частинах. Київ, 1999.
21. Скараманга В. П. Фирменный стиль в гостеприимстве. Москва, 2005.
22. Сокол Т. Г. Основи туристичної діяльності. Київ, 2006.
23. Стадницький Ю. Л., Комарницький І. М., Товкан О. Е. Просторологія: словник-довідник. Львів, 2010.
24. Туризмологія: концептуальні засади теорії туризму: монографія / В. К. Федорченко, В. С. Пазенюк, О. А. Кручек Київ, 2013.
25. Устименко Л. М. Афанасьєв І. Ю. Історія туризму. Київ, 2005.
26. Холловой Дж. К., Тейлор Н. Туристический бизнес. Київ, 2007.
27. Чорненька Н. В. Організація туристичної індустрії. Київ, 2009.
28. Яковенко В. С. Тенденції розвитку туристичної галузі України // Матеріали І Всеукраїнської науково-практичної конференції «Модернізація економіки в умовах зростання суспільної свідомості: людинорозмірність, духовність, партнерство, кооперація». Полтава, 2016.
29. Яхно Т. П., Зіник С. П. Пріоритетні напрямки розвитку туристичних послуг в Україні // Науковий вісник НЛТУ України. Випуск 21.6, 2011.
30. Baptista R. Geographical Clusters and Innovation Diffusion // Technological Forecasting and Social Change. 2001. № 66.

ЗМІСТ

Вступ	3
Робоча програма навчальної дисципліни.....	5
Плани практичних занять і методичні рекомендації до їх виконання	18
Питання для поточного і підсумкового контролю.....	63
Тести для поточного та підсумкового контролю	69
Завдання до самостійної роботи і методичні рекомендації до їх виконання	96
Питання до екзамену	104
Словник.....	107
Додатки	133
Рекомендована література	150

Опря Богдана Олексіївна

ОРГАНІЗАЦІЯ ТУРИСТИЧНИХ ПОДОРОЖЕЙ

Навчально-методичний посібник
для студентів 3 курсу природничо-економічного факультету
спеціальності 242 Туризм

Підписано до друку 25.03.2021 р.

Формат 60x84\16

Гарнітура Times New Roman.

Папір офсетний. Друк офсетний.

Ум. друк. арк. 8,95.

Тираж 100 прим. Замовлення № 195.

Віддруковано ТОВ «Друкарня «Рута»

(свід. Серія ДК №4060 від 29.04.2011 р.)

м. Кам'янець-Подільський, вул. Руслана Коношенка, 1

тел. 0 38 494 22 50, drukruta@ukr.net